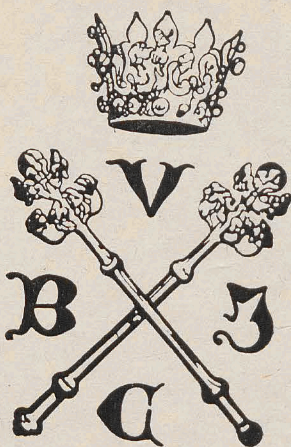
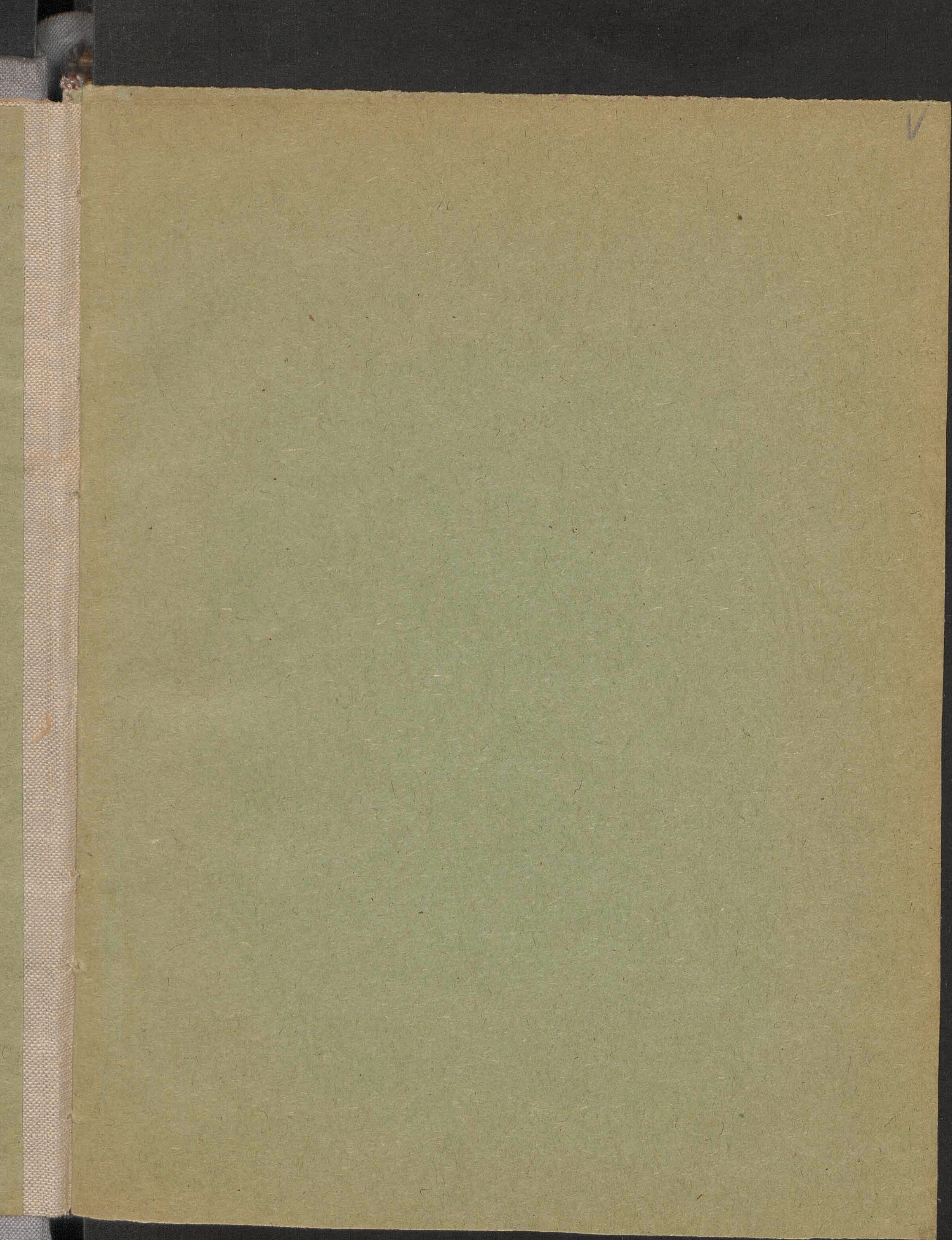

V
B J
C

POPISY ROCZNE.

SZKOŁ WIĘKSZYCH WYDZIAŁU LUBELSKIEGO.

W PRZYTOMNOSCI

NAYIASNIEYSZEGO TRYBUNAŁU KORONNEGO

I LICZNIE ZGROMADZONYCH GOSCI

ODPRAWIONE.

w Mieſiącu Lipcu

1781.

W LUBLINIE.

KLASSA I.

SZKOŁ WIĘKSZYCH
WYDZIAŁU LUBELSKIEGO.

POPIS ROCZNY.

UCZNIOW.

Z Nauki Chrześciańskiéy i Moralnéy, Języków Oyczystégo i Łacińskiégo, Arytmetyki, Geografii, Historyy Polityczněy i Naturalněy.

POD DOZOREM.

M. JOZEFA CZECHA AKADEMIKA.

1781.

I.

Z NAUKI CHRZESCIANSKIEY

O Gruntach Religii.

I. Co iest celem Nauki Chrześciańskiey?

II. Jakie pożytki wypływaią z tey Nauki, i o czem cząst-ka iey w Klassie I.?

III. Co mamy rozumieć przez *Religiią*?

IV. Jloraka Religiia, iaka iey potrzeba?

V. Jakich prawd co do Religii dochodzić możemy przez rozum?

O Bogu.

VI. Jak sobie wyobrażaią wszyscy rozumni ludzie Jstotę, ktorą zowiemy BOGIEM?

VII. Jak Rozum i piękny porządek Swiata pokazuie, że BOG iest?

VIII. Czem się przekonywamy, że iedne iest tylko Bo-stwo nieskończone doskonałości posiadaiące?

IX. Wczem się wydaie Mądrość, Dobroć, i Wszechmocność Bozka?

X. Jaką drogą dochodzić można, że BOG całą Naturą włada i opatruie wszystkie stworzenia?

XI. Nierowność losów ludzkich i nierządy trafiaiące się w Towarzystwie iak niesłusznie wątpliwą czynią Opatrzność Naywyższą?

XII. Nie wykraczaiąż naprzeciw przyrodzonemu światłu ci; co przypuszczaią wielość Bogow, lub iednego u-

znawszy

znawſzy uwłaczaią mu nieograniczonych przymiotów?

O Uſzczęśliwieniu Człowieka.

XIII, Od czego zawiſło prawdziwe Uſzczęśliwienie Człowieka?
XIV. Co ieſt Cnota, i dla czego czynność ta z iſtoty ſwoiey dobra i nadgrody godna?
XV. Przez iakie srzodki dążyć ſię powinno do ſzczęśliwości od Boga nam przeznaczoney?

O Hołdach należących ſię od nas Bogu.

XVI. Jakiemi krokami wiedzie nas ſamotny rozum do prawdziwey Religii?
XVII. Jlorakie powinności przepiſuie rozum nam ludziom będącym w związku z Bogiem i z podobnemi ſobie Jeſteſtwy?
XVIII. Kochać Boga; bydź mu wdzięcznym łaſk odebranych i poſłuſznym Prawu Jego iak hołdy te właſne kazdego uſprawiedliwia ſumienie?

RELIGIIA OBIAWIONA.

XIX. Chcącemu bydź prawym Katolikiem czemu dosyć nie ieſt przeſtać na ſameyReligii Naturalnéy Wiadomości?
XX. Potrzeba Religii Obiawionéy ſkąd ſię dowodzi?
XXI. Czego nas naucza i w ilu częściach zawierać ſię może Religiia Obiawiona?

O Wiary Artykułach.

XXII. Co ieſt Artykuł Wiary, ile ich ſię liczy?
XXIII. Wco wierzemy i co wyznaiemy w każdym ſzczególnie Artykule Składu Apoſtolſkiego?

O Przykazaniach.

XXIV. Chrześciianinowi co nieuchronnie zachować potrzeba?
XXV. Jle Przykazań odebrał od Boga Moyżeſz w dawnym Zakonie?
XXVI. Ktore z nich należą do Czci, Chwały i Miłości Bozkiéy, ktore do Miłości Bliźniego, i iakie ſą obręby powinności Chrześciianina tak względem Czci Bozſkiéy iak i Dobroczynności w Towarzyſtwie?

O Zrzodłach Łaſki Bozkiey.

XXVII. Co ieſt Łaſka Bozka, i ſkutki iéy przez czyie zaſługi w Zbawienie naſze wpływaią?
XXVIII. Jle ieſt widzialnych Zrzodeł téy Łaſki, od kogo, i na iaki koniec poſtanowione?
XXIX. Co kazdy znak Łaſki w nas Chrześciianinach ſprawuie? i czy wſzyſtkie ſą wſzyſtkim potrzebne?

O Czci.

XXX. Czego pragnąć powinniśmy i przez co naſze pragnienia uſkutecznić możemy?
XXXI. Co ieſt Modlitwa, ilorака, i iak potrzebna?
XXXII. Czcząc i ſzanuiąc Swiętych czy nie ubliżamy winnéy Bogu chwały?

O Kosciele.

XXXIII. Co kosciol, i przez ktore piątna dochodzemy prawości Jego?
XXXIV. Kto Naywyżſzym Kosciola Rządcą widzialnym, kto niewidzialnym?
XXXV. Ktore ſą Przykazania Kosciola, i czy Prawowierni obowiązani ſą wypełniać ie?
XXXVI. Jakie uſzanowanie mieć winniśmy dla wyrokow Kosciola?

II.

II.

Z MORALNEY.

O Obowiązkach Społeczności Rodziców i Dzieci.

Nad Rzeczą, Potrzebą, i Użytkiem Moralnéy.

I. OKoło iakich Spraw zabawia ſię Nauka Moralna, i czego nas uczy?

II. Dla iakich przyczyn zaczyna ſię od obowiązków tyczących ſię iednego względem drugiego w ſpòłeczności?

III. Jak wiele za poſrzednictwem Moralnéy uſzczęśliwiamy ſię w tem życiu?

IV. Potrzeba i Użytek Umieiętności téy ſkąd ſię dowodzi?

Potrzeby.

Rodziców i Dzieci.

V. Co ſą potrzeby, ilorako uważane bydź mogą?

VI. Rodzice iakim z wyroków nieodmiennych Opatrzności Naywyżſzey podlegaią potrzebom, *ſpólnym* nayprzód ile *ludzie* i ſobie *właściwym* ile *Rodzice?*

VII. Przez iakie ſrzodki czynią ſię ludzie ſposobnemi w dogodzeniu potrzebom ſwoim?

VIII. Ktorych potrzeb doznaią Dzieci *ſpólnych* ile *ludzie* i ſobie *właściwych ile Dzieci?*

IX Co ſię rozumie przez Edukacyą?

X. Edukacya młodym dla czego nieuchronnie potrzebna?

XI. Ktore powody kieruią całą Edukacyą w Dziecięciu? ſkąd każdy wynika?

XII.

XII. Czemu Dzieci nie są w stanie zadosyć uczynienia potrzebom swoim bez opieki i obrony Starszych?
XIII, Kto ie w tym wieku poratować naylepiey może?

Należytości.
Rodziców i Dzieci.

XIV. Należytość co oznacza, skąd tę dochodzić należy?
XV. Ktore należytości maią Rodzice od Dzieci?
XVI. Co się należy Dzieciom od Rodzicow?
XVII. Dzieci osierocone do kogo o należytość swoią udawać się maią.

Powinności.
Rodziców i Dzieci.

XVIII. Co iest powinność i ktore są powinności Rodziców względem Dzieci.
XIX. Potrzeby Pożywienia za dorosnieniem młodego zaspokaiać, czy iest tak scisłym obowiązkiem Rodziców, iak było przy nieudolności lat pierwszych?
XX. Rodzice iak długo Edukacyą Dziecięciu dawać powinni?
XXI. Co Rodzicom swoim powinny Dzieci?
XXII. Z iakich powodów Dzieci powinności swoie koniecznie wypełniać obowiązani są?
XXIII. Jak się czynią i sprawuią Dzieci posłuszne, czczące, i zawdzięczaiące Rodzicom swoim?
XXIV. Dzieci staraiące się usilnie o wykonanie powinności swoich iak wielki stąd pożytek maią.

III.

III.

Z JĘZYKOW.

OYCZYSTEGO I ŁACINSKIEGO

GRAMMATYKA I.

O Prawidłach Wynawiania, Częściach Mowy, tudzież pierwszych początkach Składni.

Sprawienie się.

I. Z Przykładów i uwag do nich stosowanych:
1. Co do istoty, potrzeby, i podziału Grammatyki.
2. Co do podobności Polszczyzny do Łaciny, i obydwóch rożnicy.
3. Co do Znamion Pisarskich, tak pospolitych dwu tym Językom, iako i szczególnych.
4. Co do prawideł dobrego i czystego wymawiania.

II. Z Przykładów i Uwag nad Częściami Mowy i ich podziałem.
1. Co do wyrazów nieodmiennych, i okoliczności, ktore się niemi wyrażaią w Mowie.

III. Z Przykładów i Uwag nad Wyrazami odmiennemi.
1. Co do odmian Jmienia Rzeczownego i Przymiotnego, iako i różnych nazwisk obydwóch.
2. Co do odmian Zaimku i od różnego znaczenia pochodzących nazwisk iego.
3. Co do odmian Słowa, i dla rożney natury nazwisk onegoż.
4. Co do odmian i nazwisk Jmiesłowa.

IV.

IV. Z Przykładów i Uwag nad Formami Przypadkowania Jmion Polskich i Łacińskich.
V. Z Przykładów i Uwag nad Formami Czasowania Słów Polskich i Łacińskich?
VI. Z Przykładów i Uwag nad Składnią.
1. Co iest Składnia, iloraka?
2. Co w każdey uważać należy?

TŁUMACZENIE KLASSYCZNYCH AUTOROW.

VII. Tłumaczyć gładką polszczyzną
1. Wypisy wybornych mysli Autorów różnych na Klassę I. wyszłe.
2. Bayki Fedra.
VIII. Każdy Ułomek przetłumaczony rozebrać na swoie Części, z ktorych się składa, wraz z przytoczeniem odmian i nazwisk ich, tak popolsku, iako i połacinie.

IV.

Z ARYTMETYKI.

O Rachunkach w Liczbach Całkowitych.

Zadania.

I. Monety Kraiowéy wartość, wagi i miary wiadomsze określić.
II. Liczbę zadaną czy Arabską czy Kościelną napisać.
III. Napisaną Liczbę iakokolwiek wielką przeczytać. (*Numeratio.*)

IV.

IV. Liczb kilka proſtych, lub rożne gatunki rzeczy oznaczaiących w iednę Summę zebrać. (*Additio.*)
V. Liczbę mnieyſzą od większey odciągnąć (*Subtractio.*)
VI. Liczbę iednę przez drugą rozmnożyć (*Multiplicatio.*)
VII. Liczbę na zadane cząſtki podzielić. (*Diviſio.*)
VIII. Z Liczb trzech zadanych wynaleśdź Czwartą (*Regula trium directa.*)

V.

Z GEOGRAFII.

O Polszcze.

I. Co ieſt Geografiia, i iloraka?
II. Jaki użytek mamy z Geografii?
III. Czego potrzeba do Cwiczenia ſię w Geografii, i do łatwieyſzego iey zrozumienia?
IV. Co Mappy znaczą, i iak ie Ziemiopiſowie podzielaią?
V. Co wyrażaią rożne znaczki na tych Mappach umieſzczone?

Samo Woiewodztwo Lubelſkie.

VI. W ktorey Prowincyi Państwa Polſkiego Woiewodztwo Lubelſkie, i kiedy doſtało ſię w dziedzictwo Królom Polſkim?
VII. Woiewództwo Lubelſkie z ktoremi Kraiami graniczy?
VIII. Na ile dzieli ſię Powiatow?

IX. Gdzie Seymikuie, ilu obiera Posłow na Seym, Deputatów na Trybunał, Komissarzów do Radomia?
X. Jlu ma Senatorów, Starostw i Dzierzaw?
XI. Lublin Stołeczne Woiewodztwa czem zaszczycone?
XII. Procz Stołecznego, ktore inne Miasta celnieysze?
XIII. Które Rzeki oblewaią to Woiewodztwo? iaki Herb i Mundur iego?

CAŁE PANSTWO.

XIV Jak długo i szeroko rozciąga się Państwo Korony Polskiéy?
XV. Na ile wielkich dzieli się Prowincyy?
XVI. W rozdzieleniu niektorych Części Polski na trzy Domy: *Austryacki*, *Rossyyski*, *Brandeburski*. iaka, gdzie, i kiedy stanęła ugoda?

PROWINCYA MAŁOPOLSKA.

XVII. Z kim graniczy Prowincya Małopolska?
XVIII. Jakie Kraie w niey się zamykaią?
XIX. Prowincya Małopolska z ilu się teraz Woiewództw, Xięstw y Ziem składa?
XX. Ktore z tych Woiewodztw należą do *Małopolski Właściwey*, ktore do *Rusi Czerwoney*, *Podlasia* i *Ukrainy*?

w Małopolszcze Właściwey.

XXI. Jak się dzielą Woiewództwa, które ich Miasta Stołeczne, mieysca głownieysze i osobliwości? iako to:

1. Woiewództwa Krakowskiego.
2. Xięstwa Siewierskiego.
3. Woiewództwa Sandomirskiego.

w Rusi

w Rusi Czerwonéy.

1. Ziemi Helmskiéy.
2. Woiewództwa Wołyńskiego.
3. Woiewództwa Podolskiego.

w Ukrainie.

1. Woiewództwa Bracławskiego.
2. Woiewództwa Kijowskiego.

w Podlasiu.

1. Woiewództwa Podlaskiego.

PROWINCYA WIELKOPOLSKA.

XXII. Jakie są granice Prowincyi Wielkopolskiéy?
XXIII. Z ilu Części czyli Kraiów się składa, i ile Woiewództw zawiera w sobie?
XXIV. Do ktorych Woiewodztw y Ziem odnoszą się: *Wielkopolska Właściwa, Kujawy, i Mazowsze?*

w Wielkopolszcze Właściwey.

XXV. Jle liczy Powiatow, Miast Stołecznych, czem ozdobione?

1. Woiewództwo Poznańskie.
2. Woiewództwo Kaliskie.
3. Woiewództwo Gnieźnieńskie.
4. Woiewództwo Sieradzkie.
5. Ziemia Wieluńska.
6. Woiewództwo Łęczyckie.

w Kujawach.

1. Woiewództwo Brzeſkiekujawſkie.
2. Woiewództwo Jnowrocławſkie.
3. Ziemia Dobrzyńſka.

w Mazowſzu.

1. Woiewództwo Mazowieckie.
2. Woiewództwo Rawſkie.
3. Woiewództwo Płockie.

PROWINCYA WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO.

XXVI. Prowincya W. X. Litewſkiego czém dawniéy była, kiedy dopiero do większego przyszła pokoiu, i w co urodzayna?

XXVII. Z kim graniczy? iakie Kraie w niey się zamykaią?

XXVIII. Które Woiewództwa téy Prowincyi maią Jmię *Litwy Właściwey*, *Zmudzi*, ktore *Ruſi Białey*, *Czarney*, *i Poléſia?*

w Litwie Właściwey.

XXIX. Jle Powiatow, Miaſt Stołecznych i iakie ciekawości?

1. w Woiewództwie Wilenſkiem.
2. w Woiewództwie Trockiem.

w Zmudzi.

1. w Xięſtwie Zmudzkiem.

w Ruſi

w Rusi białey.

1. w Woiewództwie Połockiem.
2. w Woiewództwie Mińskiem.

w Rusi Czarney.

1. w Woiewództwie Nowogrodzkiem.

w Polesiu.

1. w Woiewodztwie Brzeskielitewskiem.

Pytania Ogólne.

XXX. Ukazać na Mappie i określić
  1. Stolicę Państwa Warszawę.
  2. Miasta Pruskie Wielkie Gdańsk y Toruń.

XXXI. Jeziora ktore znakomitsze w Polszcze? Rzeki znacznieysze skąd wytryskaia i gdzie zapadaią?

XXXII. Powietrze, Kray, Zyzność Gruntów Polskich i Urodzaie iakie?

XXXIII. W ktorych kraiach Państwa Polskiego naylepsze rodzą się zboża?

XXXIV. W co obfituią Pola, Lasy, Gory i Wnętrzności Ziemi Polskiéy?

XXXV. Liczbę Obywatelów Polskich iak wielką Ziemiopisowie naznaczaią?

XXXVI. Język Polski ktorego iest Dyalektem, i w ktòrych stronach gładką i nayrodowitszą mowią polszczyzną?

XXXVII. Czy dostarcza wyrazow dosadnych i zrozumiałych do tłumaczenia się w wszelkich umieiętnościach.

XXXVIII. Procz Oyczystego Języka, ktore inne w Polszcze w większém są używaniu?

XXXIX. Jakich Religiy Obywatele Polski, ktora z nich panuiąca?

XL. Jle się liczy w Polszcze Arcybiskupstw y Biskupstw?

XLI. Jakiem Jmieniem i od kogo z powodu Religii ozdobion Król, iakiém Naród?

XLII. Coza kſztałt Rządów utrzymuie ſię w Polſzcze?

XLIII. Powaga Królewſka iakiemi określona Prawami?

XLIV. Senat Polſki z ilu Oſob ſię ſkłada, na ile podzielony Rzędów, od kogo ſtanowiony bywa, takóż i San Rycerſki?

XLV. Jakim Herbem zaſzczyca ſię Korona, iakim Litwa?

XLVI. Ktore Ordery w Polſzcze ſą poſtanowione?

XLVII. Co ſię rozumie przez Seymy i Seymiki? iloraki ſą, i dla iakich przyczyn odprawiaią ſię?

XLVIII. Przychody roczne Skarbu Rzeczypospolitéy z czego wyciągane bywaią?

XLIX. Jle liczy Polſka Woyſka ſwoiego i iak oneż podziela?

L. Ktore Akademiie w Polſzcze, komu zakład ich i otwarcie winna Oyczyzna?

LI. Jaki ſpoſob ieſt uchwalony i wprowadzony publiczny Jnſtrukcyi?

LII. W które obfituie Polſka Rękodzielnie? gdzie założone?

LIII. Jakich Towarów doſtarcza nam Polſka? i ktore z Obcych zakupuie Kraiow?

LIV. Jle ma Portów, ktoremi Handel prowadzi?

LV. Ktore przymioty i obyczaie zalecaią Polaków? i co nagany godnego upatruią w nas Narody inne?

LVI. Do czego ſą ſposobni i przywiązani?

VI.

VI.

Z HISTORYI POLITYCZNEY.

O Polszcze.

I. Czego nas uczy Historya Polityczna, i iak się dzieli?
II. Jak potrzebna i pożyteczna rzecz iest cwiczyć się w Historyi?
III. Co się rozumie przez Epokę czyli Kres?
IV. Na ile Kresow dzielą Dzieiopisowie Historyą o Krolestwie Polskiem, skąd każdéy początek i koniec zasiągaią?
V. Ktory domysł o początkach Narodu Polskiego zdaie się bydź naypodobnieyszym do wierzenia?
VI. *Kres* I. ktorych panowania wymienia? dlaczego ich dzieie opuszczamy?

Drugi Kres Dzieiow Znakomitszych od Panowania Mieczysława I. Xiążęcia aż do Władysława II. W. Xiążęcia Litewskiego.

VII. MIECZYSŁAW I. Xiążę ktorego Roku przyiął Religią, ktorego Polacy, i za czyiem przewodnictwem?
VIII. Jakim porządkiem i po ile lat panowali w tym Kresie?
IX. Przy kim naprzod Władza Naywyższa zostawała? kto był pierwszym Krolem, kto Jmię i tytuł Krola utracił, i ten iak powtornie przywrocony?
X. Co chwalebnego uczynił MIECZYSŁAW I.?
XI. Ktore Katedry po dnim założone, i co nowego w Polszcze nastało?

XII.

XII. BOLESŁAW I. *Chrobry* z kim Woynę prowadził, od kogo za Krôla uznany?

XIII. MIECZYSŁAW II. przez co zdobyte od Oyca kraie utracił? Matka iego RYXA dla czego z małoletnim Synem swoim do KONRADA II. Cesarza uiechała?

XIV. Co przymusiło Polaków do proszenia się BENEDYKTOWI IX. Papieżowi o uwolnienie z Slubów Zakonnych KAZIMIERZA prawego Tronu Dziedzica?

XV. Ktore kraie odzyskał KAZIMIERZ? iaki Urząd postanowił, i co do kraiu wprowadził?

XVI. Panowanie BOLESŁAWA II. *Smiałego* w czem nagany godne? dlaczego tytuł Krôla utracił?

XVII. Polska iak długo znowu pod Rządami Xiążąt zostawała?

XVIII. Kogo w Woynie pokonał WŁADYSŁAW *Herman*? czyiéy do tego zażywał zręczności, i przez co u Synow swoich wielką sobie ziednał nienawiść.

XIX. Po czem pamiętny BOLESŁAW II? Dzieiopisowie ile mu przypisuią wygranych, co ustawiczne zaniego w Kraiu wzniecało Kłótnie?

XX. Co nagannego zrobił WŁADYSŁAW II? od kogo porażonym został i gdzie uyśdź musiał?

XXI. BOLESŁAW IV. z kim rôżne miewał potyczki? ostatnią z Prusakami przez co niepomyślnie odprawił?

XXII. Rządy MIECZYSŁAWA III. czemu Polakom nigdy słodkiemi nie były? i dla iakich przyczyn był potrzykroć z Tronu złożony?

XXIII. KAZIMIERZ II. przez iakie cnoty zasłużył sobie na Jmie *Sprawiedliwego*? od czego zaczął panowanie swoie, i czem się wsławił?

XXIV. WŁADYSŁAW III. *Laskonogi* ustępuiąc samochętnie Tronu LESZKOWI, iak się wiekopomney sławy i nasladowania godnym uczynił?

XXV.

XXV. Ktore osobliwsze zalecaią przymioty LESZKA *Białego*? czyia niewdzięczność Smierć mu przyśpieszyła?

XXVI. Za BOLESŁAWA V. iakie były w Polszcze zamieszani? od kogo porażeni Chrześcilanie? co za Skarby odkryte?

XXVII. Ktore Królestwo ustało za LESZKA *Czarnego*? Tatarzy iak znowu bezkarnie splondrowali Polskę?

XXVIII. Dlaczego doradzali Polacy wskrzeszenie tytułu Królewskiego PRZEMYSŁAWOWI? przez czyią zdradę długo nim się nie cieszył?

XXIX. Co postanowił w Kraiu WACŁAW Król Czeski?

XXX. WŁADYSŁAW *Łokietek* dlaczego w początkach panowania swoiego poddanym przykrym bydź się zdawał? przez co potem sławę swoią odzyskał?

XXXI. Co wsławiło Rządy KAZIMIERZA III.? co mu ziednało Jmie *Wielkiego*?

XXXII. Jakich sposobów użył LUDWIK Król Węgierski do pozyskania odrażonych od siebie przez wyniosłość Matki swoiey ELZBIETY Polakow?

Trzeci Kres Dzieiow Znakomitszych od panowania 'Władysława 'II. aż do Henryka Walezego Krola Francuzkiego.

XXXIII. Pod iakiemi obowiązkami JADWIGA Corka LUDWIKA nakłoniła się na prozby poddanych swoich i przyięła offiarowane sobie z Wielkim Xiążęciem Litewskim Małzeństwo?

Przyłączenie Litwy do Polski.

XXXIV. Ktorego roku i za czyiém przewodnictwem przyłączona Litwa do Korony Polskiey?

XXXV. Jluma ten Kres zaszczycony Krolm? z ktorey familii, i iak długo z nich każdy Rząd Naywyższy sprawował?

XXXVI. Jaki był początek panowania WŁADYSŁAWA II.? co utraconego odzyskał? co nowego ustanowił?

XXXVII. WŁADYSŁAW III. jak szczęśliwie poraził Turków, na ile lat zawarł z niemi przymierze? czyiemi posiłkami zwiedziony przysięgę zgwałcił i powtornie woiuiąc gdzie poległ?

XXXVIII. KAZIMIERZ IV. ktore Kraie podbił i nabył? kogo na Tronie Czeskim i Węgierskim osadził?

XXXIX. Dlaczego JAN *Olbracht* za usilném tylko Matki staraniem utrzymał się przy Tronie? z kim w potyczce przegrał, i iakiemi klęskami za niego skołatana Polska?

XL. Ktorych Urzędow postanowienie, i nieprzyiacioł zgromienie winna Oyczyzna ALEXANDROWI?

XLI. Przez co się wsławił ZYGMUNT I.? ktorzy pod nim orężem i naukami słynęli Mężowie?

XLII. Panowanie ZYGMUNTA II. dlaczego w początkach niepomyślne było? czem potem zaszczycone?

Czwarty Kres Dzieiow Znakomitszych od panowania Henryka Walezego, aż do dnia dzisieyszego.

XLIII. Krés ten iakiem osobliwszém wsławiony dziełem?

Wolne Obieranie Krolów.

XLIV. Po Smierci ZYGMUNTA II. co świeżo uchwalili Polacy? kogo na Tron wolno obrali?

XLV. Wymienić porządnie Jmiona Panuiących aż do dnia dzisieyszego?

XLVI. Co uczyniło HENRYKA *Walezego* mniéy sprawiedliwym u Rodakow? w iakiéy okoliczności potaiemnie z Państwa uiechał?

XLVII. Co zaś był STEFAN *Batory* Xiążę Siedmiogrodzki? co nowego postanowił i iakie potyczki wygrał?

XLVIII. Za panowania ZYGMUNTA III. co znakomitszego wspominaią Dzieiopisowie? ktorzy się zwycięstwem wsławili Rycerze?

XLIX.

XLIX. W kogo gromieniu był szczęśliwym WŁADYSŁAW IV.? co z pożytkiem dla Kraiu uczynił?

L. Jakich losów doznawał JAN II. KAZIMIERZ woiuiąc z postronnemi Narodami?

LI. Dlaczego pomyślnie nie panował MICHAŁ *Korybut* Xiążę Wiśniowiecki? iaką w nim przywarę upatruią Politycy?

LII. Przez co się zalecił Rodakom JAN III. SOBIESKI? iak woienne czynności pokilkakroć pomyślnie od prawił?

LIII. W Czem biegły FRYDERYK AUGUST II. Xiąże Elektor Saski? i czem spółletnikow celował?

LIV. Jakie miał zatargi z Moskwą i KAROLEM XII. Królem Szwedzkim?

LV. Coza niezgody były między FRYDERYKIEM AUGUSTEM III. i STANISŁAWEM LESZCZYNSKIM? te iaki koniec wzięły?

LVI. W początkach panowania Nayiaśnieyszego STANISŁAWA AUGUSTA PONIATOWSKIEGO *Króla Mądrego* w iakiem położeniu zostawała Polska? siedmnaście lat władaiąc Berłem w czem uszczęśliwił Państwo przez słodkie Rządy swoie?

VII
Z HISTORYI NATURALNEY.

O Zwierzach Domowych, Ptakach Oswoionych i Rybach pospolicie Chowanych.

O Potrzebie i Pożytkach Historyi Naturalney.

I. Co iest rzeczą Historyi Naturalney? iaka iey potrzeba?

II. Z Wiadomości Historyi Naturalney iak wielkie dla całego Kraiu w ogólności wypływaią pożytki?

O Zwierzach Domowych.

III. Jlorakie ieſt Zwierzę Domowe?

IV. Na co uważać potrzeba Goſpodarzowi w wyborze Zwierząt Domowych? w wielości chowania ich? w pielegnowaniu i zażyciu?

O Zwierzach właściwie Domowych.

V. Ktore przymioty zalecaią Konia? i ktore przywary pſuią dobroć iego?

VI. Wczem ſię wydaie zdatność Koni Ukrainſkich, Podolſkich, Wielkopolſkich, Litewſkich, Pomorſkich, Podgorſkich i naſzych?

VII. Z Gniazd Krów y Wołow Holenderſkiego, Pospolitego, i Podolſkiego w kraiu naſzym iakie ma każde własności?

VIII. Ktore przymioty ma mieć Woł roboczy? ktore Krowa pożytkowa?

IX. Jlorakie u nas znayduią ſię Owce? coza pożytek offiaruią Społeczności?

O Ptakach Oſwoionych.

X. W Ptactwie oſwoionem iakie ſię gatunki Ptaków wymieniaią?

XI. Na co ieſt mieć baczność w rożnych własnościach Kur, Jndykòw Gęſi, Kaczek, i Gołębi?

O Rybach pospolicie Chowanych.

XII. Ryby z naypożytecznieyſzych ktore u nas chowane bywaią w Sadzawkach i w Stawach?

XIII. Co oſobliwego uważać: w Karpiu, Szczupaku, Leszczu, Linie, Okuniu y Karaſiu.

KLASSA II.

SZKOŁ WIĘKSZYCH
WYDZIAŁU LUBELSKIEGO.

POPIS ROCZNY.

UCZNIOW.

Z Nauki Chrześciańſkiéy i Moralnéy, Języków Oyczyſtégo i Łacinſkiégo, Arytmetyki, Geografii, Hiſtoryy Polityczněy i Naturalněy.

POD DOZOREM.

JM. JOZEFA FLORKOWSKIEGO AKADEMIKA.

1781.

I.

Z NAUKI CHRZESCIANSKIEY.

O Celnieyszych Dzieiach Dawnégo i Nowêgo Zakonu.

I. Co iest Nauka Chrześciańska ?

II. Tà iak się dzieli? i każdà iéy część, ktòréy Klassie służy?

III. Historya *Pisma S.* od kogo napisanà była? i dlàczego *Pismém S.* nazywà się?

IV. Czém się różni Historya *Pisma S.* od Historyi Polityczné y?

V. Jak się dzieli *Pismo S* ?

VI. *D*awny Zakon odkąd się zaczął? kiedy się skończył? Nowégo skąd początek?

VII. Jakim tokiém dlà łatwégo spamiętania rozłożyć możnà Historyą *Pisma S.* ?

VIII. Co iest Epokà czyli Kres dzieiów?

IX. Jlé Kresòw w dawnym Zakonie, ilé w nowym liczy się?

D A W N Y Z A K O N.

Pierwszy Kres Dzieiow Znakomitszych od Stworzenia Swiata aż do Potopu.

X Co Swiat? i kim porządkiém stworzony? pierwszy Człowiek gdzie był osadzony w pierwiastkach?

XI. Coza mieysce było *Ray*? tam czego pierwszym Rodzicom.

dzicom zakazał Bóg? w czém wykroczyli naprzeciw zakazowi Bozkiému?

XII. Skosztowawszy zakazanégo owocu Adam i Ewa, iaką karę odebrali?

XIII. Po wygnaniu swém których potomków spłodzili? Kain iakiéy zbrodni dopuścił się na niewinnym Bracie swym Ablu?

XIV. Co mamy rozumieć przez Potop? dlà iakiéy przyczyny nastąpił? komu wprzòd był obiawiony?

XV. Jakim sposobém ziemia została oblanà wodami?

Drugi Kres Dzieiow Znakomitszych od Potopu aż do Powołania Abrahama.

XVI. Jak długo trwał Potop? ilé osob ocalonych zostało?

XVII. Co uczynił Noe po skończonym Potopie? iakié mu się nieuszanowanié przytrafiło od Syna iego Chama?

XVIII. Z ktòrégo Kraiu rodém był Abraham? gdzie się udał z rozkazu Bozkiégo?

Trzeci Kres Dzieiòw Znakomitszych od Powołania Abrahama aż do Podània Prawa Moyżeszowi.

XIX. Coza obietnice odebrał Abraham od Boga? iaką ofiarą przypodobał się Bogu?

XX. Z kim złączony został Jzaak Syn Abrahamat Ezauému i Jakubowi Synom iégo co się trafiło?

XXI. Jakim końcém Familia Jzraelitów przeniesiona była do Egiptu? tam dlàczego prześladowanà była?

XXII. Gdzie się narodził Moyżesz? od kogo był ocalony od śmierci? iaki rozkaz odebrał od Boga, gdy mu się okazał w Krzaku gorejącym?

XXIII. Niechcąc Faraon wypuścić Lud Jzraelski z Egiptu, ilé kar ściągnął na siebie? za którą dopiero usłuchał woli Bozkiéy?

wé? gdzie złożoné? dlàczego Zydzi opatrzyli ſtrażą Gròb Chryſtuſòw?

XLVIII. Zmartwychwſtawſzy CHRYSTUS komu ſię naprzòd okazał? Apoſtołowie czy zaraz tému uwierzyli?

XLIX. Po Zmartwychwſtaniu CHRYSTUS iak długo bawił na ziémi? co przez ten czas czynił? z ktòrégo mieyſca wſtąpił do Nieba?

Czwarty Kres Dzieiow Znakomitſzych od Wniebowſtąpienia Pańſkiego aż do Zeſłania Ducha S.

L. Kto na mieyſcu Judaſza obrany był za Apoſtoła?

LI. Gdzie zoſtawali Apoſtołowie pod czas Zeſłania Ducha Swiętégo?

Piąty Kres Dzieiow Znakomitſzych od Zeſłania Ducha S. aż do Spuſtoſzenia Jerozolimy.

LII. Coża ſkutkòw doznali Apoſtołowie z Zeſłania Ducha Swiętégo?

LIII. Jak wielkié pożytki ſpłynęły z Nauk Apoſtolſkich dlà Kościoła?

LIV. Dlàczego, i przez kogo ſpuſtoſzona była Jerozolima?

Szòſty Kres Dzieiow Znakomitſzych od Spuſtoſzenia Jerozolimy aż do Prześladawania Kościoła.

LV. Jakié uciązliwości ponoſili Zydzi pod czas ſpuſtoſzenia Jerozolimy?

LVI. Kiedy uſtały obrządki Dawnégo Zakonu?

LVII. Skąd poſzło prześladowanié Kościoła? i pod ktòrém z Ceſarzów Rzymſkich panowaniém zaczęło ſię?

Siodmy

Siodmy Kres Dzieiow Znakomitszych od Prześladowania Kościoła aż do Wolności Jégo.

LVIII. Jak długo trwało prześladowanié Kościoła?

LIX. Pod których Cesarzów panowaniém prześladowany był Kościoł?

LX. Czému Poganie przestali prześladować Chrześcian?

LXI. Co było pobudką *Konstantynowi W.* do uwolnienia Chrześcian od prześladowania?

II.

Z MORALNEY.

O Obowiązkach dwoch Społeczeństw, Nauczycielow z Uczniami i Panow z Służącemi.

SPOŁECZNOSC NAUCZYCIELOW i UCZNIOW.

I. Rodzice maiąc powinność edukowania dzieci, iakiéy nowéy doznaią potrzeby?

II. Kto nayiepiéy wesprzec może Rodziców w dogodzeniu dziecinnéy potrzebie Edukacyi?

III. Co iest Edukacya? i iloraka?

IV. Który wiek naysposobnieyszy do przyięcia Edukacyi?

V. Na co wzgląd mieć potrzebà, aby Nauczyciel skutecznie edukował, a Uczeń korzystał?

Potrzeby.

Nauczycielow i Uczniow.

VI.

VI. Co są potrzeby? ludzie ilorakich doznaią?

VII. Nauczyciele które maią potrzeby spolné z innémi ludźmi ilé *ludzie*? które im właściwie służącé ilé *Nauczyciele*?

VIII. Uczniowie które maią potrzeby spólné z innémi ludźmi ilé *ludzie*? które im właściwie służącé ile *Uczniowie*?

IX. Czy Uczeń bez *posłuszeństwa* mógłby bydź pożytecznie edukowanym?

X. *Uszanowanie* Nauczycielów iak przyzwoité? *wdzięczność* iak sprawiedliwá?

XI. *Przychylność* Nauczyciela ku Uczniowi iakié działa skutki?

XII. *Łagodność* iak potrzebná w Nauczycielach edukuiących

Należytości
Nauczycielòw i Uczniòw.

XIII. Co rozumiémy przez Należytości? te skąd wypływaią?

XIV. Które maią należytości Nauczyciele od Uczniòw? które Uczniowie od Nauczycielòw?

Powinności.
Nauczycielów i Uczniów.

XV. Co się rozumié przez powinność?

XVI. Które są powinności Nauczycielów względém Uczniów? które Uczniów względém Nauczycielów?

XVII. Z pełnienia wzaiemnych powinności, iakié użytki w Edukacyi wynikaią dlà Nauczyciela i Ucznia?

XVIII. Uczeń pełniący prawdziwie swé powinności iak się sprawuie?

SPOŁE-

XIX. Dlà iakich przyczyn Pàn przyymuie ſługę?
XX. Co ieſt powodém człowiekowi do poświęcenia ſię na uſługi?
XXI. Na ilé rzeczy maią miéć baczenié Pàn i Sługa czyniąc iednę ſpołeczność?

Potrzeby.
Panow i Służących.

XXII. Jakich doznaią potrzeb Panowie ilé *ludzie*? iakich ilé *Panowie*?
XXIII. Jakich doznaie potrzeb ſłużący ilé *człowiek*? iakich ilé *Służący*?
XXIV. Co przynaglà Pana, aby *winną zapłatę* oddàł Służacému?
XXV. Jak ieſt chwalebnà *rzetelność* w zapłaceniu?
XXVI. Co zniewalà Pana łaſkawégo, aby *wſpierał* Sługę iakim przypadkiém unieſzczęśliwionégo?
XXVII. Jlokrotnà korzyść wypływà dlà Pana z *łagodnégo obchodenia ſię* z ſłużącym?
XXVIII. Jak ſprawiedliwie Pàn potrzebuie od ſługi *pracy i ſił łożenia, wierności i poſtuſzeńſtwa*?

Należytości
Panow i Służących.

XXIX. Co ieſt Należytością Pana?
XXX. Co ſię należy od Pana Służącému?

Powinności
Panow i Służących.

XXXI. Co wi nien ieſt Pàn Służącému? co Służący Panu?

XXXII. Pàn oddaiąc należytość ſłudze, a ſługa pełniąc ſwé powinności, iak oczéwiſté pożytki odnoſzą?

XXXIII. Z Uwag nad témi należytościami i powinnościami, iak możémy poznawać, którć ſprawy i uczynki naſzé ſą *dobrémi*, które *złémi*?

III.

Z JĘZYKOW

OYCZYSTEGO I ŁACINSKIEGO

GRAMMATYKA II.

O *Odmianach czterech części mowy* (: Etymologia :)

Sprawienié ſię.

I. Z przykładów i uwag nad odmianami Jmion Polſkich i Łacińſkich:

1. Co do rodzaiowània rzeczowników żywotnych.
2. Co do rodzaiowania rzeczowników nieżywotnych.
3. Co do rodzaiowania przymiotników.
4. Co do ſtopniowania przymiotników, i Poſtaci Grammatycznych.
5. Co do form przypadkowania.

II. Z przykładów i uwag nad odmianami Zaimków Polſkich i Łacińſkich:

1. Co do rodzaiowania Zaimków rzeczownych.
2. Co do rodzaiowania Zaimków przymiotnych.
3. Co do przypadkowania tychże.

III.

III. Z przykładów i uwag nad odmianami Słów Polſkich i Łacińſkich:
1. Co do form czaſowania ſłòw w powſzechności.
2. Co do formy każdéy czaſowania ſłów w ſzczególności.

IV. Z przykładòw i uwag nad odmianami Jmieſłowòw Polſkich i Łacińſkich:
1. Co do rodzaiowania, ſtop niowania, i przypadkowania Jmieſłowòw o dmiennych.
2. Co do czaſowania tychże.
3. Co do formowania Jmieſłowów bezmennych.

O *Piſowni* (: Orthographia :)

V. Z przykładòw i uwag nad Piſownią polſką:
1. Co do piſania wyrazòw i znamion po nich.
2. Co do pisania głoſek.

VI. Z przykładow i uwag nad Piſownią łacińſką?
1. Co do prawideł piſania poſpolitych polſzczyźnie i łacinie.
2. Co do prawideł piſania ſzczegòlnych łacinie;

TŁUMACZENIE KLASSYCZNYCH AUTOROW.

VII. Przełożyć z polſkiégo na łacińſkié wyborńieyſzé zdania Cycerona i Seneki.
VIII. Tłumaczyć z łacińſkiégo na polſkié Naukę Moralną w Wypiſach na Klaſſę II. zamkniętą?
IX. Opisać gładką polszczyzną wybrané z Fedra baieczki.

IV.

Z ARYTMETYKI.

O Ułomkach czyli Rachunku w Liczbach Łamanych,

I. OKréślić ułomek, i okazać kiedy prawdziwy, kiedy fałszywy,

II. Przytoczyć Arytmetyczné znàki dlà uniknienia w rachunku przydłuższych działań.

III. Poznać z danych ułomków, ktòry większy lub mnieyszy?

IV. Zmnieyszyć większy ułomek na mnieyszy.

V. Przerobić całkowitą liczbę na ułomek.

VI. Ułomki różnych mianowników przywieśdź do iednégo mianownika.

VII. Kilka ułomków zebrać w iedną summę. (: *Additio* :)

VIII. Ułomek mnieyszy od większégo odciągnąć. (: *Subtractio:*)

IX. Ułomek ieden przez drugi pomnożyć. (: *Multiplicatio:*)

X. Ułomki podzielić. (: *Divisio* :)

O Wyższych Arytmetycznych Regułach.

XI. Opowiedzieć przepisy Reguły *Trzech* prostéy, składanéy i odwrotnéy (: *Regula Trium directa, composita & inversa* :) tudzież w przykładach okazać?

XII. Regułę *Spółki* (: *Societatis* :) obiaśnić ciekawémi zadaniemi.

XIII. Przytoczyć prawidła Reguły *Związku* (: *Alligationis* :) Które w przykładach ułatwić.

V.

V.
Z GEOGRAFII.

O *Europie w Powszechności.*

Rozbiòr Pytań Ogòlnych.

I. JAk ziemię uważaią Kraiopisarze? i na ilé części ią podzielili?
II. Przez kogo wynaleziony *Nowy Swiat*? iak nazwany?
III. *Swiat Dawny* z ilu lądów składà się? my w ktòrym zostaiémy?
IV. Od czego naszému lądowi nadané nazwisko *Europy*?
V. Z kim graniczy *Europa*?
VI. Na ilé mil Niemieckich szerokà i długà?
VII. Jaki podział *Europy*?
VIII. Jlé gatunkòw Rządu mieści się *w Europie*?
IX. Które iezyki *w Europie* dziś używané?
X. Co są Wyspy, Półwyspy, Przylądki, i Góry? *w Europie* ilé sławnieyszych?
XI. Które celnieysze *w Europie* Wodozbiory, Morza, Odnogi, Cieśniny morskié, i Jeziora?
XII. Jaką ludność *w Europie* wyrachowali Politycy?
XIII. Czego mà dostatkiém *Europa*? na czém iéy zbywà?

Rozbiór Pytań Szczególnych.

O PORTUGALII.

XIV. Z kim graniczy Portugaliia? na ilé Prowincyy dzieli się? które iéy Miasta Stołeczné?
XV. Jakà obszerność Portugalii? ilé mà rzek znacznieyszych?
XVI. Coza powietrzé w Portugalii? ziemia iakié płody dostarczà Obywatelom?

XVII.

XVII. Który Rząd i Religiia utrzymuie się w tém Państwie?
XVIII. Coza charakter i zwyczaie Narodu Portugalskiégo?

O HISZPANII.

XIX. Które są granice Hiszpanii? iaka długość iéy i szerokość?
XX. Z ilu Koron składa się Hiszpaniia? tych które Miasta Stołeczné?
XXI. Jlé rzek sławnieyszych w Hiszpanii? i Wysp należących do niéy?
XXII. Coza Rząd i Religiia kwitnie w Hiszpanii?
XXIII. Jakim tytułém zaszczyca się Król Hiszpański?
XXIV. W co obfituie Hiszpaniia? Obywatele iakié z obcych Kraiów wyciągaią dostatki?
XXV. Coza natura i przymioty Hiszpanów?

O FRANCYI.

XXVI. Z którémi Kraiami graniczy Francya?
XXVII. Na ilé Prowincyy dzieli się Francya? tych które Miasta Stołeczné?
XXVIII. Jaka rozciągłość Francyi? rzek ilé w niéy znacznieyszych?
XXIX. Co zabrania że Korona Francuzka nié może spadać na płeć żeńską?
XXX. Akademiié i Zgromadzenia Uczonych, które kwitną w Francyi?
XXXI. Jaki Rząd, Religiia, i przymioty Francuzów?

O ANGLII.

XXXII. Jakié granice i obszerność Anglii? na ilé Królestw podzielona? tych któ é Miasta Stołeczné?
XXXIII. Królestwa: *Angliia właśna, Szkocya, i Jrlandya* z ilu części składaią się?
XXXIV. Które rzeki większé, i wyspy sławnieyszé w Anglii?

XXXV.

XXXV. Czém się naybardziéy zbogacâ Angliia? coza Rząd iéy i Religiia? Obywatele iakich obyczaiów?

O HOLLANDYI.

XXXVI. Ktoré opasuią granice Hollandyą? i iakâ iéy obszerność?

XXXVII. Na ilé części dzieli się Hollandya? tych które Miasta Stołeczné? i ilé rzek większych w niéy się znayduie

XXXVIII. Któré Kraie sprzymierzoné należą do Hollendrów?

XXXIX. Coza Rząd i Religia panuie w Hollandyi? Obywatelów iakié obyczaie, i przyrodżoné skłonności?

XL. W iakié towary obfituie Hollandya? i z kim handel prowadzi?

O SZWAYCARYI.

XLI. Jakié położenié Szwaycaryi co do granic? iakâ obszerność co do długości i szerokości? i z ilorakich Kraiów składâ się?

XLII. Jak się nazywaią Kantony Rzeczypospolitéy Szwaycarskiéy? tych które Miasta Stołeczné? i ilé maią Kraiów nabytych? ilé sprzymierzonych?

XLIII. Jlé rzek w Szwaycaryi?

XLIV. W co obfituie Kray ten? iaki rząd w nim utrzymuie się? i któré przymioty zalecaią Szwaycarów.

O WŁOSZECH,

XLV. Z Którémi Kraiami stykaią się Włochy? na ilé wielkich części dzielą się? iakâ ich długość i szerokość?

XLVI. Każdâ część Włoch: *Północnâ*, *Srzednià*, i *Połud niowâ*, ilé Państw w sobie zamykâ? tych które Miasta Stołeczné?

XLVII.

XLVII. Jlé Wyſp znacznieyſzych we Włoſzéch; i rzek znayduiących ſię tamże?
XLVIII. Jaki rząd Państw Włoſkich? i natura Kraiu?

O NIEMCZECH.

XLIX. Coza obſzerność Państwa Niemieckiégo? i dlaczego nazywamy go *Rzeſzą Niemiecką*?
L. Które Narody otaczaią Niemców?
LI. Na ilé Cyrkułów podzielone Niemcy? Cyrkułów tych które Miaſta ſtołeczné?
LII. Które rzeki ſławnieyſzé w Niemczéch?
LIII. Jaki Rząd i Religiia tégo Państwa?
LIV. Jlé ieſt Elektorów Duchownych, ilé Swieckich do obierania Ceſarza?
LV. Coza natura Kraiu i przymioty Obywatelów?

O WĘGRZECH.

LVI. Które granice Węgier? iak ſą rozległé wſzerz i wdłuż? z których Kraiów ſkładaią ſię? tych które Miaſta Stołeczné?
LVII. Jlé rzek znacznieyſzych w Państwie Węgierſkiém? i w co obfituie Kray ten?
LVIII. Coza Rząd i Religiia w Węgrzéch? przymioty Obywatelów iakié?

O POLSZCZE.

LIX. Jak ieſt obſzerné Polſkié Państwo? i z kim graniczy?
LX. Które Kraie odpadły od Polſki przez Traktat Poſtdamſki r. 1772. między trzéma ſąſiedzkiémi Potęncyami uczyniony, to ieſt: Domém *Auſtryackim*, *Roſſyyſkim*, i *Brandeburſkim*?
LXI. Na ilé części Calé Państwo dzieli ſię? tych części które Miaſta Stołeczné?

LXII.

LXII. Z Ktòrych Woiewòdztw ſkładà ſię *Wielkopolſka*, *Małopolſka*, i *W. X. Litewſkiè*?

LXIII. Ktòré rzeki znacznieyſzé w Polſzcze ?

LXIV. Coza Rząd i Religiia ?

LXV. Jlé Głòwnych Szkół w Całém Państwie ? i gdzie ſą założoné ?

LXVI. Za dziś panuiącégo STANISŁAWA AUGUSTA *Mądrégo* Krola, iaki ſposòb wprowadzony publicznéy Jnſtrukcyi ?

O PRUSACH.

LXVII. Ktòré Państwa opaſuią granice Pruſs ?

LXVIII. Jaki ieſt podział Pruſs? Miaſta ſławnieyſzé ktò é?

LXIX. Jlé rzek znaczniey ſzych rozlewà ſię w Pruſſach? iaki é powietrzé Kray ten obtaczà? i ktòrégo rządu trzymà ſię to Państwo ?

LXX. Coza Religiia? i ſkłonność Pruſaków ?

O DANII.

LXXI. Jakié granice Danii? i ktòré Kraie tak na lądzie iako i na morzu leżącé ſkładaią Państwo Duńſkié?

LXXII. Ktòré Miaſta Stołeczné Kraiów ſkładaiących Danią?

LXXIII. Państwa będącé w Europie, ktòré należą do Korony Duńſkiéy?

LXXIV. Ktòrégo roku przyłączonà *Norwegiia* do Danii? coza iéy położenié, granice, i podział ?

LXXV. Jle rzek w Danii i Norwegii? który Rząd i Religiia w tych Państwach kwitnie ?

LXXVI. Jakié ſkłonności Duńczyków i Norwegianów?

O SZWECYI.

LXXVII. Jakà rozciągłość? i ktòré granice Szwecyi ?

LXXVIII. Na ilé części dzieli się Szwecya? tych Miasta Stołeczné które?
LXXIX. Jlé Wysp znacznieyszych w Szwecyi?
LXXX. Jakié są skłonności szwedów?
LXXXI. Coza Rząd i Religiia w Szwecyi?

O ROSSYI.

LXXXII. Które Państwa stykaią się z Rossyą Europeyską? coza iéy długość i szerokość?
LXXXIII. Jaki podział powszechny Rossyi? czyli daléy rozciągà się za Europą?
LXXXIV. Które sławnieysze Miasta Państwa Rossyyskiégo?
LXXXV. Jlé Wysp większych, i rzek znacznieyszych w Rossyi?
LXXXVI. Z kim handel prowadzą Rossyyczykowié? i czém się naybardziéy zbogacaią?
LXXXVII. Jakà w tym Kraiu Religiia, Rząd, i obyczaie Obywatelów?

O TURCYI EUROPEYSKIEY.

LXXXVIII. Z kim graniczy Turcya Europeyskà? iakà iéy rozległość wszerz i wdłuż? i na które kraie dzieli się?
LXXXIX. Które Państwa składaią Turcyą *Północną*? które *Południową*? które są *hołdownicze* Cesarzowi Tureckiému?
XC. Państw tych składaiących Turcyą Europeyską, które Miasta Stołeczné?
XCI. Jle rzek w tym Kraiu większych? coza uradzaie? i iakich towarów mà dostatkiém?
XCII. Coza Religiia Rząd, i przymioty Turków, tę część Europy posiadaiących?

VI.

VI.

Z HISTORYI POLITYCZNEY.

O Europie w Powszechności.

Osnowa Pytań

I. Co iest Celém Historyi Polityczney?
II. Które iey są przymioty?
III. Dlá nabycia gruntowney wiadomości w Historyi Polityczney, które umieiętności potrzebné?
IV. Z Historyi Polityczney iakié pożytki wypływaią?
V. Odkąd biorą początek dzieie Państw Europeyskich kwitnących?

O CESARZACH ZACHODNICH.

Panowanie Familii Karola Wielkiégo od Roku 800. *aż do Roku* 912.

VI. Z których zrzódeł nastąpił upadek Cesarstwa Zachodniégo? i pod czyiém panowaniém?
VII. Kto był wskrzesicielém potęgi i tytułu tegoż Cesarstwá
VIII. KAROL przez które czyny zaskarbił sobie Imie *Wielkiego?* z Krwi iégo ilu na zachodzie panowało?
IX. W czém był nieszczęśliwy LUDWIK I. *Łagodny?* dlá iakich przyczyn dwa razy składany i przywracany na Tron?
X. LOTARYUSZ I. iak długo panował? dlaczego ieszcze za życia oddał Tron Cesarski Synowi Nayftarszému LUDWIKOWI II? ten czém się wsławił?

XI. KAROL II. *Łysy* iakiémi sposobami wstąpił na Tron Cesarski? kto mu śmierć przyśpieszył?

XII. LUDWIK III. *Jąkliwy* ilu miał przeciwników dobiiaiących się o Koronę Cesarską? którému z tych ustąpił po zeyściu swém z Swiata?

XIII. Czém ohydził panowanié swé KAROL III. *Otyły*? i do iakiéy nędzy przyszedł po swéy detronizacyi?

XIV. Co pamiętnieyszégo w życiu ARNOLFA? od kogo został otrutym

XV. Za Rządów LUDWIKA IV. co pamięci godnieyszégo przytrafiło się? KONRAD I. *Prostak* Król Francuzki czému oddalony był od Cesarskiéy Korony?

Panowanie Konrada I. Xiążęcia Frankonii od Roku 912. aż do Roku 919.

XVI. Co sławnieyszégo uczynił KONRAD I. który przerwał sukcéssyą *Karola W.*?

Panowanie Domu Saskiego od Roku 919. aż do Roku 1024.

XVII. Co zac był HENRYK I. głowa tégo Domu? dlaczego przezwany *Ptasznikiém*?

XVIII. OTTO I. dlà iakich zasług nazwany *Wielkim*?

XIX. HENRYK II. ostatni z téy Familii, przez które cnoty wsławił się?

Panowanie Familii Xiążąt Frankońskich od Roku 1024. aż do Roku 1125.

XX. Którzy celnieysi Cesarze uwiecznili Jmié swé w potomności z Familii Xiążąt Frankońskich?

Panowanie

Panowanie Lotaryuſza II. Xiążęcia Saſkiego od Roku 1125. aż do Roku 1137.

XXI. Co zrobił chwalebnégo LOTARYUSZ II.?

XXII. Na tégo Elekcyi iaka była umowa Rzeſzy Niemieckiéy względém obierania Ceſarzòw? i ilu uſtanowili Elektorów?

Panowanie Xiążąt Szwabſkich od Roku 1137. aż do Roku 1254.

XXIII. FRYDERYK I. ſzczep tey Familii, iak ſtraſznym ſtał ſię dla Medyolańczyków za wzniecone rozruchy? coza kłòtnie miał z *Alexandrem III.* Papieżém? i iakim przypadkiém ſzedł z Swiata?

XXIV. OTTONOWI IV. w czém ſię powodziło ſzczęśliwie, w czém niepomyślnie?

XXV. FRYDERYK II. przeco dwarazy był od Kościoła wyklętym? opuſzczony potém od wſzyſtkich gdzie nędzné życié dokończył?

XXVI. Czému KONRADA IV. oſtatniégo z téy Familii nieſławne było panowanié?

Podział panowania rożnych Familiy pod czas Bezkrolewia od Roku 1254. aż do Roku 1273.

XXVII. Kiedy ſię zaczęło Bezkrólewié w Niemczéch?

XXVIII. Jlu było obieranych Ceſarzów, którzy małoco albo nic niepanowali?

XXIX. Jak okropné ſkutki w tém Państwie z nierządu takowégo wyniknęły?

Panowanie Rudolfa I. i niektorych Ceſarzow z rożnych Familiy od Roku 1273. aż do Roku 1437.

XXX.

XXX. RUDOLF I. pod czas tych nierządów uznany iednostaynie za Cesarza, gdzie był Koronowany? czému nie w Rzymie według zwyczaiu poprzedników swych? i w których okolicznościach żądania iego pożądany skutek nie odebrały?

XXXI. Jakiémi sposobami utrzymał się na Tronie KAROL IV? i czém się naybardziéy wsławił?

XXXII. WACŁAW I. dlà iakich zbrodni w niepamięć od Rodaków zapuszczony?

XXXIII. ZYGMUNT I. przez które cnoty i talenta ziednał sobie u potomności sławę?

Panowanie Domu Austryackiego z Linii Męzkiey od Roku 1437. aż do Roku 1740.

XXXIV. Jlu Cesarzów z Linii męzkiéy Domu Austryackiégo panowało? którzy z tych sławnieysi?

XXXV. MAXYMILIANA I. przez które znacznieysze dzieła głośne panowanié?

XXXVI. KAROL V. z iak wielką sławą berlém Cesarskim władàł?

XXXVII. Na kim wygasła Familiia Domu Austryackiégo?

Panówanie Karola VII, Elektora Bawarskiego od Roku 1740. aż do Roku 1745.

XXXVIII. KAROL VII. za panowania swégo iak wielé nieszczęśliwości doznał?

Panowanie Domu Lotaryńskiego złączonego z Domem Austryackim w Linii Zeńskiey od Roku 1745. aż do Roku 1762.

XXXIX. Kto wniósł Koronę do Domu Lotaryńskiégo?

XL. Kto trudnił obięcié Korony FRANCISZKOWI I.? iak niepomyślnà była woyna z Krolém Pruskim dlà Domu Wideńskiégo?

XLI.

XLI. JOZEF II. Syn *Franciszka I.* szczęśliwie dziś panujący czém się naybardziéy zatrudniał w początkach panowania swégo? przez które sławné dzieła wiekopomnie pamiętnym stanie się?

O CZTERECH PANSTWACH SŁAWNIEYSZYCH W EUROPIE.

Dzieie Państwa Angielskiégo.

XLII. W Pierwiastkach *Angliia*, dawniéy nazwana *Albion* i *Brytannią*, z ilu Królestw składała się? té Królestwa kto ziednoczył? i nazwał *Angliią*?

XLIII. Jlé Familiy panowało w Anglii?

XLIV. Co ciekawszégo w życiu niektórych Królow z Familii *Plantagenetow*; jak to: HENRYKA II, RYCHARDA II, i HENRYKA IV.?

XLV. Pod którym Królém z Familii *Tudor* wywyższyła się Angliia do wielkiégo dzielności stopnia? a pod kim straszné okrucieństwa i podłości w niéy się zagęściły?

XLVI. Które talénta i przymioty wspaniałé uwieczniły w wiekopomności panowanié ELZBIETY ostatniéy z téyże Familii Tudor? a które czarné niesprawiedliwości, niezmazaną dla niéy stały się ohydą?

XLVII. Z krwi *Stuartow* ilu Królów panowało w Anglii?

XLVIII. Co uwagi godnieyszégo przytrafiło się w Anglii za panowania JERZEGO II. naypierwszégo z *Domu Hanowerskiego*? tudzież JERZEGO III. dziś berlém władaiącégo?

XLIX. W czém wspominaią Dzieiopisi sławnieyszych Anglików: *Bakona Werulamiusza* i *Newtona* Filozofów?

Dzieie Państwa Francuzkiego.

L. Co ciekawégo mamy o założeniu Państwa Francuzkiégo? i pierwiastkowych iego rządach?

LI.

LI. PEPIN iak niesprawiedliwie z Familii *Merowеusza* przeniósł Koronę Francuzką do Familii *Karola W.*? pod którym znowu z Krwi Karlowinów potomkiém wydartá została?

LII. Jakim sposobém odziedziczył Tron *Hugo Kapet*? z Familii iego ilu panowało Królów?

LIII. Familiia *Walezow* w kim Królować zaczęła? na kim wygasła? i kto naypierwszy z *Domu Burbońskiégo* odebrał Koronę?

LIV. Których Burbonów słodkié było panowanié aż do dziś Króluiącego LUDWIKA XVI.?

LV. Którzy Kwitnęli w wiekach przeszłych Francuzi: Filozofowie, Politycy, Moraliści, Rymotworcy, i Mowcy?

Dzieie Państwa Rossyyskiego.

LVI. Odkąd bierze początek wiadomość Dzieiów niezomylnych Państwa Rossyyskiégo?

LVII. Za panowaniа JWANA I. BAZYLEWICZA (: pod którym kres I. zaczyná się, *o Rozszerzeniu Granic Rossyi* :) co pamiętnieyszégo? JWAN II. BAZYLEWICZ które kraie nabyté przyłączył do Państwa Rossyyskiégo?

LVIII. W Kresie II. (: którégo zamiarém, *pannowanié Famillii Romanzów* :) coza osobliwości znayduiémy?

LIX. Którému z Monarchow Narod Rossyyski winien odmianę Rządów i oświecenié w ciągu Kresu III. (: w którym się opisuie, *Poprawa Narodu* :)? PIOTR I. ALEXIEWICZ przez iakié dzieła pamiątkę swoią w potomności uwieńczył?

LX. Rossyyczykowie *Cantemir Demetrius* i *Cantemir Antioch* iak wsławieni w Narodzie swym?

Dzieie

LXI. Co można wiedzieć w krótkości o początkach Pańſtwa Pruſkiégo? FRYDERYK I. przy iakiéy okazyi, i od których naypierwéy Mocarſtw uznany był Królém?

LXII. FRYDERYK *Wilelm*, Syn Fryderyka I. coza porządki do Kraiu wprowadził, i iakié korzyści wypłynęły dla Narodu z iégo Polityki?

LXIII. Które ſzczególnieyſzé odmiany za dziś panuiącégo FRYDERYKA II. naſtępcy Wilelma?

LXIV. Z pomiędzy ſławnieyſzych Pruſaków *Janowi Filipowi Baratierowi* dlaczego potomność między wſpołletniémi pierwſzeńſtwo ofiaruie?

VII.

Z HISTORYI NATURALNEY.

O Zwierzętach Ssących Dzikich, Ptactwie Nieoſwoionem i Rybach Morſkich Oſobliwſzych.

I. Co ieſt Hiſtorya Naturalna?

II. Które pożytki z Hiſtoryi Naturalnéy zbierać możémy? a czému ich nie uznaiémy?

III. Jakim ſpoſobém poſtąpić ſobie należy abyśmy pozytkowali z Hiſtoryi naturalnéy?

IV. Na ilé części dzieli ſię Hiſtorya Naturalna?

ZWIERZĘTA SSĄCE DZIKIE.

V. Które Zwierzęta mianowané są *ssącémi?* té iloraki e?

VI. Czému iedné nazywaią się *Domowémi?* a drugié *Dzikiémi?*

VII. Z zwierząt ssących Dzikich, Które osobliwszé i użyteczniey szé?

VIII. *Rysie* i *Sobole* gdzie się u nas znayduią? i wczém nam pożyteczné?

IX. Co dostrzegamy ciekawszégo *w Jeleniu, Sarnie,* i *Łosiu?* iaką z nich możémy miéć korzyść?

X. W *Ordyńcu, Zubrze,* i *Turze,* co osobliwszégo? iaki z nich odnosić możémy zysk?

XI. W czém nam *Wilki* szkodliwé, w czém użyteczné? i którémi sposobami ułowioné bydź mogą?

XII. Jiorakié *Niedzwiedzie* w naszych Kraiach? iak się bronią będącé w niebespieczeństwie? z tych które użytki odbieràmy?

XIII. Jakà postać powierzchownà *Bobra?* sierść iego do których rękodzieł nayzdatnieyszà?

XIV. Co sa *Wydry?* iakié szkody czynią? przez które wynalazki bydź mogą wygubiané?

PTACTWO NIEOSWOIONE.

XV. Jaki podział ogòlny *Ptactw?*

XVI. Które nam są pożyteczniey szé? i w Kraiu wiadomszé?

XVII. Co osobliwszégo w własnościach: 1. Orła, 2. Dropia, 3. Kruka, 4. Czapli, 5. Sępa kraiowégo, 6. Krogulca 7. Jastrzębia, 8. Gęsi, 9. Kaczki?

RYBY MORSKIE OSOBLIWSZE.

XVIII. Które znaczniey szé gatunki *Ryb morskich* osobliwszych, w Kraiu naszym znaiomszych, i częściey od nas używanych?

XIX.

XIX. *Węgorza pospolitégo* coza kształt powierzchowny? doczego użyteczny? a kiedy szkodliwy?

XX. *Kablionów właściwych* w naszé Kraie pod imieniém *Sztokwiszów* przywożonych, iaka wielkość? czém żyią? gdzie ich naywięcéy łowią?

XXI. *Flondra* do których rzek z morza wychodzi? czy może bydź chowaná w stawach? kiedy naylepsza do zażycia?

XXII. *Sumy Europeyskié* w których rzekach maią się znaydować? kiedy nayzdrowszé? iak ich łowić można

XXIII. *Łososie pospolité* w którym czasie z morza wychodzą w rzeki? procz pospolitégo ich używania w czém ieszcze bydź mogą użyteczné?

XXIV. *Sledzie* w których Kraiach nayobficiéy się znayduią? iak wielki zysk odnoszą Hollendrzy z połowu ich?

XXV. Rybki *Sardele* czému tak nazwané? do czego nayczęściéy używaią się?

KLASSA III.

SZKOŁ WIĘKSZYCH

WYDZIAŁU LUBELSKIEGO.

POPIS ROCZNY.

UCZNIOW.

Z Nauki Chrześciańſkiéy i Moralnéy, Języka Łacińſkiégo, Geografii i Hiſtoryi Powſzechney Początkow Geometryi, i Wiadomości o Roślinach i Robocie Ogrodniczey.

POD DOZOREM.

M. FRANCISZKA SCHEIDTA AKADEMIKA.

1781.

I.

Z NAUKI CHRZESCIANSKIEY

O Dzieiach tyczących się Kościoła i Religii.

I. Co mamy rozumieć przez Dzieiopismo Kościelne?
II. Co iest Kościoł?
III. Co znaczy Hierarchia Kościelna?
IV. Z ktorych się składa członków Hierarchia Kościelna?
V Co iest Zbor i iloraki?
VI. Jle wiekow rachuie się od założenia Kościoła, aż do teraznieyszych czasow?

WIEK I.

VII. W iakim stanie zostawał Kościoł?
VIII. Jakim się sposobem tego wieku rozszerzał?
IX. Ktorzy byli naypierwsi Kacerze?
X. Ktore Zbory odprawione zostały?
XI. Ktore znacznieysze obrządki wprowadził Kościoł?

WIEK II.

XII. Od kogo był w Wieku II. prześladowany Kościoł?
XIII. Jakie się w nim wszczęły Kacerstwa?
XIV. Coza Zbory się odprawiły i co na nich ustanowiono?
XV. Jakie obrządki od Kościoła wprowadzone zostały?

WIEK III.

XVI. Jaki był Stan Kościoła w Wieku III?
XVII. Ktore Narody przyięły Religią Chrześciiańską?
XVIII. Ktorzy byli Kacerze i iakie utrzymywali błędy?
XIX. Ktore były złożone Zbory, przeciw komu, i co na nich ustanowiono?
XX. Ktore Ceremonie i obrządki wprowadził Kościoł?
XXI. Ktore się w tym wieku znaydowały Zgromadzenia Zakonne?

WIEK

W I E K IV.

XXII. Jaki Stan był Kościoła Wieku IV. ?
XXIII. Jaki był wzrost Religii i ktore Ją Narody przyięły?
XXIV. Ktorzy powstali Heretycy i iaka ich była nauka?
XXV. Gdzie były odprawione Zbory i co na nich ustanowiono?
XXVI. Jakie znacznieysze wprowadzone zostały obrządki?
XXVII. Ktore Zakony powstały tego wieku?

W I E K V.

XXVIII. W ktorych kraiach prześladowany był Kościoł Wieku V. ?
XXIX. W ktorych Narodach przyięta została Religiia?
XXX. Jakiego rodzaiu wszczęły się Odszczepieństwa?
XXXI. Gdzie i ktore odprawiły się Zbory ?
XXXII. Ktore są obrządki od Kościoła ustanowione i ktore zniesione?
XXXIII. Ktore Zgromadzenia Zakonne założone zostały?

W I E K VI.

XXXIV. Jakiego doznawał prześladowania Wieku VI. Kościoł?
XXXV. W ktorych Państwach szerzyła się Religiia?
XXXVI Jakie Kacerzow szerzyły się błędy?
XXXVII. Ktore się odprawiły Zbory i kogo na nich potępiono?
XXXVIII. Ktore Kościoł znacznieysze wprowadził obrządki?
XXXIX. Gdzie i iakie powstały Zakony?

W I E K VII.

XL. W iakim stanie zostawał Kościoł Wieku VII. ?
XLI. Ktore Państwa przyięły Religiią Chrześciiańską?
XLII. Ktore znacznieysze znaydowały się Herezye i iakie utrzymywały błędy ?
XLIII. Ktore się odprawiły Zbory i co znacznego na nich ustanowionego było?
XLIV. Ktore Ceremoniie i obrządki postanowił Kościoł?
XLV. Ktore nowe powstały Zgromadzenia Zakonne?

W I E K VIII.

XLVI. W iakich zamieszaniach zostawał Kościoł Wieku VIII?

XLVII. Ktore Narody porzuciły bałwochwalstwo, a nawrociły się do Chrystusa?
XLVIII. Ktorzy Kacerze znaydowali się i iakie utrzymywali błędy?
XLIX. Gdzie i ktore odprawiły się Zbory?
L. Ktore założone kwitnęły Zakony?
LI. Ktore były wprowadzone do Kościoła obrządki?

W I E K IX.

LII. Gdzie i od kogo wieku IX. był prześladowany Kościoł?
LIII. Ktore Narody przyszły do poznania Wiary Chrystusowey
LIV. Ktore się wszczęły Herezye?
LV. Jakie się odprawiły Zbory, ktorzy na nich Kacerze potępieni zostali?
LVI. Ktore Kościoł wprowadził Ceremonije i obrządki?
LVII. Ktore naybardziey kwitnęły Zakony?

W I E K X.

LVIII. W iakim Stanie został Kościoł Wieku X.?
LIX. Jaki wzrost i rozszerzenie miała Religiia?
LX. Ktorzy Kacerze usiłowali mieszać spokoyność Kościoła
LXI. Ktore Zbory odprawiły się przeciw Kacerzom?
LXII. Jakie obrządki wprowadził Kościoł?
LXIII. Ktore powstały Zgromadzenia Zakonne?

W I E K XI.

LXIV. Od kogo podeymował Kościoł prześladowania Wieku XI.?
LXV. W ktorych Kraiach i przez kogo Swiatło Ewangelii zaiaśniało?
LXVI. Ktore się wszczęły Herezye i iakie rozsiewały błędy?
LXVII. Ktore się odprawiły Zbory i co na nich ustanowiono?
LXVIII. Ktore były zniesione i ktore wprowadzone obrządki?
LXIX. Ktore nowe Zgromadzenia Zakonne założone zostały?

W I E K XII.

LXX. Jakiemu prześladowaniu podległy był Kościoł Wieku XII.?
LXXI. Ktore Kraie i za czyiem staraniem przyięły Religiią Chrześciiańską?

LXXII.

LXXII. Ktorzy znadowali ſię Heretycy i iakie rozſiewali błędy?
LXXIII. Jakie ſię odprawiły Zbory i co na nich uſtanowiono?
LXXIV. Ktore ſą od Kościoła poſtanowione obrządki?
LXXV. Ktore i od kogo założone były Zakony?

W I E K XIII.

LXXVI. Od kogo był prześladowany Kościoł Wieku XIII.?
LXXVII. W ktorych Kraiach przyięta była Religiia Chrześciiańſka?
LXXVIII. Ktore nowe powſtały Herezye?
LXXIX. Gdzie i ktore złożone były Zbory?
LXXX. Jakie Kościoł poſtanowił Ceremoniie i obrządki?
LXXXI. Ktore powſtały Zgromadzenia Zakonne, i od kogo założone zoſtały?

W I E K XIV.

LXXXII. Jakim zamieſzaniom podlegał Kościoł Wieku XIV.?
LXXXIII. W ktorych nowych Kraiach zakwitnęło Swiatło Ewangelii?
LXXXIV. Ktorzy nowi znaydowali ſię Kacerze i iakie utrzymywali błędy?
LXXXV. Ktore były poſtanowione Zbory?
LXXXVI. Ktore były, obrządki wprowadzone a potem odmienione?
LXXXVII. Ktore nowe kwitnęły Zakony?

W I E K XV.

LXXXVIII. W iakich zamieſzaniach zoſtawał Kościoł Wieku XV.?
LXXXIX. W ktorych Kraiach wzraſtała Religiia?
XC. Ktore ſię wſzczęły Herezye i iakie rozſiewały błędy?
XCI. Gdzie i przeciw ktorym Kacerzom odprawiły ſię Zbory?
XCII. Ktore obrządki uſtanowił Kościoł?
XCIII. Ktore Zakony nowe założone zoſtały?

W I E K XVI.

XCIV. Jaki Stan był Kościoła Wieku XVI.?
XCV. Jakie było pomnożenie Religii?
XCVI. Krorzy ſię nowi znaydowali Kacerze?

XCVII.

XCVII. Gdzie i ktore odprawiły ſię Zbory?
XCVIII. Ktore do Kościoła wprowadzone były obrządki?
XCIX. Ktore nowe kwitnęły Zgromadzenia Zakonne?

W I E K XVII.

C. Kto był wieku XVII. prześladowcą Kościoła?
CI. Jaki był wzroſt i pomnożenie Religii?
CII. Ktore Kacerſtwa uſiłowały Kościołowi ſzkodzić?
CIII. Ktore ſię znacznieyſze odprawiły Zbory?
CIV. Ktore były od Kościoła nowe wprowadzone obrządki?
CV. Ktore były nowe założone Zakony?

W I E K XVIII.

CVI. W iakim Kościoł zoſtawał ſtanie od początku Wieku XVIII. aż do teraźnieyſzego czasu?
CVII. W ktorych Narodach kwitnie nowo zaſzczepiona Religiia?
CVIII. Ktore Kacerſtwa ſzkodzić Kościołowi uſiłuią?
CIX. Jakie Zbory odprawiły ſię aż do teraźnieyszych czasow?
CX. Ktore Kościoł wprowadził obrządki teraźnieyſzego Wieku i ktore znioſł?
CXI. Ktore temi czasy założone zoſtały Zakony i ktore znieſione?

II.

Z NAUKI MORALNEY.

O Powinnościach Człowieka względem Boga.

I. Co mamy rozumieć przez powinności i ilorakie te ſą?
II. Skąd względem Boga dochodzemy powinności?
III. Jak poznaiemy Boga?
IV. Ktore ſą powinności człowieka względem Boga?

V.

V. Jakim ſposobem powinniśmy czcić i ſzanówać Boga?
VI. Co ieſt Cześć zewnętrzna co wewnętrzna?
VII Jaki ieſt związek czci zewnętrzney z wewnętrzną?
VIII. Jakie ieſzcze wynikać mogą powinności z poznania doſkonałości Bozkich?
IX. Z poznania właſności Bozkich iakie ſobie wyobrażenie Jeſtectwa Boga wyſtawić możemy?
X. Skąd wynikaią powody miłowania Boga?
XI. Właſne człowieka dobro w czem pobudza do miłości Bozkiey?
XII. Co do Boiaźni Bozkiey pociąga człowieka?
XIII. Co ieſt boiaźń Boga w człowieku Synowſka? co ſłużebnicza?
XIV. Ktora z tych dwoch boiaźni ieſt doſkonalsza i lepſza?
XV. Dla czego ſię człowiek utwierdzać powinien w ufności w Bogu?
XVI. Jakie dobro odnoſi człowiek z pokładania ufności w Bogu?
XVII. W iakich obrębach powinna zoſtawać ufność w Bogu?
XVIII. Na czem zawiſło poſłuſzeńſtwo, ktore człowiek winien Bogu?
XIX. Skąd powinność pochodzi, aby bydź poſłuſznym Bogu?
XX. Do wyrządzenia wdzięczności Bogu ſkąd ſię wklada na człowieka powinność?
XXI. W czem ſię naywięcey prawdziwa ku Bogu wdzięczność wydawać powinna?
XXII. Modlitwa do Boga, co ma za fundament iuż to z ſtrony Boga iuż z ſtrony człowieka?
XXIII. Modlitwa do Boga czego wyciąga po człowieku?
XXIV. Do czego zmierza zachowanie powinności względem Boga?
XXV. Czyli na zachowaniu tych naturalnych względem Boga powinności doſyć ieſt?
XXVI. Jak ſię do zachowania względem Boga powinności Obiawiona przykłada Religiia?

III.

III.

Z JĘZYKA ŁACINSKIEGO.

P Y T A N I A.

Tłumaczące Pożytek, Grunt i Nayistotnieysze Przymioty Łaciny tudzież Rożnice iey w Wiekach krotko Opisuiące.

I. Ktore są ięzyki pierwsze, z ktorych inne szczegolne urosły?

II. Jlorakie są ięzyki?

III. Co są ięzyki żywe i co są martwe?

IV. Język Łaciński czyli iest żywym czyli też umarłym ięzykiem?

V. Jakie są pożytki ktore odnosiemy z Łacińskiego Języka?

VI. Na czem nauka każdego ięzyka zawisła?

VII. W używaniu słow Łacińskich na co szczegolniey baczność mieć potrzeba?

VIII. Dobroć Łacińskiego Języka na ile się wiekow dzieli?

IX. Ktorzy Łacińscy Pisarze żyli w Wieku złotym, ktorzy w srebrnym, ktorzy w miedzianym i ktorzy w żelaznym?

X. Mimo Łacińskich Pisarzow iakim sposobem z własnego przemysłu układać można piękne sposoby mowienia?

XI. Jakie w ogolności reguły służą na ślakowanie słow łacińskich poiedynczo?

XII. Czego więcey oprocz prawdziwych słow do łaciny potrzeba?

XIII. Czyli zwyczaynych w Poezyi mowienia sposobow użycie, do wyborney nieprzyda się Łaciny?

CWICZENIA.

I.

Dla wydoſkonalenia ſię w tym Języku bywały codzienne Lekcye z Alwaru, ktore wprawiały Uczniow przez ſwoie reguły w dobre naklanianie ſłow i doſkonałe ich z ſobą ſpaianie.

Uſtawy wſzyſtkie trzeciey części Grammatyk w rożnych przykładach obiaśnione były układaiąc mowę nietylko dobrą według reguł ale też wedle wyżſzego ſpoſobu mowienia.

II.

Dla doświadczenia uczynionego poſtępku w Języku Łacińſkim, przekładali Uczniowie z rożnych Piſarzow, wyiętki moralne, na mowę Oyczyſtą, i z Oyczyſtey tłumaczyli na Łacińſką ktorych ſię potem dochodziło naywłaściwſzego ſłow znaczenia z porządkiem mowienia iak naydoſkonalſzym.

III.

Wypisy wyſzłe na Klaſſę III. tłumaczone bywały, ktorych każdy ułomek przyſtosowany bywał do porządku i reguł Alwaru, ktore to Wypisy gotowi ſą Uczniowie tłumaczyć i każdą z nich rozebraną cząſtkę ſtosować do reguł III. części Grammatyki.

IV.

Dla wyćwiczenia ſię w pięknym charakterze i w dobrey Ortografii, wpisywali te wyiętki ktore tłumaczyli w oſobne rękopisma, ktore każden w ſzczególności okaże.

IV.

Z POCZĄTKOW GEOMETRYI.

I. Co ieſt Geometrya?

II. Na ile części dzieli ſię Geometrya?

III. Co ſię rozumie przez liniie? i ilorakie te?
IV. Co ieſt liniia proſta? co krzywa?
V. Co ieſt liniia kołowa?
VI. Na ile ſię części dzieli koło?
VII. Na co ſłużą liniie kołowe?
VIII. Co ieſt Kąt?
IX. Jakim ſposobem mierzemy kąty?
X. Jlorakie ſą kąty?
XI. Co ſą liniie nakłonione? *Convergentes*, co ſą zbiegłe? *concurrentes*, i krzyżowe? *ſecantes*
XII. Co ieſt liniia proſtopadła? *perpendicularis*

Twierdzenia.

XIII. Miara proſtego Kąta ieſt czwarta część Koła zawieraiąca w ſobie 90. Stopni.
XIV. Kąty wierzchne naprzeciwleżące ſą ſobie rowne.

O Płaſzczyźnie Drugim Gatunku Rozległości,

XV. Co przez figurę rozumieć należy?
XVI. Między Figurami proſtoliniynemi ktora ieſt nayproſcieyſza?
XVII. Co ſię uważa względem Troykątow?
XVIII. Jloraki ieſt rodzay Troykątow względem bokow?
XIX. Jloraki ieſt rodzay Troykątow względem kątow?
XX. W Troykącie proſtokątnym iak ſię nazywaią boki?
XXI. Co ieſt uwagi godnego względem figur ktore ſą czterema liniiami określone?
XXII. Co ieſt Kwadrat?
XXIII. Co ieſt Rownoległobok?
XXIV. Co ieſt Kwadrat ukośny? *Rhombus*, i Rownoległokok ukośny? *Rhomboides.*
XXV. Co ieſt czworokąt rożnoboczny? *Trapezium.*
XXVI. Jak ſię nazywa liniia przechodząca w kwadratach od iednego kąta do drugiego?
XXVII. Jak ſię nazywaią te Figury, ktore więcey niz cztery maią boki?
XXVIII. Jloraki rodzay ieſt takich Figur?
XXIX Czem ſię te Figury między ſobą rozniąʔ

XXX. Jeżeliby w dwoch Troykątach były dwie ściany rowne, i kąt zawarty, w tym razie Troykąt pierwszy rowny będzie drugiemu.

XXXI. W Troykącie rownobocznym kąty przyległe podstawie są rowne.

XXXII. Jeżeliby w dwoch Troykątach ieden bok był rowny i kąty dwa przyległe, całe Troykąty w tym razie będą rowne.

XXXIII. W każdym Troykącie Summa trzech kątow iest rowna dwom kątom prostym.

XXXIV. Każdy Kwadrat dzieli się liniią przekątną na dwa Troykąty rowne.

XXXV. W każdym Kwadracie Summa trzech kątow rowna iest czterem prostym.

O Pełności Trzecim Gatunku Rozległości,

XXXVI. Co przez Pełność *Solidum*, rozumieć potrzeba?

XXXVII. Jloraka iest Pełność?

XXXVIII. Co iest Rownopełń? *Prisma.*

XXXIX. Co iest Sześciogran? *Cubus* i co Kula? *Globus.*

XL. Co iest Ostropełń? *Pyramis.*

XLI. Co iest Walec? *Cylindrus.*

XLII. Co iest Ostrosłup? *Conus.*

XLIII. Co iest Czworopełnokąt? *Tetraedrum.* Ośmpełnokąt? *Octaedrum* i. t. d.

Zagadnienia o rysowaniu Figur.

XLIV. Na prostey linii, tudzież z danego na teyże linii punktu, liniią prostopadłą wystawić

XLV. Kąt na dwie części rowne podzielić

XLVI. Na kraiu linii daney liniią prostopadłą wystawić

XLVII. Na daney linii drugą liniią rowno odległą pociągnąć

XLVIII. Na daney linii kąt, ktoryby danemu kątowi zupełnie był rowny, wystawić

XLIX. Centrum czyli ſrzodek danego koła znaleśdź.
L. Liniią ślimakowatą odrysować.
LI. Figurę Jaykowatą odrysować.

O *Mierzeniu.*

LII. Wynaleśdź powierzchnią prawdziwą Kwadratu lub Rownolegloboku?
LIII. Jakiegokolwiek Troykąta wynaleśdź powierzchnią.
LIV. Rozmierzyć wysokość wieży z mieysca doſtępnego.

V
Z GEOGRAFII POWSZECHNEY.

I. Co ieſt Geografiia?
II. Jlorako nam Geografiia wyſtawia i opisuie Ziemię?
III. Jak uważaią Ziemię Gwiazdarze? *Aſtronomi*, iak Naturaliſtowie? *Phyſici*, iak Dzieiopiſowie? *Hiſtorci*,

Z GEOGRAFII ASTRONOMICZNEY.
O Kuli Obręczowey.

IV. Co nam wyraża Obręczowa Kula?
V. Na iaki Obręczowa Kula ſłuży koniec?
VI. Jle każda Obręcz zamyka w ſobie Stopni?
VII. Ktore ſą Obręcze wielkie na dwie rowne części dzielące Kulę?
VIII. Co ieſt Rownonocnik? *Aequator.*
IX. Czem ſię dzieie porownanie dnia z nocą?
X. Co ieſt Zwierzyniec Niebieſki? *Zodiacus.*
XI. Jle w ſobie Zwierzyniec Niebieſki zawiera znakow? i iak ſię nazywaią?
XII. Na co ſię przyda wiadomość tych znakow?
XIII. Co ieſt Południk? *Meridianus*, i dlaczego ſię tak zowie?
XIV. Jle ieſt Południkow?

XV. Co iest Ziemiokres? *Horizon*, i iloraki ten?
XVI. Co są Kolury i ilorakie?
XVII. Jak wiele iest Obręczy mnieyszych?
XVIII. Czego nas uczą Obręcze Odwrotne? *Tropici.*
XIX. Co są Obręcze przybiegunne? *Circuli polares.*
XX. Na co się przyda wiadomość tych czterech mnieyszych Obręczy?
XXI. Jele iest Krain Swiata? *Zonae.*
XXII. Co iest u Geografow szerokość mieysca? i co długość?
XXIII. Co są Mieszkańcy Ziemi rowno z nami osadzeni? *Periaeci.*
XXIV. Co są Mieszkańcy naprzeciw nam osadzeni? *Antaeci.*
XXV. Co są Ludzie pod nami osadzeni? *Antipodae.*

O Troiakiem ułożeniu Kuli ziemiowodney względem rożnego Kraiow położenia.

XXVI. Jlorakie być iż może Kuli Ziemiowodney ułożenie?
XXVII. Co iest proste Kuli ułożenie? *Sphaera recta* gdzie iest takie? iakie w tych Kraiach umiarkowanie powietrza?
XXVIII. Co iest ułożenie rownoległe? *Sphaera paralella*, i w ktorych Kraiach znayduie się takie?
XXIX. Co iest ułożenie Kuli ukośne? *Sphaera obliqua*, i ktorym służy kraiom?

Z GEOGRAFII NATURALNEY.

XXX. Coza cel Geografiia Naturalna do tłumaczenia bierze?
XXXI. Jakie narzędzia do Geografii Naturalney służą?

O Kartach Ziemiopiskich.

XXXII. Jlorakie są Karty wyrażaiące Ziemię?
XXXIII. Co są karty Całkowite? *Universales*, Cwierćiowe? *Generales*, Szczegolne? *Particulares*, i Poiedyncze? *Singulares.*
XXXIV. Jakie są ieszcze inne rodzaie Kart Ziemiopiskich?
XXXV. Ktore iest pierwsze prawidło do znania się na kartach Ziemiopiskich?

XXXVI.

XXXVI. Ktore ſą Zawiasy ſwiata? *Cardines*
XXXVII. Na co tych Zawias Swiata potrzebna wiadomość?
XXXVIII. Co oznacza rożność farb na kartach Ziemiopiſkich?
XXXIX. Co znaczą Wężyki, Kropki, Chmurki, Plamki, Drzewa *i t d* na kartach rysowane?
XL. Co znaczą Stopnie wierzchem, dołem, i po bokach znaduiące ſię?
XLI. Ktore ſą części widzialne całego Okręgu Ziemi?
XLII. Jaki ieſt podział Tęgicy Ziemi?
XLIII. Co ieſt Ziemia Stała?
XLIV. Co ieſt Wyſpa?
XLV. Co ieſt Połwysep?
XLVI. Co ieſt Międzymorze? *Jſthmus*
XLVII. Co ieſt Gora nadmorſka czyli Przylądek? *Promontorium*
XLVIII. Jaki ieſt podział wody?
XLIX. Co ieſt Zbiorowod? *Oceanus*
L. Co znaczy Wyſpowod? *Archipelagus*
LI. Co ieſt odnoga Morſka? *Sinus*
LII. Co ieſt przeſmyk Morſki? *Fretum*
LIII. Co rozumieć mamy przez Wir na morzu i Slepe Skały?
LIV. Co ieſt Zrzodło, Uście, Jezioro i Potok?

Z GEOGRAFII POLITYCZNEY.

LV. Ktore ſą pożytki z Geografii Polityczney?
LVI. Na ile ſię części dawny Swiat dzieli?
LVII. Co ieſt nowy Swiat?

O EUROPIE.

LVIII. Na ile ſię części dzieli Europa?
LIX. Jakie ſą Granice Europy, obſzerność, i ludność?
LX. Jaka ieſt rożnica Europeyſkich Narodow od innych?
LXI. Ktore ięzyki z pierwiaſtkowych maiące początek znayduią ſię w Europie?
LXII. Na ile Europa dzieli ſię Potencyi?
LXIII. Ktore ſą w Europie Potencyie udzielne? ktore hołdownicze? ktore lenne?

O AZYI.

O AZYI.

LXIV. Na ile się części dzieli Azya?

O MOSKWIE AZYATYCKIEY.

LXV. Jaka ieſt zyzność Ziemi i ludność w Moſkwie?
LXVI. Z kim Moſkwa prowadzi handel?
LXVII. Jakich byli Obyczaow dawni Moſkale, iakich też raznieyſi?
LXVIII. Skąd początek bierze ięzyk Moſkiewſki?
LXIX. Pod iakim to Państwo zoſtaie Rządem?
LXX. Jaką to Państwo zachowuie Religiią?

O TARTARYI WOLNEY.

LXXI. W co Ziemia obfituie w Tartaryi?
LXXII. Z kim prowadzi handel i ktore ſą miaſta handlowne?
LXXIII. Jakie obyczaie tego Narodu?
LXXIV. Jakim po wſzyſtkich Prowincyach mowią ięzykiem?
LXXV. W iakim kſztałcie Rządu zoſtaie to Państwo?
LXXVI. Jaka Religiia panuie w tym Państwie?

O CHINACH.

LXXVII. Jaki ieſt podział Chin?
LXXVIII. Skąd Chiny biorą nazwiſko?
LXXIX. Jakie powietrze otacza Chiny?
LXXX. Jaka w tym Państwie zyzność Ziemi i w co obfituie?
LXXXI. Jaka ieſt ludność Chin?
LXXXII. Jaki i z kim prowadzą handel?
LXXXIII. Jakie oſobliwości znayduią ſię w Chinach?
LXXXIV. Jakie obyczaie Chińczykow? do czego ſą zdatni? i w ktorych ſię naybardziey cwiczą naukach?
LXXXV. Jakim mową ięzykiem? i co oſobliwſzego o ięzyku Chińſkim?
LXXXVI. Pod iakim rządem zoſtaie to Państwo?
LXXXVII. Jaka Religiia panuie w Chinach? i co wiadomości godnego o Konfuciuszu?

O TUR-

O TURCYI AZYIATYCKIEY.

LXXXVIII. W co obfituie Turcyia Azyiatycka?
LXXXIX. Z kim Turcy Azyiatyccy prowadzą handel?
XC. Jakie się Osobliwości znayduią w Turcyi Azyiatyckiey?
XCI. Jakich są Obyczaiow Turcy Azyiatyccy?
XCII. Jakim po wszystkich Prowincyiach mowią ięzykiem?
XCIII. Pod iakim rządem zostaią Obywatele Turcyi?
XCIV. Jaka panuiąca Religiia we wszystkich Prowincyiach Państwa Tureckiego?

O ARABII.

XCV. W co Ziemia obfituie w Abrabii?
XCVI. Z kim Arabowie prowadzą handel, i ktore maią handlowne miasta?
XCVII. Jakie osobliwości zawiera w sobie Arabiia?
XCVIII. Jakie maią Arabowie Obyczaie?
XCIX. Jaki rząd w Arabii?
C. Jaka Religia panuie w Arabii?

O PERSYI.

CI. Co ziemia wydaie w Persyi?
CII. Jaki kwitnie handel w Persyi? i ktore są miasta handlowne?
CIII. Jakie osobliwości znayduią się w Persyi?
CIV. Jakich są Persowie Obyczaiow?
CV. Pod iakim Kształtem Rządu żyią Obywatele?
CVI. Jaką wyznawaią Religiią?

O PANSTWIE W. MOGULA.

CVII. W co obfituie to Państwo?
CVIII. Jaki handel prowadzą Mogulanie? i ktore maią handlowne Miasta?

CIX.

CIX. Jakie są osobliwości w tem Państwie?
CX. Jakich są Obyczaiow Mogulanie?
CXI. Jakiego używaią Języka w obrządkach Religii i iakim pospolicie mowią?
CXII. Jakim kształtem rządzą się Mieszkańcy tego Kraiu?
CXIII. Jaką Religiią zachowuie to Państwo?

O INDYIACH.

CXIV. Co rodzi Ziemia w Jndyi Wschodniey i Zachodniey?
CXV. Jaki handel prowadzą Jndyianie i ktore są handlowne Miasta?
CXVI. Jakie się osobliwości znayduią w Jndyiach?
CXVII. Jakich są obyczaiow Jndyianie?
CXVIII. Jakim mowią Językiem?
CXIX. Pod iakim kształtem Rządu żyią Obywatele Jndyi?
CXX. Jaka u Jndow panuie Religiia?

O AFRYCE.

CXXI. Jakie są granice, obszerność i ludność Afryki?
CXXII. Na ile ląd Afryki podziela się części?

O EGIPCIE.

CXXIII. Co Ziemia wydaie w Egipcie?
CXXIV. Czem handluią Egipcyianie i ktore są Miasta handlowne?
CXXV. Jakiemi osobliwościami zaszczyca się Egipt?
CXXVI. Jakich są Egipcyianie obyczaiow?
CXXVII. Jakiego używaią ięzyka w obrządkach Religii i iakim pospolicie mowią?
CXXVIII. Pod iakim rządem zostaie ten Kray?
CXXIX. Jaka Religiia panuiąca w tym kraiu?

O BARBARYI.

CXXX. W co obfituie Barbaryia?
CXXXI. Z kim prowadzi handel Barbaryia i ktore ma handlowne miasta?

C CXXXII,

CXXXII. Coza osobliwości znayduią się w Barbaryi?
CXXXIII. Jakie maią obyczaie mieszkańcy Barbaryi?
CXXXIV. Jakim mowią ięzykiem?
CXXXV. W iakim kształcie Rządu zostaie ten Kray?
CXXXVI. Jaką Religiią zachowuią rodacy Barbaryi?

O NIGRYCYI.

CXXXVII. Co wydaie Ziemia w Nigrycyi?
CXXXVIII. Z kim i iaki prowadzą handel Nigrycyianie i które są Miasta handlowne?
CXXXIX. Jakie się osobliwości znayduią wtym kraiu?
CXL. Jakich są obyczajow Nigrycyianie?
CXLI. Jakim mowią ięzykiem Obywatele Nigrycyi?
CXLII. Pod iakim Rządem żyią tego Kraiu rodacy?
CXLIII. W Jakiey zostaią Religii?

O GWINEI.

CXLIV. W co Gwinea obfituie?
CXLV. Jaki prowadzi handel i ktore ma znacznieysze porty?
CXLVI. Ktoremi się osobliwościami szczycą Gwineyczykowie?
CXLVII. Jakie maią obyczaie rodacy Gwinei?
CXLVIII. Jak się ten ięzyk nazywa, ktorym mowią Obywatele tego Kraiu?
CXLIX. Pod iakim Rządem zostaią Obywatele?
CL. Jaką utrzymuią Religiią mieszkańcy Gwinei?

O KAFRERYI.

CLI. Jloraka iest Kafferyia?
CLII. Wco obfituie Kafreryia?
CLIII. Jaki Kafrerowie prowadzą handel, i ktore maią handlowne Miasta?
CLIV. Jakie się osobliwości znayduią w Kafreryi?
CLV. Jakich Kafrerowie są Obyczaiow?
CLVI. Jaki Narody w Kafreryi utrzymuią ięzyk?
CLVII. W iakim kształcie rządu żyią Obywatele w Kafreryi?
CLVIII. Religiia panuiąca iaka iest w Kafreryi?

CLIX.

O ETYOPII.

CLIX. Co rodzi Ziemia w Etyopii?
CLX. Jaki w tym Narodzie kwitnie handel?
CLXI. Jakie w Etyopii znayduią się osobliwości?
CLXII. Jakie są Obyczaie tego Narodu?
CLXIII. Jakim mowią ięzykiem Obywatele Etyopii?
CLXIV. Pod iakim rządem zostaie ten Narod?
CLXV. Jakiey są Religii mieszkańcy Etyopii?

O AMERYCE.

CLXVI. Jakie iest położenie, granice obszerność i ludność Ameryki?
CLXVII. Cały Ląd Ameryki na ile dzieli się części?
CLXVIII. Na ile się dzieli części Ameryka Połnocna?

O NOWEY HISZPANII

CLXIX. Co Ziemia wydaie w Nowey Hiszpanii?
CLXX. Na czem zależy handel w tym Kraiu i ktore w nim handlowne Miasta?
CLXXI. Jakie się osobliwości w Nowey znayduią Hiszpanii?
CLXXII. Jakich są obyczaiow Obywatele tego Kraiu?
CLXXIII. Jakim mowią w tym kraiu ięzykiem?
CLXXIV. Pod iakim rządem żyią w tym Kraiu Obywatele?
CLXXV. Jaka w tym Kraiu panuie Religiia?

O NOWYM MEXYKU.

CLXXVI. W co ziemia obfituie w Nowym Mexyku?
CLXXVII. Czem handluią tego Kraiu Obywatele?
CLXXVIII. Jakie w nowym Mexyku znayduią się Osobliwości?
CLXXIX. Jakie maią Obyczaie Mexykanie?
CLXXX. Jakiego tego Kraiu rodacy używaią Języka?
CLXXXI. Jaki się w tym Kraiu Rząd znayduie?
CLXXXII. Jaką Mexykanie wyznawaią Religiią?

O FLORYDZIE.

CLXXXIII. W co obfituie Floryda?
CLXXXIV. Jaki w tym Kraiu kwitnie handel?
CLXXXV. Jakie w tym Kraiu znayduią się osobliwości?

CLXXXVI. Jakich ſą w tym Kraiu Obyczaiow rodacy?
CLXXXVII. Jakim mowią ięzykiem?
CLXXXVIII. Pod iakim Rządem zoſtaie ten Narod?
CLXXXIX. W iakiey Rodacy zoſtaią Religii?

O KANADZIE.

CXC Co Ziemia rodzi w Kanadzie?
CXCI. Kto i iaki prowadzi handel w Kanadzie?
CXCII. Jakie wtym Kraiu widzieć ſię daią oſobliwości?
CXCIII. Jakich ſą Obyczaiow mieſzkańcy Kanady?
CXCIV. Jakim rodacy mowią w tym Kraiu ięzykiem.
CXCV. W iakim rządzie żyią Obywatele tego Kraiu?
CXCVI. Jaka w tym Kraiu panuie Religiia?

O AMERYCE POŁUDNIOWEY.

CXCVII. Na ile części dzieli ſię ląd Ameryki Południowey?

O ZIEMI TĘGIEY.

CXCVIII. W co Ziemia tęga obfituie?
CXCIX. Cz em handluią Obywatele tego Kraiu, i ktore ſą znacznieyſze porty?
CC. Jakie ſię w Kraiu znyduią Oſobliwości?
CCI. Jakich ſą Obyczaiow Rodacy tego kraiu?
CCII. Jakim Obywatele mowią ięzykiem po wſzyſtkich Prowincyiach?
CCIII. Pod iakim rządem żyią tego Kraiu Rodacy?
CCIV. Jaką Mieſzkańcy Ziemi tęgiey zachowuią Religiią?

O PANSTWIE PERUWIIANSKIM.

CCV. Co rodzi Peruwiia?
CCVI. Jaki kwitnie handel w tym kraiu i ktore ſma znacznieyſze porty?
CCVII. Jakie w tym Kraiu znayduią ſię oſobliwości?
CCVIII. Jakich ſą Peruwiianie Obyczaiow?
CCIX. Jakim mowią ięzykiem?
CCX. Jaki w tym Kraiu Rząd?
CCXI. Jakiey ſą w tym kraiu Obywatele Religii?

O KRAIU

O KRAIU AMAZONSKIM.

CCXII. Co Ziemia wydaie w Amazonii?
CCXIII. Czem handluią Obywatele tego kraiu?
CCXIV. Co śię osobliwego w tym kraiu znayduie?
CCXV. Jakich są Obyczaiow rodacy tego kraiu?
CCXVI. Jakim Obywatele mowią pospolicie ięzykiem?
CCXVII. Pod iakim rządem zostaią Mieszkańcy tego kraiu?
CCXVIII. Jaka w tym kraiu znayduie się Religiia?

O BREZYLII.

CCXIX. W co obfituie *Kray Brezylii?*
CCXX. Kto naywięcey w tym *Kraiu* prowadzi handel, iaki, i ktore są znacznieysze porty?
CCXXI. Jakie w tym kraiu znayduią się osobliwości?
CCXXII. Jakie są *Brezylii* mieszkańcow obyczaie?
CCXXIII. Jakim mowią ięzykiem rodacy tego kraiu?
CCXXIV. W iakim kształcie rządu zostaie ten Narod?
CCXXV. W Jakiey żyią *Brezylijanie* Religii?

O KRAIU CHILI.

CCXXVI. Co Ziemia w Kraiu Chili wydaie?
CCXXVII. Jaki w tym *Kraiu* kwitnie handel i ktore znayduią śię handlowne Miasta?
CCXXVIII. Ktore osobliwości ten kray w sobie zawiera?
CCXXIX. Jakich są rodacy Kraiu Chili obyczajow?
CCXXX. Jakim mowią w tym kraiu ięzykiem?
CCXXXI. Pod iakim rządem zostaią Mieszkańcy Kraiu Chili?
CCXXXII. W iakiey zostaią Religii Obywatele tego kraiu?

O PARAKWARYI.

CCXXXIII. Co rodzi Ziemia w Parakwaryi?
CCXXXIV. Jaki w tym *kraiu* Obywatele prowadzą handel, i ktore są miasta handlowne?
CCXXXV. Jakie się w *Parakwaryi* osobliwości znayduią?
CCXXXVI. Jakim powszechnie mowią ięzykiem?
CCXXXVII. Jakich są Obyczajow mieszkańcy tego Kraiu?

CCXXXVIII.

CCXXXVIII. W iakim kształcie rządu zostaią Rodacy?
CCXXXIX. Jaka w tym Kraiu znayduie się Religiia?

O ZIEMI MAGIELLANSKIEY.

CCXL. Z kim ten kray Graniczy, iaka w nim zyzność i obyczaie mieszkańcow tey Ziemi?

VI.

Z HISTORYI POWSZECHNEY.

O Państwach Dawnych.

I. Co iest Dzieiopismo?
II. Jaką korzyść przynosi wiadomość Dzieiopisma?
III. Jakie są przymioty Dzieiopisarza rzetelnego?
IV. Jlorakie iest Dzieiopismo?
V. Dzieiopismo powszechne i szczegolne iak się ieszcze dzieli?
VI. Czego nas uczy Dzieiopismo dawne? czego teraźnieysze?
VII. Do nauczenia się Dzieiopisma ktore są umieiętności potrzebne?

O CHRONOLOGII.

VIII. Skąd mamy wiadomość doskonałą czasu o rożnych przypadkach?
IX. Co iest Chronologiia?
X. Co iest *Saeculum*, *Lustrum*, *Olimpiada Epoka*, *Era Hegira Cyclus Solaris*, *Cyclus Lunaris*, *Jnditio*, *Anachronismus*, i *Period Juliusza*?

Badania

Badania niektore Historyczne, o Początku Swiata, Powszechnym Potopie, Rozmnożeniu i rozdzieleniu Narodu ludzkiego, albo Pierwszych Osadach, o Religii, Obyczaiach, Rządzie, Prawach pierwszych Narodow, Ustanowieniu szczegolney Zwierzchności, Początku Samowładztwa, Przyczynach niewoli, i o uformowaniu Czterech celnieyszych Monarchiy.

XXVIII.

XXVIII. Ktora ieſt druga Epoka Monarchii Aſſyryyſkiey?
XXIX. Jakie były woienne wyprawy Fula?
XXX. Naſtępca Fula na Aſſyryyſkie Kroleſtwo iak ſię mianował?
XXXI. Kto po Teglatfalazarze naſtąpił?
XXXII. Jakie były czynności i koniec życia Sennacheryba?
XXXIII. Kto po Sennacherybie władał Monarchiią Aſſyryyſką?
XXXIV. Jaki był koniec życia Saraka oſtatniego Krola Aſſyryyſkiego i iaki koniec Monarchii Aſſyryyſkiey?
XXXV. Jaki los potkał Niniwę Miaſto?

O MONARCHII BABILONSKIEY.

XXXVI. Kto założył Monarchiią Babilońſką?
XXXVII. Jakim prawem Nabonaſſar wſtąpił na Tron Babiloński?
XXXVIII. Co godnego pamięci wzmiankuią Piſarze o wielkim Nabuchodonozorze?
XXXIX. Jaki był koniec życia Nabuchodonozora?
XL. Kto pod czas niebytności Nabuchodonozora, iakoteż i po śmierci Jego Państwem rządził?
XLI. Jaki kſztałt rządu, iaki układ Religii był u Babilończykow?

O MONARCHII PERSKIEY.

XLII. Jaki kſztałt rządow, iakie obyczaie i zachowanie ſię było Perſow przed Cyruſem?
XLIII. Jaką dawni Perſowie dawali Edukacyią dzieciom?
XLIV. Komu dozor Edukowania dzieci powierzony był u Perſow?
XLV. Jaka Religiia była u dawnych Perſow?
XLVI. Jak długo ſtało Państwo założone przez Cyrusa?

O Naſtępſtwie Persyi Krolow.

XLVII. Kto był pierwſzym Tworzycielem Monarchii Perſow?
XLVIII. Jakie były woienne wyprawy Cyrusa?
XLIX. Jak długo żył Cyrus po wzięciu Babilonii Miaſta?
L. Jaki był Charakter Kambizesa Syna i Naſtępcy Cyruſa?

LI.

LI. Jakie pamiętnieysze były czynności i koniec życia Kambizesa?
LII. Jakim sposobem Magus Smerdys wstąpił na Tron Perski?
LIII. Ktory z sprzysiężonych Panow posadzony był na Tronie Perskim?
LIV. Xerxes pierwszy młodszy Syn i Następca Daryusza, czyli wykonał zamysły Oyca przeciw Grekom?
LV. Jaki los potkał Woysko Xerxesa pod Plateą? i iaki był koniec życia tego Monarchy?
LVI. Jakie pamiętnieysze były czynno ści Następcow Xerxesa aż do Daryusza Kodomana?
LVII. Jakim prawem wstąpił na Tron Daryusz Kodomanus?
LVIII. Jakie były pamiętne czynności i wyprawy woienne Daryusza Kodomana?

O MONARCHII GRECKIEY.

LIX. Od kogo się zaczęła Monarchiia Grecka i na kim się zakończyła?
LX. Co się trafiło w dzień Narodzin Alexandra?
LXI. W ktorym roku wstąpił na Tron Alexander?
LXII. Jaki był Charakter tego Monarchy?
LXIII. Kto panował natenczas w Persyi, gdy Alexander zaczął woynę?
LXIV. Co się przytrafiło Alexandrowi nim wszedł do Babilonii?
LXV. Co było przyczyną śmierci Alexandra? i ile lat panował?
LXVI. Po śmierci Alexandra w co się obrociły zawoiowane Kraie?

O MONARCHII RZYMSKIEY.

LXVII. Ktore były Sąsiedzkie Narody w czasie założenia Rzymu?
LXVIII. Na ktorem mieyscu było założone miasto Rzym?
LXIX. Kto naypierwszy założył Miasto Rzym?

LXX. Jle zebrał mieszkańcow Romulus i iakiego gatunku byli?
LXXI. Kto był naypierwszym Krolem Rzymskim?
LXXII. Porwanie Sabinek w ktorym roku nastąpiło od panowania Romulusa?
LXXIII. Jakie skutki przyniosło porwanie Sabinek?
LXXIV. Jaki był koniec życia Romulusa?
LXXV. Ktorzy byli następcy Romulusa?
LXXVI. Po wygnaniu Tarkwiniusza kto rządził Rzymem?
LXXVII. Kto chciał na Tron przywrocić Tarkwiniusza?
LXXVIII. Po Konsulach kto rządził Rzymem?
LXXIX. Ktore mieli woyny Rzymianie?
LXXX. Po podbiciu Włoch ktore obce woyny zaszły z Rzymianami?
LXXXI. Ktore są sławnieysze dzieię aż do upadku Rzpltey Rzymskiey?

O Cesarzach Rzymskich.

LXXXII. Jakim prawem August wstąpił na Tron i ktore są iego pamiętne czynności?
LXXXIII. Jaki był Monarcha Tyberyusz, Kaligula, i Klaudiusz? i co pochwały godnego lub nie sławy uczynili?
LXXXIV. Co głoszą Historyie o Neronie?
LXXXV. Jakie były czynności życia Traiana, Antonina i Marka Aureliusza?
LXXXVI. Kto był naypierwszym z Cesarzow ktory przyiął Religią Chrześciiańską?
LXXXVII. Jaka rozległość była Monarchii Rzymskiey?
LXXXVIII. Jak długo była Monarchiia Rzymska nierozdzielna? i dla iakich przyczyn upadło Zachodnie Cesarstwo?
LXXXIX. Jak długo po upadku Cesarstwa Zachodniego zostawało Wschodnie pod Chrześciiańskiemi Cesarzami, i pod czyiemi dziś zostaie Rządami?
XC. Kto zgubił Cesarstwo Zachodnie i ktore z niego uformowały się Krolestwa?
XCI. Kto wskrzesił Cesarstwo Zachodnie? VII.

VIII.

Z WIADOMOSCI.

O Roślinach i Robocie Ogrodniczey.

I. Do iakiego Końca zmierzaią Ogrody?
II. Z czego się składaią Ogrody?
III. Co są Rośliny?
IV. Ktore się w ogrodach znayduią Rosliny?
V. Ktore Rośliny nazywamy drzewami?
VI. Jloraki iest rodzay drzew?
VII. Co są Krzewiny i w czem się rownaią drzewom?
VIII. Co Podkrzewiny i czem się rożnią od Krzewin?
IX. Co mamy rozumieć przez Zioła?
X. Jaki iest podział Roślin na części, z ktorych się każda składa?
XI. Skąd Rośliny wzrost i utrzymywanie maią?
XII. Czyli Xiężyc i Znaki Niebieskie czynią iakie skutki w Roślinach?

O Zamnożeniu i Wychowaniu drzew.

XIII. Jakim sposobem rozmnażać drzewa możemy?
XIV. Jak się czyni Szczepienie?
XV. Co iest Kożuchowanie drzewa, ktorym to służy i iaki czas do tego sposobny?
XVI. Jakim sposobem czyni się Oczkowanie?
XVII. Jak się odprawia Kopulizacya czyli Łączenie drzewek?
XVIII. Ktore są ieszcze inne sposoby rozmnażania drzew?
XIX. Jakim sposobem czyni się Karbowanie i dlaczego zażyte bywa?

XX.

KLASSA IV.

SZKOŁ WIĘKSZYCH
WYDZIAŁU LUBELSKIEGO.

POPIS ROCZNY.

UCZNIOW.

Z Nauki Moralnéy. Geometryi. Trygonometryi. Rolnictwa. i Wiadomości o Roslinach w ogólności.

POD DOZOREM.

M. WINCENTEGO TREFFLERA. AKADEMIKA:
TYCHZE SZKOŁ PREFEKTA.

1781.

I.

Z NAUKI MORALNEY.

O Obowiązkach Człowieka względem siebie samego,

I. NAd czem zastanowić się powinien człowiek przed zapuszczeniem się w poznanie swych obowiązkow?

II. Co oznacza istotny porządek natury, do ktorego ustaw rozumne, i czułe stworzenia przychylać się powinne?

III. Obowiązki co są? z czego się dochodzą? i ilorakie ludziom przepisuie Nauka Moralna?

IV. Co iest naygłownieyszym interessem człowieka?

V. Uszczęśliwienie człowieka w tem zyciu od czego zawisło?

VI. Co nas przeświadcza, iż człowiek iest na to, aby był przez własnych obowiązkow dopełnienie szczęśliwym?

VII. Uszczęśliwienie każdego człowieka poiedynczo uważanego czy ma konieczny związek z powszechnem dobrem całego rodzaiu ludzkiego?

VIII. Czy w istotnym obrocie natury, aby poznać co sobie samemu winien człowiek, trzeba sobie wyobrażać człowieka iako poiedynczego, i bez żadnego z innemi ludźmi związku, czy też inaczey nie można doyśdź osobistych obowiązkow, tylko uważaiąc go, ile człowieka razem z podobnemi sobie żyiącego iestestwy?

IX. Dla czego nie podobna oswiecić się dostatecznie, w obowiązkach względem siebie samego, nie znaiąc wprzod towarzyskich względem drugich?

O Potrzebach

O Potrzebach.

X. Co człowiek naypierwey czuie za doświadczeniem zmysłów?

XI. Ktore są potrzeby fizyczne, każdemu człowiekowi właściwe i naturalne?

XII. Z tych potrzeb ktore inne istotne wynikaią potrzeby?

XIII. Co się ma rozumieć przez edukacyą? i ioraka iest?

XIV. Co iest edukacya ciała? i do kogo należy?

XV. Względem instrukcyi duszy co zachować potrzeba?

O Własności Osobistey.

XVI. Co się rozumie przez własność osobistą? ktore siły ciała? ktore siły duszy celnieysze?

XVII. Na iaki koniec każdy człowiek odbiera siły duszy i ciała od Autora natury?

XVIII. Czy każdy człowiek przyrodzonemi wsparty siłami może się uszczęśliwić?

XIX. Ktorzy nie mogą bydź właścicielami Osoby swoiey?

XX. Wolność czy iest cząstką własności osobistey, i iaka?

XXI. Czy doskonalenie sił przez edukacyą może bydz do wyższego prowadzone stopnia, niż potrzeba, aby było wystarczaiące do uszczęśliwienia iednego tylko człowieka?

XXII. Włozeniu sił, i opędzaniu potrzeb fizycznych, iakie przepisy zachować należy człowiekowi?

XXIII. Co winien człowiek naturze? co edukacyi? co Społeczności?

O Prawach, ktore każdemu Człowiekowi nadaie własność iego osoby.

XXIV. Jakie prawa nadaie człowiekowi własność iego Osoby?

XXV. Człowiek maiąc prawo do rzeczy, ieſtże wolnym od pracy?
XXVI. Co ſię rozumie przez pracę, i co praca nadaie człowiekowi?
XXVII. Ktore ieſzcze człowiek ma prawa z przyrodzenia ſobie ſłużące?
XXVIII. Czy człowiek w niemowlęctwie i ſtarości nie ſpoſobny ſam pracować około ſwego uſzczęsliwienia, ma prawo bydź ſzczęśliwym przez drugich?
XXIX. Prawa Oſobiſte, czy zarowno każdemu ſłużą człowiekowi?
XXX. Co zabezpiecza wolne używanie praw człowiekowi ſłużących?

O Powinnościach.

XXXI. Co wſkazuie, iż właſność Oſobiſta, prawa i powinności, maią z ſobą nierozdzielny w porządku moralnym związek?
XXXII. Ktore ſą powinności tyczące ſię człowieka względem iego ſamego?
XXXIII. Wolnoż obierać ſobie ſtan niſzczący ſiły?
XXXIV. Czyli dla obrony towarzyſtwa, wolno podać właſne życie w niebeſpieczeńſtwo?
XXXV. Czemu ani dla obrony ſławy, ani dla uniknienia zniewagi nie wolno poiedynkować?
XXXVI. Samobòyſtwo iak ieſt okropnym w naturze wyſtępkiem.

II.

Z GEOMETRYI.

I.

O *Liniiach, Obwodzie Koła i Kątach.*

I. Co ieſt punkt? co liniia proſta? co krzywa?

II.

II. Co ieſt koło? a w nim: Srzednica? *diameter*. Promień? *ſemidiameter*. Łuk? *arcus*. Cięciwa? *chorda*.
III. Co ieſt Kąt? z czego ſię robi? co Kąta wierzchołek?
IV. Jloraki ieſt Kąt? iaka rożnica: proſtego, oſtrego, roz-twartego?
V. Miara Kątów z czego ſię dochodzi?

Dowieśdź Twierdzenia. (: Theoremata :)

VI. 1. Summa dwoch kątów przyległych, ieſt rowna dwom kątom proſtym.
VII. 2. Kąty w wierzchołku przeciwległe ſą rowne.

Rozwiązać Zagadnienia. (: Problemmata :)

VIII. Maiąc dane dwa punkta, znaleśdź trzeci; ktoryby od każdego z tamtych w iednakowey był odległości.
IX. Daną liniią proſtą podzielić na dwie części rowne.
X. Od punktu na linii proſtey, lub za liniią danego, wyprowadzić proſtopadłą. *perpendicularis*.

2.

O przyſtawaniu Figur, a w ſzczególności o Troykątach.

XI. Co ieſt przyſtawanie figur? *convenientia*.
XII. Co ieſt Troykąt? czem ſię rożnią względem bokow: Rownoboczny, Rownoramienny, i Rożnoboczny? á względem kątow: Proſtokątny, Oſtrokątny, i Roz-twartokątny?
XIII. Okazać przypadki: w ktorych dwa Troykąty przyſtać mogą do ſiebie, a zatem bydź ſobie rowne.
XIV. *Twierdzenie.* w Troykącie ſumma dwoch bokow więkſza ieſt od boku trzeciego.

Zaga-

XV. Na daney linii wyſtawić Troykąt rownoboczny.
XVI. Na daney linii wyſtawić Troykąt rownoramienny, ktorego ieden bok ieſt wiadomy?
XVII. Na daney linii Troykąt ktorego inne dwa boki ſą wiadome.
XVIII. Przeryſować Troykąt dany.
XIX. Kątowi danemu zrobić drugi rowny.
XX. Na dwie części kąt dany podzielić.
XXI. Zrobić Troykąt 1. ktorego wiadome ſą dwa ramiona i kąt między niemi 2. ktorego wiadoma podſtawa *baſis* i dwa przy niey kąty 3. ktorego wiadomy kąt ieden i dwa boki: ieden przyległy kątowi danemu, drugi naprzeciw niemu leżący.

3.
O Liniiach Rownoodległych i o Rownoległobokach.

XXII. Liniie rownoodległe co ſą?
XXIII. Liniia proſta przecinaiąc dwie rownoodległe, czyni kąty iednoſtronne rowne, i kąty na przemian ległe rowne, a kąty wewnętrzne dwom proſtym rowne.
XXIV. Daney linii poprowadzić drugą liniią rownoodległą przez punkt dany.
XXV. Co ieſt Rownoległobok? *parallelogrammum.* co Proſtokąt? *Rectangulum.* Kwadrat? *Quadratum.* Rownoległobok ukosny? *Rhomboides.* i Kwadrat ukoſny? *Rhombus.*
XXVI. Maiąc daną liniią, poſtawić na niey Kwadrat.
XXVII. Wykreslić proſtokąt ktorego ſą boki dane.
XXVIII. Rownoległobok wyſtawić, ktorego kąt ieſt wiadomy i boki.

O Kątach

4.

O *Kątach w Figurach Prostokreślnych* (: Figurae rectilineæ:)

Twierdzenia.

XXIX. W każdym Troykącie kąt zewnętrzny iest rowny dwom kątom wewnętrznym przeciwległym.

XXX. W każdym Troykącie summa trzech kątow, rowna iest dwom kątom prostym.

XXXI. Kąt w Troykącie większy iest ten, ktory na przeciw boku większego leży i na odwrot.

XXXII. W iakieykolwiek figurze prostokreślney, ważność wszystkich razem kątow, rowna się tylu kątom prostym dwa razy wziętym, ile figura ma bokow mniey dwoma.

XXXIII. *Zagadn.* Wynaleśdź ważność kąta w figurze prostokreślney foremney *rectilinea regularis.*

5.

O *Rownoległobokach i Troykątach rownych co do Powierzchni* area *i o zamienianiu Troykątow i Rownoległobokow.*

Twierdzenia.

XXXIV. Dwa Rownoległoboki, ktore maią spolną podstawę, i wysokość iednakową, są rowne.

XXXV. Dwa Rownoległoboki na iedney stoiące podstawie, ieżeli maią powierzchnie rowne, rowne też mieć będą wysokości, i na odwrot.

XXXVI. Jeżeli Rownoległobok i Troykąt maią spolną podstawę i wysokość rowną, Troykąt w tym razie będzie połową Rownoległoboku.

XXXVII. Każdy Rownoległobok, Prostokąt i Kwadrat, przekątna *diagonalis* dzieli na dwie części rowne.

XXXVIII. W każdym Rownoległoboku przeciągnąwszy dwie liniie dwom bokom rownoodległe, taką aby się w iednym przekątney przecinały punkcie, uczynią się dwa Rownoległoboki mnieysze, w powierzchni rowne.

Zagadnienia.

XXIX. Maiąc dany Rownoległobok zamienić go na prostokąt, ktoryby też samę miał podstawę i powierzchnią.

XL. Troykąt dany, zamienić na inny ktoryby miał tę samę podstawę i powierzchnią.

XIL. Zamienić Troykąt na Rownoległobok prosto kątny, ktoryby miał albo tę samę co Troykąt podstawę, albo tę samę wysokość.

XLII. Dany prostokąt zamienić na inny, teyże samey powierzchni, ktoryby miał za bok liniią daną.

XLIII. Jakąkolwiek figurę prostokreślną zamienić na Troykąt lub na Rownoległobok.

6.

O Podniesieniu liczby do Kwadratu, o wyciąganiu z niey pierwiastku Kwadratowego. i o Kwadratach

XLIV. Liczba Kwadratowa *quadratum* co iest? i co się rozumie przez pierwiastek Kwadratu? *radix quadrata.*

XLV. Z daney liczby uczynić Kwadrat? z danego Kwadratu pierwiastek wyciągnąć?

Twierdzenia.

XLVI. Kwadrat zrobiony na przeciwprostokątney *hypotenusa* Troykąta prostokątnego, rowna się summie Kwadratow, dwoch innych bokow tegoż Troykąta.

XLVII. Gdy z wierzchołka kąta prostego spuszczona będzie prostopadła na przeciwprostokątną, Kwadrat z boku

boku iednego tego Troykąta, rowny będzie Pro-
ſtokątowi zrobionemu z przeciwproſtokątney, i odcinka przyległego temuz bokowi, z ktorego zrobi ſię Kwadrat.

Zagadnienia.

XLVIII. Maiąc dane dwa Kwadraty, zrobić kwadrat rowny ich ſummie albo ich rożnicy.

XLIX. Znaleśdź Kwadrat, ktoryby kilka razy lub więcey zamykał w ſobie Kwadrat dany.

L. Maiąc dany Proſtokąt, zamienić go na Kwadrat iemu rowny.

LI. Jakąkolwiek figurę proſtokreślną zamienić w Kwadrat i na odwrot.

7.

O Liniiach Stycznych z Kołem i o Kątach co do Koła uważanych.

LII. Koła rowne co są?

LIII. Czem ſię roznią Wycinek koła? *Sector circuli.* i Odcinek? *Segmentum circuli.*

LIV. Co ieſt Styczna? *Tangens.*

LV. *Zagadn:* 1. Maiąc dany punkt na okręgu koła, poprowadzić przez niego Styczną.

LVI. 2. Od punktu danego za kołem poprowadzić do tegoż koła Styczną.

LVII. *Twierdz:* Proſtopadła ciągniona od ſrzodka cięciwy przechodzi przez ſam ſrzodek koła.

LVIII. *Zagadn:* 1. Maiąc dane trzy punkta, ktorych położenie nie ieſt w linii proſtey, nakreślić przez nie koło.

LIX. 2. Znaleśdź ſrzodek danego koła.

LX. 3. Z danego łuku wynaleśdź ſrzodek i koło, ktorego częścią ieſt łuk dany.

LXI. 4. Troykąt dany opisać Kołem, i wpisać weń Koło.

LXII. Srzednica w kole gdy ieſt proſtopadłą do cięciwy, dzieli cięciwę i łuczek zawarty na dwie części rowne.

LXIII. Kąt przy ſrzodku koła, dwa razy więkſzy ieſt od kąta przy obwodzie, gdy oba na iednym wſpieraią ſię łuku. *A ſtąd dowieſdź* 1. Jż kąt przy obwodzie ma za miarę połowę łuczka na ktorym ſtoi 2. Jż kąt przy obwodzie, ktorego boki ſtoią na końcach ſrzednicy, zawſze ieſt proſty, Kąty zaś na mnieyſzych od połkoła wſpieraiące ſię łukach zawſze ſą oſtre, a na więkſzych roztwarte.

8.
O PROPORCYI.

LXIV. Co ieſt ſtosunek? *ratio.* co Proporcya?

LXV. Jloraki ieſt ſtoſunek? i czem ſię rożni arytmetyczny od geometryeznego?

LXVI. Co ieſt Poprzednik? *antecedens.* naſtępnik? *consequens.* i Wykładnik *exponens* ſtosunku?

LXVII. Jloraki ieſt podział i znaczenie ſtosunku?

LXVIII. *Okazać* 1. Jż dwie ilości, ktore maią ſtosunek iednakowy do trzeciey, ſą sobie rowne 2. Jż dwie ilości między ſobą rowne, maią iednakowy ſtosunek do trzeciey.

Twierdzenia.
O Jlościach proporcyonalnych w Ogolności.

LXIX. W każdey proporcyi geometryczney wyſkok *productum.* ilości ſkraynych, *extremorum.* ieſt rowny wyſkokowi ſrzednich. *mediorum.*

LXX. Jeżeli dwie ilości przez trzecią iednakową mnożą ſię lub dzielą, w pierwſzym razie wyſkoki, a w drugim wielorazy *quotus,* takiż ſam ſtosunek do ſiebie mieć będą, iaki maią ilości mnożone lub dzielone.

Zagadnienia

Zagadnienia.

LXXI. Danym trzem iakimkolwiek ilościom, czwartą proporcyonalną wynaleśdź.

LXXII. Danym trzem pierwszą. Danym dwom srzednią. i Danym dwom drugie dwie proporcyonalne wynaleśdź.

Twierdzenia.

O Figurach proporcyonalnych co do bokow, czyli o Figurach podobnych.

LXXIII. Jezeli w Troykącie iakim liniia rownoodległą będzie podstawie, natenczas odcina części iednakową proporcyą zachowuiące do całych bokow, i wzaiem do siebie.

LXIV. Jezeli w Troykącie iakim bok ieden wzdłuż będzie przeciągniony, i podzielony na części rowne lub nierowne, na ten czas od punktow podzielenia prowadzone liniie do drugiego boku także przeciągnionego rownoodlegle trzeciemu, odcinać będą części taką proporcyą zachowuiące na drugim boku, iaką proporcyą zachowuią części wydzielone na boku pierwszym.

Zagadnienia.

LXXV. Daną liniią na ilekolwiek części rownych lub nierownych podzielić.

LXXVI. Maiąc dane trzy liniie proste znaleśdź czwartą proporcyonalną.

LXXVII. Daną liniią tak przeciąć; aby iey części czyli odcinki w takim były do siebie stosunku, iaki maią dwie iakiekolwiek liniie dane.

LXXVIII. Figury podobne co są?

LXXIX. *Twierdzenie* Dwa Troykąty rownokątne, maią pro-

 porcy-

porcyonalne boki przeciwne kątom rownym.

LXXX. *Zagadn:* Na daney linii wystawić Troykąt podobny danemu.

LXXXI. Na daney linii wykreslić iakąkolwiek figurę prosto-kreślną, podobną figurze daney.

LXXXII. *Twierdzenie.* W Troykącie prostokątnym, od wierzchołka kąta prostego spuszczona prostopadła na bok przeciwny, podzieli Troykąt na dwa inne, z pierwszym rownokątne i proporcyonalne.

Stąd okazać: 1. Jż każdy bok Troykąta pierwszego iest srzednią proporcyonalną, miedzy całą przeciwprostokątną, i odcinkiem sobie przyległym. 2. Jż ta prostopadła iest także srzednią proporcyonalną, między dwoma odcinkami przeciwprostokątney.

LXXXIII. *Zagadn:* Między dwoma danemi liniiami srzednią proporcyonalną wynaleśdź

Twierdzenia.
O Figurach proporcyonalnych co do Powierzchni.

LXXXIV. Gdy cztery linije są w proporcyi geometryczney, Prostokąt z dwoch skraynych iest rowny Prostokątowi z dwoch srzednich.

LXXXV. Prostokąty iednoyże podstawy tak się maią do siebie, iak ich wysokości i na odwrot.

LXXXVI. Jeżeli dwie cięciwy przecinaią się iakokolwiek w kole, Prostokąt z dwoch części iedney, iest rowny Prostokątowi z dwoch części drugiey.

Z dowodzenia tego Twierdzenia okazać 1. Jż dwie części cięciwy iedney są oraz dwoma srzedniemi proporcyonalnemi, między dwoma częściami cięciwy drugiey. 2. Jeżeli iedna z cięciw będzie srzednicą koła, a druga do niey prostopadłą, ta pro-

stopadła,

ſtopadła, na dwie równe części będzie od ſrzedni-
cy podzielona, i Proſtokąt z dwoch części Srze-
dnicy, rowny będzie kwadratowi z połowy cień-
ciwy proſtopadłey.

LXXXVII. Dwie linie od punktu iednego za kołem wypro-
wadzone w ſrzodek koła do obwodu, tak ſię prze-
cinać będą na obwodzie, iż Proſtokąt z całey
iedney linii i części iey za kołem, rowny będzie
Proſtokątowi z całey drugiey linii i części iey za
kołem.

LXXXVIII. Gdy dwie linie do punktu iednego za kołem
wyprowadzone będą, iedna przecinaiąca koło, a
druga Styczna z kołem, kwadrat z Styczney row
nać ſię będzie proſtokątowi, wyſtawionemu z całey
linii przecinaiącey, i części iey za kołem.

LXXXIX. *Zagadn:* 1. Maiąc dany proſtokąt, i kwadrat zna-
leśdź dwie linie, ktoreby ſię miały do ſiebie, iak
ſię maią Proſtokąt i Kwadrat zadany.

XC. 2. Maiąc dany kwadrat ieden znaleśdź drugi, ktoryby
do pierwszego był w danym ſtosunku.

9.

O Wielokątach foremnych, Uzywaniu Przenośnika i Cerkla Proporcyonalnego.

XCI. Co ieſt Wielokąt foremny? *Polygonum regulare.*

XCII. W dane koło wpisać wielokąt, i na danym wielo-
kącie opiſać koło.

XCIII. *Twierdzenie.* Powierzchnia wielokąta foremnego,
rowna ſię Troykątowi, maiącemu za wysokość linią
od ſrzodka proſtopadłą do boku iednego, a za na-
ſadę wszyſtkie boki złączone.

XCIV. *Zagadn:* Wynaleśdź powierzchnią Wielokątu fore-
mnego.

XCV. Co ieſt Przenośnik? *Transportator*, i do czego ſłużŷ?
iakie użycie Cerkla proporcyonalnego? *Circinus
Proportionum.*

Zaga-

Zagadnienia

Ktore tak za pomocą Przenośnika, iako też Cerkla Proporcyonalnego rozwiązywać się będą.

XCVI. Maiąc dany kąt znaleśdź liczbę stopniow, ktorą w sobie zamyka?

XCVII. Przy punkcie na linii danym zrobić kąt zawieraiący w sobie daną liczbę stopniow. *gradus.*

XCVIII. Na daney linii wykreślić Wielokąt foremny, o pewney liczbie bokow.

XCIX. Daną liniią podzielić na pewną liczbę części rownych *za pomocą Cerkla Proporcyonalnego.*

C. Podziałkę *Scala* do oznaczenia miar na liniiach prostych zrobić, *za pomocą Cerkla Proporc:* i wyłożyć iey użycie.

CI. Maiąc dane w liczbach trzy boki Troykąta, wykreslić go *za pomocą Cerkla Proporc:*

10.

O Kwadratowaniu Koła, czyli o wynaydowaniu Powierzchni iego, i o powiększaniu Koła.

CII. *Twierdzenie.* Powierzchnia koła iest rowna powierzchni Troykąta, ktorego wysokością iest promień, a podstawą iego okrąg.

CIII. Ktore do tych czas mamy sławnieyszych Matematykow proporcye, służące do wyprostowania okrągu koła?

Zagadnienia.

CIV. Okrąg danego koła wyprostować.

CV. Maiąc wiadomy okrąg koła wynaleśdź iego średnicę.

CVI. Powierzchnią koła przez przybliżenie się wynaleśdź.

CVII. Powierzchnią Odcinku i Wycinku koła wynaleśdź.

CVIII. Maiąc dane koło uczynić mu Kwadrat przez przybliżenie się rowny.

CIX. Figurę iaykowątą zamienić w koło.
CX. Maiąc trzy koła lub więcey uczynić im iedno rowne.
CXI. Koło dane powiększać w proporcyi, arytmetyczney i geometryczney.

11.
O *Wynaydowaniu Powierzchni Figur rożnego rodzaiu.*

CXII. Co się rozumie przez wynaydowanie powierzchni figur?

Zagadnienia.

CXIII. Wynaleśdź powierzchnią Kwadratu i Prostokątu.
CXIV. - - - Rownoległoboku i Kwadratu ukośnego?
CXV. - - - Troykątów. Prostokątnego, Ostrokątnego i Roztwartokątnego.
CXVI. - - - Rożnoboku. *Trapezium.*
CXVII. - - - Wielokąta nieforemnego.

12.
O Dzieleniu Figur rożnego rodzaiu na części.

CXVIII. Troykąt iakikolwiek podzielić na części żądane.
CXIX. Kwadrat, Prostokąt, Rownoległobok, na części podzielić.
CXX. Wielokąt iakikolwiek, na części żądane podzielić.

13.
O LOGARYTMACH.

I. Co są Logarytmy, i na co wynalezione?
II. Co iest uwagi godnego w ułożeniu tablic Logarytmowych?
III. Każdy logarytm z czego się składa?
IV. Co iest cecha? *nota characteristica*, a co ułomek logarytmu?

V.

V. Maiąc dane liczby poznać z iaką cechą będzie odpowiadaiący logarytm tymże liczbom, i na odwrot?

Zagadnienia.

VI. Maiąc dany logarytm z cechą o. 1. 2. 3. wynaleśdź w tablicach liczbę danemu logarytmowi odpowiadaiącą.
VII. Danemu logarytmowi ktory nie znayduie się w tablicach, wynaleśdź liczbę odpowiadaiącą.
VIII. Maiąc daną liczbę wynaleśdź iey odpowiadaiący Logarytm, ktory się w zwyczaynych nie znayduie tablicach?
IX. Danemu ułomkowi znaleśdź odpowiadaiący logarytm.
X. Maiąc daną liczbę całkowitą z ułomkiem, znaleśdź iey odpowiadaiący logarytm.
XI. Maiąc logarytm niezupełnie znayduiący się w tablicach, znaleśdź mu liczbę z ułomkiem odpowiadaiącą.

O Mnożeniu, Dzieleniu, Wynaydowaniu liczb proporcyonalnych, Wyciąganiu pierwiastkow Kwadratowych, i sześciogrannych za pomocą Logarytmow.

XXII. Na co szczególniey wzgląd mieć potrzeba przy wszystkich działaniach odprawuiących się przez logarytmy?

Zagadnienia.

za Pomocą Logarytmow

XIII. Liczby zadane mnożyć
XIV. - - dzielić
XV. Trzema zadanym czwartą proporcyonalną wynaleśdź.
XVI. Miedzy dwoma srzednią proporcyonalną wynaleśdź.
XVII. Z danego Kwadratu lub sześciogranu pierwiastek wyciągnąć.
XVIII. Oprocz logarytmow liczb pospolitych iakie są ieszcze logarytmy?

z TRY-

Z TRYGONOMETRYI.

I. Co ieſt Trygonometrya? i iaki iey cel?

II. Wſtawa *Sinus* co ieſt? i ioraka? Wſtawy Łukow dokąd roſną? a odkąd ſię zmnieyſzaią?

III. Co ieſt Styczna *Tangens*. a co Sieczna *Secans*. Łuku?

IV. Spełnienie *Supplementum*. a Dopełnienie *Complementum*. czem ſię rożnią w Trygonometryi?

V. Co ſię rozumie przez Do-ſtawę? *Co ſinus*. Do-ſtyczną? *Co tangens*. Do-ſieczną? *Co ſecans*. Łuku?

Twierdzenia.

VI. W każdym Troykącie boki tak ſię maią do ſiebie, iak wſtawy kątow przeciwnych tymże bokom.

VII. Summa dwoch bokow Troykąta tak ſię ma do rożnicy tychże bokow, iak Styczna połowy ſummy dwoch kątow przeciwnych tym bokom, do ſtyczney połowy rożnicy tychże kątow.

VIII. Podſtawa Troykąta tak ſię ma do ſummy dwoch bokow iego, iak rożnica tychże bokow, do rożnicy odcinkow podſtawy.

Zagadnienia.

O Troykątach Proſtokątnych.

(Maiąc wiadome)

IX. Dwa boki oprocz przeciwproſtokątney, wynaleśdź kąty oſtre.

X. Dwa kąty i bok ieden, wynaleśdź bok drugi.

XI. Przeciwproſtokątną i bok ieden, wynaleśdź kąt temu bokowi przeciwny.

XII. Kąty oſtre i przeciwproſtokątną, wynaleśdź dwa pozoſtałe boki.

XIII. Przeciwproſtokątną i bok ieden, wynaleśdź bok drugi

XIV. Bok ktorykolwiek, i kąt mu przeciwny, wynaleśdź przeciwproſtokątną.

XV. Boki dwa wynaleśdz przeciwproſtokątną.

C O Troy-

XVI. Maiąc wiadome Boki dwa i kąt iednemu z nich przeciwny, wynaleśdź kąt przeciwny drugiemu bokowi.

XVII. Dwa boki i kąt między niemi zamknięty, doyśdź dwoch niewiadomych kątow.

XVIII. Dwa kąty i bok ieden wynaleśdź bok drugi.

O wynaydowaniu Powierzchni Troykątow przez Trygonometryą.

XIX. Maiąc wiadome dwa boki i kąt między niemi zawarty, wynaleśdź Troykąta powierzchnią.

XX. Maiąc wiadome dwa kąty, i bok ieden.

XXI Maiąc wiadome trzy boki, wynaleśdź powierzchnią.

PRZYSTOSOWANIE.

GEOMETRYI i TRYGONOMETRYI

do Działań Praktycznych.

I. Ktore są Narzędzia do mierzenia praktycznego służące? iakie użycie Stolika mierniczego? *Mensula Praetoriana.* a iakie Kątomierza? *Astrolabium.* w szczegolności okazać.

Zagadnienia.

O Mierzeniu Odległości Mieysc Dostępnych i Niedostępnych.

II. Dwoch mieysc z trzeciego dostępnych odległość znaleśdź.

III. Wynaleśdź odległość dwoch mieysc, z ktorych iedno tylko dostępne.

IV.

IV. Dwoch mieysc niedostępnych odległość poznać.
V. Kilka razem lub kilkanaście mieysc odległość i położenie oznaczyć.

O *Mierzeniu Wysokości Dostępnych i Niedostępnych.*

VI. Doyśdź n, p. wysokości Wieży, do ktorey spodu przystąpić można.
VII. Niedostępną wysokość zmierzyć.
VIII. Wysokość i szerokość Gory odmierzyć.
IX. Zmierzyć wysokość na wysokości.

O Mierzeniu Płaszczyzn.

X. Pole iakieykolwiek figury, do ktorego zupełnie przystąpić można, wymierzyć albo ze srzodka, albo idąc ścianami; *przez Stolik i Kątomierz.*
XI. Pola wygiętemi i krzywemi liniiami ograniczonego wymiar i mappę uczynić.
XII. Zwroty i załamania rzeki wymierzyć.
XIII. Wymierzyć pole do ktorego iedney tylko strony przystąpić można.
XIV. Mieysca przyległe znacznieysze w swem położeniu i odległości na mappie oznaczyć.
XV. Jakim sposobem wszystkie rozmiary płaszczyzn przez samą Puszkę Magnesową ułatwione bydź mogą?
XVI. Na co igiełka magnesowa przy *Stoliku* potrzebna, i iakie iey w *Kątomierzu* użycie?
XVII. Jakim sposobem mierząc przez *Stolik*, a iakim mierząc przez *Kątomierz* na polu ieszcze, zapewnić się można o nieomylności rozmiaru?
XVIII. Las, Rolą, lub Łąkę, na części żądane rowne lub nierowne podzielić i granice na polu oznaczyć.

O ROWNOWAZENIU.

XIX. Co iest sztuka Rownoważenia? *Libellatio.* i iaki iey użytek ?

XX. Ktòre służą Narzędzia do Rownoważenia?
XXI. *Zagadn* Poznać mieysce do prowadzenia duktu wody sposobne, czyli wynaleśdź, ktorędy rzeki, rury, rowy, przekopy, mogą bydź wygodnie obrocone.
XXII. Co zachować należy względem krętych mieysc do prowadzenia duktu wody przypadaiących?

Z BRYŁ-MIERNICTWA.

I. Czem się ta część Geometryi rożni od dwoch poprzedzaiących.
II. Wyłożyć początkowe i fundamentalne Bryłmiernictwa pełności *figuræ solidorum.*
III. Kąt w pełności co iest? i iak się co do swey wielkości uważa?
IV. Jaka rożnica zachodzi między pełnością Ciał Foremnych *corpora regularia.* a Nieforemnych? *irregularia.*
V. *Dowieśdź Twierdzenia* Bryłmiernictwa.

Zagadnienia Praktyczne.

VI. Muru lub Wału pełność w miarach *np.* sążniach albo łokciach sześciogrannych, tudzież liczbę cegieł tamże wchodzących poznać.
VII. Naczyń różnego kształtu obiętość wynaleśdź.
VIII. Doyśdź ile *np.* garcy dana beczka w sobie zamyka.
IX. Poznać w niepełney beczce, ile się w niey likworu garcy zostaie.
X. Kupa zboża ile ma w sobie korcy wynaleśdź, iako też na Statku, Szkucie, lub Galarze poznać ile się znayduie Łasztow.

Z ROL-

III.
Z ROLNICTWA.

I. Co nas przeświadcza o nieuchronney potrzebie Rolnictwa?

II. Jakie pożytki wynikaią z dobrego Rolnictwa?

III. Rolnictwo do wyższego prowadzone stopnia co za korzyści ofiaruie Kraiom i Obywatelom swoim.

IV. Ktore dziś Państwa w Europie udoskonalone posiadaią Rolnictwo?

V. W czem Teorya przysługuie się gospodarstwu praktycznemu, i iak pożytecznie wykonywa się praktyka na przepisach teoryi ugruntowana?

VI. Dla czego im bardziey doskonali się Filozofiia, tym więcey staie się doskonalszem Rolnictwo?

O Ziemi i Położeniu Gruntow.

VII. Jak Rolnik uważa Ziemię?

VIII. Nad poznaniem Ziemi ilorakie mieć trzeba uwagi?

IX. Co iest Ziemia czysta?

X. Ktore są głownieysze gatunki Ziemi?

XI. W szczególności zaś iakie są własności *Czarney* i *Siwey* Ziemi, każda z tych iakiey uprawy potrzebuie, i pod ktore zboża zdatna?

XII. *Czerwony grunt*, *kamienisty*, *piaszczysty* i *gliniasty*, iakiego wyrabiania potrzebuie, i pod iakie rośliny zdatny?

XIII. Na co ieszcze wzgląd mieć potrzeba poznawszy własności Ziemi? i co się rozumie przez położenie gruntow?

XIV. Jloraka iest potrzeba mięszania gruntow?

O Sposobach uprawianiu Ziemi.

XV. Co iest uprawienie roli przyrodzone, a co przemysłowe?

XVI.

XVI. Z przemysłowych, *Rodzenie roslin*, *Pognoie*, *Margiel*, *Wapno*, *Gips* iak wpływaią w uprawę ziemi?
XVII. *Błota, Szlamy, Popioły*, iaką w Ziemi sprawuią zyzność?
XVIII. Co sądzić o częściach Zwierząt na poprawę gruntow?
XIX. Ktore są ieszcze rzeczy do uprawy gruntow zdatne?

O Oraniu, Bronowaniu i Walcowaniu.

XX. Skąd się dowodzi potrzeba Orania Ziemi?
XXI. Do orania czyli przewrocenia Ziemi iakie służą narzędzia?
XXII. Względem orania ziemi co zachować potrzeba?
XXIII. Jakie oranie bydź powinno, aby sciek wody nie zalewał gruntow, i co sądzić o wązkich lub szerokich zagonach?
XXIV. Kiedy orać naypozyteczniey?
XXV. Co iest Bronowanie i Walcowanie,

O Nasieniu, Sieybie i Zbieraniu.

XXVI. Jaki wybor nasienia na zasiew bydź powinien?
XXVII. Nasiona aby obficiey rosły, iak ie przygotować należy?
XXVIII. Aby robactwo posianym nasionom nie szkodziło, iak temu zapobiedź.
XXIX. Ktore się Pory Roku co do zasiewu rożnych zboż uważaią, i kiedy wczesny, srzedni a kiedy poźny siew pożyteczny?
XXX. Do sieyby iakiego stanu ziemi upatrywać potrzeba?
XXXI. Czy z kwitnienia zboż można wnieść następną plenność lub nieplenność kłosow?
XXXII. Co czyni ziarna doyrzałemi, i co wczesnych lub poźnych żniw staie się przyczyną?

XXXIII.

XXXIII. Znaki doyzrzałości zboż iakie ſą? a zatem czas zbierania właściwy gatunkowi zboża ſkąd ſię poznaie?

O Łąkach.

XXXIV. Jakiey ziemi potrzebuie Łąka?

XXXV. Co względem zakładania nowey Łąki zachować należy?

XXXVI. Łąka aby była zyznieyſzą, iak icy pomagać potrzeba?

XXXVII. Czem ſię rożni Łąka Samorodnia od Sztuczney?

XXXVIII. Jaki ieſt ſposob zrobienia Łąki Sztuczney? czem ſię zaſiewa? długoli trwa? i iakie ofiaruie pożytki?

XXXIX. Koſzenie traw, potrawow, ſuſzenie zbieranie i chowanie ſiana iakie bydź powinno?

O Roślinach Przędzodaynych.

XL. Oprocz lnu i konopi nam znaiomych, ktore ieſzcze mamy przędzodayne Kraiowe Rośliny?

XLI. Co o korach, gałązkach drzew niektorych, pokrzywach i chmielinach na przędze zdatnych ſądzić należy?

IV.

Z WIADOMOSCI.

O ROSLINACH W OGOLNOSCI.

I. Co ſą Rośliny?

II. Na co ſię przyda wiadomość przyrodzonego Rόślinom porządku?

III. Jle ieſt rodzaiow roślin?

IV. Ktore ſą części każdey Roślinie poſpolite?

V. Co rozumiemy przez Zioła?

O Początkach Wyprowadzania ſię Roślin.

VI. Czy wſzyſtkie Rośliny z naſienia początek biorą?

Co ieſt

VII. Co ieſt naſienie i co w nim uwagi godnego?

VIII. Co ſądzić o tych roślinach, ktore ani ſiane ani ſadzone, nawet ktorych rodzay ani bliſko ſię nie znayduie, a przecież pokazuią ſię i wyraſtaią na murach, dachach, za ſkorą innych drzew. i. t. p.?

O Sokach Zywiących.

IX. Co ſą Soki Zywiące, i co ſprawuią w roślinach?

X. Jakie doświadczenia pokazuią nieuſtanny obrot i cyrkulacyą ſokow w roślinach?

XI. Jlorakie ieſt użycie roślin?

XII. Zioła w powſzechności kiedy ſię zbierać powinny, a w ſzczególności korzenie kiedy? Liście? Kwiat? Naſienie? i co względem przechowywania onychże zachować należy.

XIII. Opowiedzieć Własności Zioł dzikich znaiomſzych iako to:

Gdzie rosnie

Anyż polny.	Bernardynek.
Bieluń.	Bukwica.
Piołun.	Ciemierzyca biała.
Rzeżucha.	Ptaſia Wyka.
Slaz.	Tatarſkie ziele.
Bylica.	Kluczyki *albo* parażowe Ziele.

i iaki ma ſkutek.

KLASSA V.

SZKOŁ WIĘKSZYCH

WYDZIAŁU LUBELSKIEGO.

POPIS ROCZNY.

UCZNIOW.

z Nauki Moralnéy, Fizyki, Aſtronomii, Algiebry i Hiſtoryi Naturalnéy o rzeczach kopalnych.

POD DOZOREM.

M. JOZEFA JANUSZOWICZA AKADEMIKA.

1781.

I.

Z NAUKI MORALNEY.

Układ Prawa Natury.

I. CO nam daie poznać Nauka Prawa natury?
II. Czyli każdemu potrzebna iest wiadomość Prawa Natury?
III. Znaiąc Prawo Natury iakie odnosiemy pożytki?
IV. Skąd go dochodzić należy? i iakim sposopem doyśdź możemy własnego przyrodzenia?
V. W ilorakiem rozumieniu bywa bierane Prawo? i co Prawem Natury zowiemy?
VI. Ktore są owe nieodmienne ustawy, ktorym Osoba każdego żyiącego człowieka iest podległa podług rozporządzenia Bozkiéy Opatrzności?
VII. Jlorakie są te potrzeby?
VIII. Z uczynioney nad temi potrzebami uwagi co niezawodnie wnosić można?
IX. Procz wzwyż wzmiankowanych potrzeb mali człowiek iakowe inne potrzeby?
X. Co się rozumie przez Jnstrukcyą? co przez społeczność?
XI. Dlaczego potrzebuiemy Jnstrukcyi? dla czego społeczności?
XII. Ktore są dowody okazuiące nam iaśnie, iż wszyscy zrodzeni iesteśmy do społeczeństwa i w niem żyć powinniśmy?
XIII. Co za sposoby przyrodzone ma człowiek do opatrywania własnych potrzeb? y ktore z sposobow przyrodzonych nazywaią się siłami ciała? ktore siłami duszy?

XIV.

XIV. Co ieſt ſzczegolniéy uwagi godnego względem tych ſił y ſpoſobów człowieka?

XV. Co nas przekonywa o tem, iż te wſzyſtkie ſiły i ſposoby naturalne, ktore ma każdy człowiek należą do niego ſamego?

XVI. Co ſię rozumie przez właſność? iloraka ta ieſt?

XVII. Co zowiemy właſnością Oſobiſtą? na iaki koniec ma człowiek właſność oſoby ſwoiey?

XVIII. Jakie Prawa nadaie każdemu człowiekowi właſność iego Oſoby? na czem ſię te Prawa gruntuią? i iak ſię nazywaią?

XIX. Jakie wkładą powinności na każdego człowieka taż ſama właſność na ktorey ſię funduią Prawa oſobiſte?

XX. Kiedy ſię ludziom należy Pomoc łaſkawa od drugich? kiedy wzaiemna? tey i owey pomocy obowiązek na czem ſię gruntuie? i czem ſię ludzie zniewalaią do pełnienia tego dwoiakiego gatunku pomocy?

XXI. Co uważać należy względem tych powinności?

XXII. Co ſię zamyka w pierwſzych trzech Prawach i powinnościach im korreſponduiących?

XXIII. Co przepiſuie ſprawiedliwość trzy pierwſze oznaczaiąca Prawa?

XXIV. Co ſię wyraża przez czwarte Prawo i powinność iemu korreſponduiącą?

XXV. Czyli dobroczynność ieſt przyzwoita ludziom?

XXVI. Jakowe zachodzą rożnice między ściſłą ſprawiedliwością a prawdziwą dobroczynnością?

XXVII. Co ſię rozumie przez pracę?

XXVIII. Porządek rzeczy Fizyczny czyli wyciąga pracy człowieka?

XXIX. Co wynika z pracy na każdego człowieka przez prawa oſobiſte i Powinności włożoney? i co ſię rozumie przez Właſność ruchomą?

XXX. Co zabeſpiecza właſność ruchomą z pracy wynikaiącą?

XXXI. Jle ieſt podług rozſądnego wielu Filozofow domnie-

 mania

mania ſię przyrodzonych człowieka ſtanow? i co było powodem w pierwſzym ſtanie naturalnym zoſtaiącym ludziom, ażeby tylko ſamorodnemi żywili ſię owocami?

XXXII. Pierwſzy ſtan naturalny możeli trwać długo? iaka w nim władza? i wiele Klaſſ ludzi?

XXXIII. Na czem ſię zaſadza drugi ſtan naturalny człowieka? co było powodem w tym ſtanie ludziom do zabiiania zwierza? co za przyczyna większéy liczby Oſob? i wiele Klaſſ ludzi?

XXXIV. Trzeci ſtan naturalny człowieka ſkąd ma ſwoy początek? na czem ſię zaſadza? czego nabywa człowiek w tym ſtanie? i wiele w nim okazuie ſię Klaſſ ludzi?

XXXXV. Czwarty ſtan naturalny człowieka na czem ſię zaſadza? z ktorych wyniknął potrzeb y do czego temu ſtanowi życie pomogło Paſterſkie?

XXXVI. Czego koniecznie potrzeba do wydoſkonalenia Rolnictwa?

XXXVII. Co ſię rozumie przez nakłady pierwiaſtkowe? i nakłady roczne? i czyli te z początku łatwo wyſtarczyć mogą?

XXXVIII. Jakie było życie ludzkie w trzech pierwſzych ſtanach? iakie w czwartym? i czemu czwarty ſtan naturalny przekładaią nad trzy pierwſze?

II.

Z FIZYKI.

Ogolne wiadomości.

I. Co nam tłumaczy y opiſuie Fizyka?

II. Jakowe z téy umieiętności dla Towarzystwa wynikaią pożytki?

III. Ktore są reguły od *Newtona* przepisane, azeby podług nich w tèy umieiętności postępuiąc, można odnieść te pożytki, ktore ona ofiaruie?

IV. Co się rozumie przez ciało Fizyczne?

V. Co są ciała gęste? rzadkie? twarde? miękkie? płynne? y sprężyste?

O POWSZECHNYCH CIAŁ WŁASNOSCIACH.

VI. Jlorakie są ciał własności?

VII. Dla czego iedne z tych nazywaią się powszęchnemi? drugie zaś szczegolnemi? i ile iest powszechnych ciał własności?

VIII. Co iest Rozciągłość? Podzielność? Ksztalt? Nieprzenikliwość? Dziurkowatość? Ruchomość? Spoczynność? Ciężkość? Bezwładność? i Attrakcya?

IX. Jż te powszechne własności w ciałach znayduią się, ktoremi stwierdzić można doświadczeniami?

X. Z każdey w szczegolności z dopiero wspomnionych okazać iakowy wynikaiący dla Towarzystwa pożytek?

O OGNIU.

XI. Jlorakie iest Fizykow zdanie o ogniu?

XII. Co iest ogień? i czem się rozni ogień elementarny od sztucznego czyli używalnego?

XIII. Co iest płomień? dla czego do gory dąży? y czemu płomień świecy iest kończato okrągley figury?

XIV. Co iest Dym y czyli iego cząstki do palenia się są zdatne?

XV. Ktore są znakomitsze skutki ognia? i czyli światło skutkiem ognia nazwać możemy?

XVI.

XVI. Pierwszy ognia skutek powiększanie i rozszerzanie ciał ktoremi doświadczeniami stwierdzić można? i czy można wnosić stąd, że niektore ciała po wysuszeniu mnieysze zastępuią mieysce iakoby od ognia powiększone niebyły?

XVII. Co za użycie narzędzia *Pyrometrum* zwanego? i co mamy pewnego o kruszcach z doświadczeń *Muchembroeka* tem narzędziem czynionych?

XVIII. Co dowodzi że zimno ciała zgęszcza? i iakie stąd uczynić można wnioski?

XIX. Skąd pochodzi trzaskanie ciał zimnych i rozgrzanych?

XX. Drugi ognia skutek ciepło ilorako uważane bydź może? i co ieſt ciepło uważane w sobie samem?

XXI. Ciepło uważane w myśli co ieſt? czy w ciałach znayduie się? i czyli z czucia ciepła sądzić można o obfitości ognia?

XXII. Jaka powinna być figura piecow aby prędko rozgrzewały? i iaka tych, aby długo ciepło utrzywały?

XXIII. Coza użycie Ciepłomiarow? *Thermometra* ktore z tych doskonalsze? co za uzytki w społeczeństwie z tego narzędzia mieć można? i kto był naypierwszym wynalazłcą onegoż?

XXIV. Czyli do utrzymania ognia powietrze ieſt potrzebne? i czemu wolne dmuchanie powiększa ogień? gwałtowne zaś gasi?

XXV. Ktore są sposoby wzbudzenia i wyprowadzenia z ciał ognia?

O POWIETRZU.

XXVI. Co powietrzem zowiemy? płynność, ciężkość, sprężystość powietrza ktoremi stwierdzić można doświadczeniami?

XXVII. Sprężystość powietrza czyli ieſt nieodmienna? i czyli rowna sile przyciskaiącey?

XXVIII.

XXVIII. Czyli wſzędzie powietrza rowna wyſokość?

XXIX. Gdzie powietrze gęſtſze gdzie rzadſze? co go zgęſzcza? co rozrzedza?

XXX. Jlorakie ieſt powietrze? i co zachowywać potrzeba po wielkich i ludnych Miaſtach, aby powietrze od ſzkodliwych czyścić exhalacyy?

XXXI. Że powietrze potrzebne do zachowania życia ktoremi pokazuie ſię doświadczeniami? i co za przyczyna ieſt iż zwierzęta przy życiu bez powietrza utrzymywać ſię nie mogą?

XXXII. Jakiego powietrza wyciąga zdrowie ludzkie?

XXXIII. Czyli powietrze potrzebne aby drzewa roſły?

XXXIV. Czyli powietrze w wſzyſtkich znayduie ſię ciałach?

XXXV. Coza użycie powietrzomiaru *Barometrum*? kto był naypierwſzym wynalazłcą onego? do iakiey wyſokości cięzarem powietrza podnoſzony bywa w Powietrzomiarach Merkuryuſz? i czyli z podnieſienia onegoż lub opadnienia przepowiadać można deſzcze lub pogody?

XXXVI. Coza użycie Wiatrociągu? *Antlia pneumatica* ktorego wynaleziony roku? kto był naypierwszym wynalazłcą tego narzędzia? i kto go do więkſzey doſkonałości przyprowadził?

XXXVII. Ktore ſą ſpoſoby wyciągania z ciał powietrza?

O BRZMIENIU CZYLI DZWIĘKU.

XXXVIII. Brzmienie *Sonus* ilorako uważane być może?

XXXIX. Na czem zawiſł dzwięk czyli brzmiénie w ciele ktore go wydaie? w ciele przez ktoré ſię rozchodzi? i w zmysle ſłyſzenia uważany?

XL. Ktore ſą potrzebné okoliczności aby ciała brzmienie wydawały? i czyli woda toż brzmienie wydać może?

XLI.

XLI. Jak poznać brzmienia prędkość? i iaki z tey wiadomości pożytek?

XLII. Skąd pochodzi, iż niektorych granie Muzyczne rozweſela, drugich zaś obraża?

XLIII. Jloraki ieſt ſposob natężenia dzwięku? y co za podaie X. *Häuser* ſposob azeby ſię z głuchym rozmowić można?

XLIV. Co ieſt odgłos? i iak zapobiedz niepotrzebnemu odzywaniu ſię głosu w budowniach?

O WODZIE.

XLV. Co wodą zowiemy? i ile wód ieſt gatunkow?

XLVI. Woda iakie w życiu ludzkiem ſprawuie pozytki?

XLVII. Czyli woda ciałem płynnem nazwać ſię może?

XLVIII. Czyli wodę ſkupić można? i czyli cząſtki iey ſą twarde?

XLIX. Jze woda w mnieyſze mieyſce ſkupić ſię nie daie moznali wnoſić stąd, iakoby żadney ſprężytości nie miała?

L. Ktore ſą znaki czyſtey i nieſkażoney wody?

LI. Jlorakie ſą ſposoby czyſzczenia wody ſkażoney?

LII. Jakim ſpoſobem zachować można wodę od zepſucia?

LIII. Jlorakie ieſt Fizykow zdanie o początku marznienia wody? i ktory z tych bardziey z doświadczeniami zgadzać ſię zdaie?

LIV. Czyli woda zmarzła większe od plynney zaſtępuie mieyſce? i czyli ta cięższa od owey?

LV. Skąd pochodzi; że po wielkich mrozach drzewa wyſychaią? i iak zapobiedz takowym przypadkom?

LVI. Jaka przyczyna odmrożenia niektorych części ludzkich? i co za ieſt ſposob ratowania ſię w takowych okolicznościach?

LVII. Skąd pochodzą zrzodła? i ktore są znaki ukrytych w Ziemi zrzodeł?

O W ZBURZENIU MORZA *Aestus Maris.*

LVIII. W zburzeniem morza co zowiemy? *Aestus Maris* ile razy w przeciągu 24. godzin minut 48. według innych 50. morze naywyżey wzbiera i opada?

LIX. Czyli wszystkie morza podległe są w zburzeniu?

LX. Ktore dawni Filozofowie naznaczali w zburzenia morza przyczyny?

LXI. Jakie iest zdanie o przyczynie wzburzenia morza *Kartezyusza?* iakie *Newtona?* i ktore z tych z doświadczeniami w tey mierze uczynionemi bardziey zgadza się?

LXII. Co za przyczyna iest że naywiększe bywać zwykło w zburzenie morza kiedy Xiężyc w Południku lub bisko onegoż znayduie się?

LXIII. Dla czego wznoszenie się y opadanie wod morskich daleko iest większe y znacznieysze na Nowiu lub w Pełni Xiężyca, niż podczas pierwszey lub drugiey kwadry?

O ELEKTRYCZNOSCI.

LXIV. Co przez Elektryczność rozumieć? i co elektryzowaniem zowiemy?

LXV. Ktore są elektryczności znaki? ktory onych początek? i co nas przekonywa o tem, że ciała elektryczne wydaią iakąś materyą płynącą bardzo delikatną?

LXVI. Co i ktore są ciała przez się same co przez uczęstnictwo elektryczne?

LXVII. Ktore są własności materyi elektryczney?

LXVIII. Czyli materya elektryczna ieſt pomocna na niektore choroby iakoto apoplexyą? paraliż? i podagrę? i czemu elektryzacya w tych okolicznościach ieſt pomocna?

O KOLORACH.

LXIX. Czyli ciała maią właściwe ſwoie kolory? ktory kolorow początek? i skąd pochodzą ich odmiany?

LXX. Farby w ciała wpoione iakim ſposobem kolor do oka przesyłaią?

LXXI. Materye czemu kolory mienią?

LXXII. Co ieſt białość? co czarność?

LXXIII. Czyli można wnieść ſtąd, że ponieważ ſiedm ieſt promieni kolorowych iż też pod ſiedmią tylko widzieć powinnismy ciała kolorami?

O RZECZACH NAPOWIETRZNYCH w POWSZECHNOSCI *Meteora.*

LXXIV. Co rzeczami napowietrznemi zowiemy *Meteora*?

LXXV. Jloraki ieſt rzeczy napowietrznych rodzay?

O WIATRACH.

LXXVI. Co ieſt Wiatr?

LXXVII. Jaki ieſt wiatrow podział? i iaka wſzyſtkich liczba?

LXXVIII. Ktore ſą przyczyny wiatrow?

LXXIX. Co ieſt wiatr uſtawiczny? co wiatry peryodyczne? i gdzie panuią?

LXXX. Co ſą wiatry błąkaiące ſię? i iaka ich przyczyna?

LXXXI Jakie ſą wiatrow własności?

LXXXII. Jlorakie ſą pożytki wiatrow?

O RZECZACH

o RZECZACH NAPOWIETRZNYCH WODNISTYCH
Meteora Aquea.

LXXXIII. Co waporami zowiemy? i co za przyczyna unoszenia się ich na powietrze?

LXXXIV. Co iest Mgła? i co za przyczyna iże częstsze bywaią mgły na Wiosnę i w Jesieni, niż w lecie? nayczęstsze zaś w zimie?

LXXXV. Co iest chmura? i czem się rożni od mgły?

LXXXVI. Co iest deszcz? kiedy go chmury wydaią? i czyli Kalendarznicy przyszłe deszcze przewidzieć i nam przepowiedzieć mogą?

LXXXVII. Co iest deszcz siarczysty? co krwawy? i iak się przekonać o prożney tych widowisk boiaźni?

LXXXVIII. Czyli żaby, Ryby, kamienie z deszczem spadać mogą?

LXXXIX. Co iest grad? co śnieg?

XC. Co iest rosa? iloraki gatunek rosy naznacza *Muchembröck*? czyli zioła zroszone mogą być niekiedy bydłu szkodliwe?

O RZECZACH NAPOWIETRZNYCH OGNISTYCH
Meteora ignea.

XCI. Jak okazać te dwie prawdy: nayprzod że w powietrzu znayduie się materya elektryczna? powtore że materya piorunow iest taż sama co naszey elektryzacyi samą tylko wielością rozniąca się?

XCII. Czyli materya elektryczna z chmur do ziemi z ziemi do chmur przechodzi się?

XCIII. Jakim sposobem zapalaią się pioruny? i co za przyczyna huku y grzmotu ktore z piorunami bywać zwykły?

XCIV. Jaką oſtrożność w czaſie grzmotow zachowywac należy?
XCV. Co powinny czynić Oſoby te w ktorych panuie boiaźń grzmotow?
XCVI Frankline ktory pokazał pierwſzy iż materya piorunow ieſt taż ſama co naszey elektryzacyi iaki podaie ſposob ocalenia Miaſt, Wſi i innych okolic od piorunow?
XCVII. Ktore czyni zarzuty *Nollet* chcąc okazać iż ſposob od *Franklina* podany ieſt cale fałszywy? i iak ſię te ułatwić mogą?
XCVIII. Czyli bespieczna rzecz ieſt w wielkie dzwony dzwonić z dział bić w ten czas, kiedy chmury napełnione materyą piorunową nad Miaſtem lub pobliſkiemi unoſzą ſię okolicami?

O BŁYSKAWICACH.

XCIX. Co ſię rozumie przez błyſkawice? ktory onych początek?
C. Co za przyczyna ieſt, że częſtokroć oſobliwie pod wieczor nad ziemiokreſem widzieć ſię daią błyſkawice bez naymnieſzego grzmotu? i przeciwnie ktora ſłyſzanego grzmotu bez pokazania ſię błyſkawice?

O JUTRZENCE POLNOCNEY.

CI. Co ieſt Jutrzenka Połnocna? *Aurora borealis* ktore są ſłużące do poznania oney znaki?
CII. Ktory ieſt ſwiatła tego początek?
CIII. Dla czego ſię na Połnoc pokazuie?
CIV. Ktory ieſt początek kul na powietrzu palących ſię? ktory światła ſpadaiącego? i rożnych święcących na ziemi widowiſk?

O TĘCZY

O TĘCZY.

CV. Co ſię ma rozumieć przez Tęczę? y ktory ieſt oney początek?

CVI. Ktore ſą przekonywaiące nas dowody, iż tęczę ſprawuią promienie w waporach przełamane i od nich do oka odbite?

CVII. Jaki ſposob podaie *Nollet* robienia ſztuczney Tęczy?

CVIII. Ktory ieſt początek okazuiącego ſię koło Xiężyca łuku?

CIX. Czyli prawdziwe ſą proſtactwa o tęczy mniemania?

III.

Z ASTRONOMII.

CX. CO ieſt Aſtronomia? i czem ſię rozni od Aſtrologii?

O PLANETACH.

CXI. Co ſą Planety? i iak ich Aſtronomowie inaczey nazywac zwykli?

CXII. Jlorako dzielić ſię zwykły Planety? co ſą Planety więkſze? co mnieyſze? i ile wſzyſtkich razem liczy ſię?

CXIII. Ktore ſą Jmiona i znaki Aſtronomiczne Planet?

CXIV. Skąd poznaiemy ze Planety nie maią właſnego światła, lecz że tylko udzielonym ſobie błyſzczą światłem?

CXV.

CXV. Co się rozumie przez obrot dzienny? perycdyczny? i co koło osi?
CXVI. Jloraki obrot Planet? i w iakim te przeciągu czasu kończą sobie wyznaczone obroty?
CXVII. Ktore są Planety większe lub mnieysze od Ziemi?
CXVIII. Jaka iest odległość Planet od Słońca i od Ziemi?

O XIĘZYCU W SZCZEGOLNOSCI.

CXIX. Co się rozumie *przez* Xiężyc? i co są odmiany Xiężyca?
CXX. Co iest Now? pierwsza Kwadra? Pełn a? i ostatnia Kwadra?
CXXI. Jaka odległość Xiężyca od Ziemi? w iakim ten przeciągu czasu kończy przyzwoite Planetom obroty?
CXXII. Co są plamy Xiężyca *maculae lunae*? iloraki onych gatunek?
CXXIII. Co za iest przyczyna plam stałych? *constantes*, i ktora odmiennych? *mutabiles*.
CXXIV. Co sądzić o powietrzni Xiężyca?
CXXV. Co się rozumie przez zacmienie?
CXXVI. Kiedy zacmienie Xiężyca przytrafiać się zwykło? czem się dzieie? i czemu nie w każdey Pełni cmi się Xiężyc?
CXXVII. Czyli iednakie zawsze bywa zacmienie Xiężyca? naywiększe zacmienie Xiężyca w ilu godzinach odprawia się? i czyli wszyscy na tym Ziemiokresie mieszkaiący na ktorym się cmi Xiężyc to zacmienie widzą?

O KOMETACH.

CXXVIII. Co Kometami nazywamy?

CXXIX.

CXXIX. Skąd wnosiemy, że Komety są także Planetami? i co za przyczyna światła ktore koło komet widzieć się daie?
CXXX. Czyli Komety mogą bydz znakiem przyszłych maiących nastąpić nieszczęśliwości? iakoto śmierci Krolow, chorob rożnych, powietrza *i t d.*

O MIESZKANCACH PLANET.

CXXXI. Ktorzy byli z dawnych Filozofow utrzymuiący, iż są mieszkane od ludzi Planety? i ktorzy z teraznieyszych?
CXXXII. Utrzymuiący Mieszkańcow w Planetach skąd wyciągali swoie dowody? i czyli są w rzeczy samey mieszkane od ludzi Planety?

O GWIAZDACH.

CXXXIII. Co gwiazdami stałemi zowiemy? *stellae fixae.*
CXXXIV. Skąd poznaiemy że gwiazdy swoiem własnem nie od Słońca udzielonem błyszczą światłem?
CXXXV. Czyli liczbę gwiazd stałych wiedzieć można?
CXXXVI. *Kepler* Niemiec na ile Klaś gwiazdy stałe podzielił?
CXXXVII. Co iest gwiazdogminność? *Constellatio.*
CXXXVIII. Cą są gwiazdy nowe? i odmienne? *stellae novae & mutabiles.*
CXXXIX. Co za iest przyczyna odmian rozmaitych wtych gwiazdach?
CXL. Co droga mleczna? *Via lactea* i ktora icy przyczyna?
CXLI. Co gwiazdy mgliste? *stellae nebulosae* i ktora ich przyczyna?

O SŁONCU

O SŁONCU W SZCZEGOLNOSCI.

CXLII. Co ieſt Słońce? i czyli ma iakowy obrot?

CXLIII. Jaka ieſt odległość ſłońca od Ziemi? ile razy ſłońce większe od teyze Ziemi?

CXLIV. Co ieſt zacmienie Słońca? kiedy ſię to przytrafiać zwykło? i czemu nie na każdym Nowiu ćmi ſię ſłońce?

CXLV. Naywiększe zacmienie w ilu godzinach odprawiać ſię zwykło? czyli wſzyſtkim mieſzkańcom na tym Ziemiokręſie zoſtaiącym na ktorym ſię ćmi ſłońce razem widzieć ſię daie? i kiedy większe lub mnieyſze trafia ſię zaćmienie?

O ROZNYCH ZDANIACH. WZGLĘDEM UKŁADU SWIATA.

CXLVI. Co ieſt Uład Swiata? *Syſtema Mundi*

CXLVII. Jakie ieſt zdanie *Ptolomeusza* względem układu Swiata? i co o niem ſądzą Uczeni?

CXLVIII. *Tycho Brache* iak układa Niebieſkie światła? i iakie o iego układzie Aſtronomow zdanie?

CXLIX. Jakie ieſt ułożenie Planet i Gwiazd według zdania *Kopernika* zaſzczyt dziſiay Narodowi naſzemu przynoſzącego?

CL. Jak wykłada *Kopernik* obrot dziennny ſłońca, gwiazd, i innych Planet?

CLI. Obrot roczny ſłońca koło ziemi iak tłumaczy wſpomniony Swiatopis?

CLII. Stawanie i wracanie ſię Planet iak podług tego układu wytłumaczyć można?

CLIII. Z ktorych powodow ſławne w dziſieyſzym wieku Szkoły zdanie *Kopernika* względem układu ſwiata za nayprzednieyſze wyſtawuią?

IV.

IV.

Z ALGIEBRY.

I. Co ieſt Algiebra?

II. Ktore ſą znaki w Algiebrze używane? i iak ſię piſzą?

III. Co ſię rozumie przez ilość? *quantitas.*

IV. Co ieſt ilość dodatnia? *poſitiva* co odiemna? *negativa* i co ſię rozumie przez termin?

V. Co ſą terminy podobne? *homogenei* co niepodobne? *heterogenei.*

VI. Co znaczą wſpołczynniki? *coefficientes* co wykładniki *exponentes.*

O JLOSCIACH CAŁKOWITYCH.

VII. Co ieſt dodawanie? *Additio* i ktory ſposob dodawania ilości tak wielokrotnych iako też i poiedynczych?

VIII. Co ieſt odeymowanie? *Subtractio* i ktore ſą odeymowania reguły?

IX. Dla czego w odeymowaniu terminow w ilościach odciąznych znaki w przeciwne zamieniać ſię zwykły? toieſt znak + zamienia ſię w - znak zaś -- w znak +

X. Co ſię rozumie przez Mnożenie? *Multiplicatio* i iak ſię mnożą ilości tak poiedyncze iako też i wielokrotne?

XI. Czemu mnożąc ilość dodatnią przez dodatnią albolitéż odiemną przez odiemną rozmnożona *productum* wypaśdź powinna dodatnia? i przeciwnie mnożąc

ząc dodatnią przez odiemną alboli też odiemną przez dodatnią, rozmnożona bydz powinna odiemna?

XII. Co ieſt dzielenie? *divisio* i podług ktorych przepisow odprawiać ſię zwykło dzielenie ilości?

XIII. Dla czego dzieląc ilość dodatnią przez dodatnią lub odiemną przez odiemną wieloraz *quotus* bydz powinien dodatni? i przeciwnie dzieląc dodatnią przez odiemną lub odiemną przez dodatnią wieloraz wypada odiemny?

O ILOSCIACH ŁAMANYCH.

XIV. Co ieſt Ułomek? *fractio.*

XV. Jak ilość całkowitą zamienić w ułomek danego Mianownika?

XVI. Jaki ieſt ſposob przyprowadzania Ułomki do proſtſzego wyrażenia czyli z więkſzych czynienia mnieyſze?

XVII. Z dwoch niepodobnych ułomkow iak ſię robią dwa inne podobne nierożniące ſię w mianownikach?

XVIII. Ktory ieſt ſposob dodawania, odciągania, mnożenia, i dzielenia Algiebrycznych ułomkow?

O GODNOSCIACH.
de Potentiis.

XIX. Co ſię rozumie przez godność ilości? *dignitas* lub *potentia* co przez ścianę godności? *radix potentiae.*

XX. Jak ſię wynoſi godność iakakolwiek czyli to poiedyncza czyli wielokrotna do godności danego wykładnika?

XXI. Jaki ieſt ſposob wyciągania ściany z daney godności?

XXII. Jak wyciągnąć z daney godności wielokrotney ścianę Kwadratową?

XXIII.

XXIII. Ktory ieſt ſposob wyciągania ścian ſześciograń-cowych z ilości wielokrotnych?

O ZAGADNIENIACH I POROWNANIACH.

XXIV. Co ſię rozumie przez zagadnienie? *Problemma* co przez Warunki zagadnień? *Conditiones Problemmatis.*

XXV. Co ieſt zagadnienie określone? *Problemma determinatum* co nieokreślone? *indeterminatum.*

XXVI. Co ieſt porownanie? *aequatio* i ile w porownaniu zawiera ſię terminow?

XXVII. Co ieſt porownanie proſte? *aequatio ſimplex* co złożone? *aequatio compoſita.*

XXVIII. Na ktorych przepiſach zależy ſztuka rozwiązywania zagadnień?

ZAGADNIENIE I.

Dwoch ludzi Franciſzek i Jozef mieli pewną kwotę Czerwonych Złotych i mowił Franciſzek do Jozefa, gdybyś mi ty dał 5. Czerwonych Złotych z twoich pieniędzy tobyśmy obydwaj rowno mieli, Jozef zaś rzekł gdybyś mi ty dał 5. z twoich miałbym trzy razy więcey iak ty. Pytam ſię tedy wiele z nich kazdy miał Czerwonych Złotych?

ZAGADNIENIE II.

Semproniuſz ſpytany o liczbę uczniow odpowiedział, gdyby każdy z moich uczniow dał mi po Czerwonych Złotych 5. do zakupienia domu niedoſtawałoby Czerwonych Złotych 30. lecz gdyby dał kazdy po Czerwonych Złotych 6. zbywałoby mi do kupna czerwonych Złotych 40. Pytam o liczbę Uczniow y o cenę domu?

ZAGADNIENIE III.

Pielgrzym do Rzymu idący uchodzi na dzień mil 6. drugi po nim w 5. dni wyszedłszy chce go dognać za dni 10. pytam się wiele mil na dzień uyśdz powinien, żeby się dziesiątego dnia zszedł z nim?

ZAGADNIENIE. IV.

Dłużnik pewny kapitalną summę trzymaiąc u siebie przez lat 5. oddaie nareszcie wierzycielowi wraz z prowizyą po 5. od sta Summę 20000. Złł: Pytam iaka była kapitalna Summa iaka pięcioletnia Prowizya?

ZAGADNIENIE V.

Kawaler do gry zasiadaiąc spytany ileby miał pieniędzy? troie tyle rzecze ile mam przy sobie zostawiłem w domu, tyle czworo mam u Przyiacioł, a tyle sześcioro mam u dłużnikow; cała zaś Summa tych pieniędzy niewynosi tylko 390. Czerwonych Złotych. Pytam ile pieniędzy do gry przyniosł, a ile miał w domu, u Przyiacioł, i u dłużnikow?

ZAGADNIENIE VI.

Oyciec dwoch Synow czyni Testamentem Dziedzicami fortuny swoiey z tym warunkiem: ażeby stars̀zy wziął 100. Czerwonych Złotych i czwartą część reszty dziedzictwa (: ktore tu nie wiadome i część iego iakaś na zpłacenie długow naznaczona :) Młodszy zaś azeby wziął 50. Czerwonych

Złotych

Złotych i połowę tegoż dziedzictwa, po wytrąceniu części braterſkiey, i ſwoich Czerwonych Złotych reſztuiącego. Uczyniwszy dział taki pokazało ſię że Synowie rownych części dziedzicami zoſtali. Pytam iak znaczne to było dziedzictwo? iakie części w dziale Synowſkim?

ZAGADNIENIE VII.

Widzi kto z okna ſtancyi ſwoiey wierzchołek wieży i tę część wieży pokazuiącą ſię nad inne budynki mierzy; i znayduie iż ieſt wysoka na 24. Sązni, takżc wie z Architektoniki, że owa część wieży ktorą w koło leżące budynki zakrywaią ieſt iedna trzecia część + dwiema piątemi częściami całey wyſokości wieży chce wiedzieć iaka ieſt cała tey wieży wyſokość?

ZAGADNIENIE VIII.

Matka ſpytana o wiek trzech Synow ſwoich; odpowiedziała: naymłodſzy Syn moy z ſrzednim maią lat 25. ſrzedni z nayſtarſzym 60. a nayſtarſzy z naymłodſzym 37. Jakież lata każdego z oſobna Syna?

ZAGADNIENIE IX.

Pan przyymuiąc ſługę taką z nim czyni umowę, za każdy dzień ktorego będzieſz pracował oprocz wiktu wezmieſz odemnie 3. ſrebrne groſze, przeciwnie ktory na prożnowaniu ſtrawisz ty mnie za wikt 7. ſrebrnych groszy zapłacisz, gdy upłynęło od owey umowy dni 50. a gdy porachunek Pan z ſługą uczynił, pokazało ſię że ieden drugiemu nic niebył winien. Pytam ile ow ſługa dni na pracy ile na prożnowaniu ſtrawił?

V.

V.

Z HISTORYI NATURALNEY

O RZECZACH KOPALNYCH.

I. Czego uczy ta piękna partykularney Fizyki cząstka?

II. Na ile Klass teraźnieysi Fizycy cały zbior rzeczy Kopalnych dzielić zwykli?

O ZIEMIACH.

III. Co się rozumie przez Ziemię kopalną? *Terra fossilis*

IV. Ktore są Ziemie Lekarskie? *Terrae Medicae* iakie o nych w Towarzystwie użytki?

V. Jle iest Ziem Malarskich? *Terrae Pictoriae*

VI. Ktore są Ziemie Rzemieslnicze? *Terrae Mechanicae*

O KAMIENIACH.

VII. Co się ma przez kamienie rozumieć?

VIII. Na ile Klass pospolicie dzielic się zwykły kamienie?

IX. Co i ktore są kamienie pospolite?

X. Co i ktore są kamienie osobliwsze?

XI. Co są kamienie drogie? *Lapides pretiosi seu gemmae*

XII. Ktore z kamieni drogich są przezrzoczyste? *diaphani* ktore połzrzoczyste *semidiaphani*?

XIII. Ktore są własności przedniego i prawdziwego dyamentu?

XIV. Coza kolor Rubinu? Szmaragdu? Ametystu? Berillu? Szafiru? Chryzolitu? Granatu? Opalu? Hyacintu? i Topazu?

XV. Jaka farba kamieni połzrzoczystych?
XVI. W ktorych kraiach drogie znayduią się kamienie?

O KAMIENIU FILOZOFICZNYM.

XVII. Co się rozumie przez Kamien Filozoficzny czyli prawdziwe są o nim *Paracelsa*, *Hollanda*, i innych mniemania?
XVIII. Czyli Złoto sztuką zrobione bydz może?

O ROSZCZCE WIESZCZĄCEY.

XIX. Co iest Rofzczka wieszcząca? czyli bydz może kiedy godziwe oney użycie? i co za przyczyna iest nachylania się iey do wod i min kruszczystych?

O MAGNESIE.

XX. Co iest Magnes? i skąd iego Jmie?
XXI. Ktore są Magnesu własności?
XXII. Ktora iest przyczyna tych własności Magnesu?
XXIII. Ktory iest sposob udzielenia żelazu mocy Magnesowey? i co iest igiełka magnesowa?

O CIAŁACH SKAMIENIAŁYCH.

XXIV. Co rozumieć przez ciała skamieniałe? *Petrificata*
XXV. Jakim sposobem skamieniałość *Petrificatio* w ciała innego rodzaiu wpoiona bywa?

O S O L I.

XXVI. Co iest Sol? i ile soli rodzaiow?
XXVII. Jle iest Soli rodowitey gatunkow? i ktore tych własności?
XXVIII. Ktore są własności Saletry? Hałunu? Boraxu? Soli Ammoniackiey? i innych?

O KLEIACH

O KLEIACH.

XXIX. Z czego się składaią Kleie? *Bitumina* i iloraki onych gatunek?

XXX. Ktore z Kleiow należą do Klassy płynnych? ktore do klassy stałych?

O KRUSZCACH I POŁKRUSZCACH.

XXXI. Co rozumieć potrzeba przez Kruszce? *Metalla.*

XXXII. Ktore z ciał Kopalnych w klassie Kruszcow znayduią się?

XXXIII. Ktore są własności Złota? Srebra? Miedzi? Cyny? Ołowiu? i Zelaza?

XXXIV. Jakim sposobem w stal Zelazo zamienić można?

XXXV. Jlorakim sposobem doysdź możemy ukrytych w Ziemi kruszcow?

XXXVI. Ktore są znaki naturalne do poznania ukrytych w ziemi kruszcow służące?

XXXVII. Jak przez sztukę doysdź możemy ukrytych kruszcow?

XXXVIII. Polska w ktore obfituie Kruszce?

XXXIX. Co są połkruszce? *semimetalla* i ktore z tych szczegolnieysze?

KLASSA VI.

SZKOŁ NARODOWYCH WIĘKSZYCH WOIEWODZTWA LUBELSKIEGO.

POPIS ROCZNY.

KAWALEROW.

Z Nauki Moralney, Loiki, Mechaniki, Statyki, Hidroftatyki, Hidrauliki i Wiadomości o Człowieku.

POD DOZOREM.

M. WINCENTEGO PIENIĄZKA AKADEMIKA.

1781.

I.

Z NAUKI MORALNEY.

Układ Prawa Ekonomicznego.

I. JLoraka iest Ekonomia?

II. Coza cel iest Ekonomii Polityczney, i które ią składaią części?

III. Jakie ma zalecenie Ziemia i z czego dowodzi się potrzeba uprawy iey?

IV. Stan Rolnictwa dlaczego w Towarzystwie tylko bydź może?

V. Co nas przeświadcza o potrzebie podziału roli? i ztąd wynikaiącey gruntu własności?

VI. Jak się dowodzi potrzeba Zwierzchności w Stanach ztowarzyszonych?

Uwagi.

Nad Reprodukcyą.

VII. Co się rozumie przez Reprodukcyą? i iłorakie poprzedzaią ią wydatki?

VIII. Z łożonych wydatkow które na dziedzica spływaią prawa? i z powodu ich do których obowiązanym iest powininności?

IX. Przestępuiąc powinności swe dziedzic iak wielkie popełnia występki? iakie ztąd wynikaią powszechne reguły.

X. Na ile części dzielić się ma Reprodukcya? i iakim sposobem dochodzi się czysta intrata dziedzica? XI.

XI. Te wszystkie przełożone prawdy iak się dowodzą przez codzienne doświadczenie? iak w prostym przykładzie okazane bydź mogą?

XII. Na czem zależy rożnica między małym i wielkim Rolnictwem? iak ią w przykładzie okazać można?

XIII. Przez co się powiększa przez co zmnieysza dochod czysty?

XIV. Jakie z tych Uwag wynikaią prawdy za grunt dobrego gospodarstwa służyć maiące?

XV. Te wiadomości iak do Kraiu naszego stosowane bydź mogą? i iaki ich użytek?

Uwagi.

Nad Podatkami.

XVI. Związek Zwierzchności z Narodem iak dowodzi sprawiedliwości podatkow?

XVII. Jakie nieuchronne Dziedzica potrzeby skazuią go bydź obowiązanym do płacenia podatkow?

XVIII. Z ktorey części urodzaiu podatki dawane bydź powinny?

XIX. W naznaczaniu podatkow Zwierzchność Kraiowa iaką ma zachować proporcyą? iak to w prostym przykładzie obiaśnić można.

XX. Czemu podatki stanowione bydź nie mogą względem obszerności ziemi? iak to do Kraiu naszego przystosować w przykładzie można?

XXI. Czemu podatki stanowione względem roczney Krescencyi są niesprawiedliwe? iak nas o tey prawdzie zapewnia codzienne doświadczenie?

XXII. Czemu podatkow stanowić nie można względem liczby Obywatelow?

XXIII. Czyli, i kiedy podatki mogą bydź podwyższone?

XXIV. Jak ſię dowodzi iż cały ciężar podatkow na Kupcow i Rzemieślnikow włożony znośić muſi Dziedźic.
XXV. Jak tę prawdę w cenie pieniężney okazać można?
XXVI. Jakie z tych prawd wynikaią uwagi?

Uwagi.

Nad Konſumpcyą.

XXVII. Co ſię rozumie przez Konſumpcyą? ta dla czego celem ieſt Reprodukcyi?
XXVIII. Jle ieſt dróg przez które każda Reprodukcya Kraiowa idzie w Konſumpcyą?
XXIX. Na ile Klaſs dzielą ſię Obywatele względem Reprodukcyi i Konſumpcyi? czem każda Klaſſa żyie?
XXX. Co ieſt Handel, i iloraki?
XXXI. Zkąd dowodzi ſię potrzeba Handlu w Kraiu?
XXXII. Czemu Rolnictwo kwitnąć nie może bez Handlu?
XXXIII. Handel zewnętrzny iakim ſposobem może bydź pożyteczny, iakim ſzkodliwy Kraiowi?
XXXIV. Co za potrzeba ieſt Rzemiosł i Kunſztów w Kraiu?
XXXV. Czemu za pomnożeniem Rzemiosł i Kunſztów Rolnictwo wydoſkonala ſię bardziey?
XXXVI. Przez co ułatwia ſię Handel i Konſumpcya?
XXXVII. Co uważać należy względem Konſumpcyi?
XXXVIII. Ktore ſą uwagi względem Handlu i pieniędzy?
XXXIX. Czyli pieniądze można nazwać prawdziwemi bogactwami Kraiu?
XL. Jak Kraiowa Reprodukcya za pomocą pieniędzy wchodzi w Konſumpcyą między wſzyſtkie Klaſſy Obywatelow? iak te w przykładzie obiaśnić można?
XLI. Jakie z tey Nauki wynikaią prawdy?
XLII. Jak wiele w każdey Klaſſie niknie Reprodukcyi przez Konſumpcyą? iakie z tych praw wynikaią uwagi?

XLIII.

XLIII. Wiadomość trzech nieuchybnych gospodarskich wydatkow do czego iest potrzebna?
XLIV. Wiadomość o podatkach Narodowych co nam pokazuie?
XLV. Z uwagi o Konsumpcyi iakiey się uczemy moralności?
XLVI. Z uwagi o Handlu iaka dla nas wynika nauka?
XLVII. Ostatnia uwaga o Cyrkulacyi pięniedzy, do czego nam służy?
XLVIII. Takowemi wiadomościami oświecony Obywatel jak się stanie użytecznym Oyczyznie?

II.

Z LOIKI.

O czynnościach Duszy.

I. Co Loika? iaki iey cel?
II. Z czego się dowodzi potrzeba Loiki? na co się przyda bydź biegłym w niey?
III. Jaka iest rożnica teraźnieyszey Loiki od dawney? iak sobie zapewnić można doskonałość w Loice?
IV. Co iest Dusza? i czyli skutków iey doznawamy w sobie?
V. Które są Duszy władze?
VI. Co iest władza czucia? Które naczynia czułości?
VII. Jak się wykładaią, Jmainacya, Pamięć i Przypomnienie?
VIII. Co Attencya, Abstrakcya, i Reflexya?
IX. Co Rozum i które iego czynności?
X. Co Wola i iaki iey cel? zkąd w nas powstaią passye.

NAUKA

O Wyobrażeniach.

XI. Co wyobrażenie? iaka iego od Jmainacyi rożnica?
XII. Co wyobrażenia przychodnie, wyrobione, poiedyncze, i złożone? ktòre wyobrażeń złożonych ustawy?
XIII. Co wyobrażenie iasne, ciemne, rozeznalne, zawiłe, dokładne, niedokładne? które służą ustawy do nabycia wyobrażeń iasnych i rozeznanych, a chronienia się im przeciwnych?
XIV. Co wyobrażenia szczegòlne, powszechne i imainaryyne? coza ustawy służą do okazania użytku wyobrażeń w Umieiętnościach?
XV. Co słowa? i ilorakі ich użytek?
XVI. Co słowo stałe? co termin czczy?
XVII. Co termin wyraźny i oboiętny? i skąd pochodzi ròzne iednego słowa znaczenie?
XVIII. Ktòre są zrzodła nadużycia słow? iakie uwagi służą do strzeżenia się go?

O Błędach.

XIX. Co iest błąd? ilorakі? ktòre błędow przyczyny?
XX. Jak wielkich błędow przyczyną iest niepomiarkowana wiedzenia chciwość?
XXI. Podłe rozumienie, zbytnie zaufanie i miłość zbyteczna nowości w iakie błędy wprowadzaią.
XXII. Z Jmainacyi iakie wynikaią błędy?
XXIII. Co iest Jdealizm i Materyalizm?
XXIV. Co Fanatyzm? iak w błąd wprowadza? ilorako się dzieli?
XXV. Co Entuzyazm? ktòre iego rodzaie?
XXVI. Passye iak są błędow przyczyną? iak mogą bydź użyteczne? iak szkodliwe?

XXVII.

XXVII. Silnia ciała iak iest przyczyną błędow?

XXVIII. Temperamenta iak są przyczyną rożności zdań i myślenia w ludziach?

XXIX. Zmysły zewnętrzne iakim sposobem do dobrego myślenia przeszkadzaią?

XXX. Edukacya zła iak w błędy wprowadza? iaka bydź powinna?

XXXI. Co są przesądy? skąd wynikaią?

XXXII. Zbytnie do Nauczycielow Starszych przywiązanie się, iak iest przyczyną przesądow?

XXXIII. Z zbytecznego do Przyiacioł przywiązania się, towarzystwa, i xiąg iak wynikaią przesądy?

XXXIV. Rożność Kraiow, nie iednakowe ich położenie, i kształt Rządu, iak wpływaią w sposob myślenia i obyczaie ludzi?

XXXV. Co iest Pedantyzm? ktore Pedantykow charaktery?

O Rozsądku.

XXXVI. Co iest rozsądek? czego potrzeba do czynienia rozsądku?

XXXVII. Które są reguły do dobrego czynienia rozsądku służące?

XXXVIII. Co iest zdanie? z ilu składa się części? w ilorakim względzie uważaią się zdania?

XXXIX. Jlorako dzielą się zdania uważane względem iakości? które ustawy służą względem prawdy zdań?

XL. Zdania uważane co do ilkości iaki maią podział?

XLI. Względem rzeczy wyrażonych ilorako uważaią się zdania?

XLII. Jak się dzielą zdania względem terminow z których się składaią?

XLIII. Co iest zdanie Teoretyczne? co Praktyczne? co potrzebuiące i niepotrzebuiące okazania?

XLIV. Co iest Pewnik? co Teorema? co Postulatum? co

Pro-

Problema? co Wniosek? co Przypisek? co Lemma
XLV. Co iest przeciwieństwo i iłorakie? ktore zdania służą do wręcz przeciwnych? i na czem to przeciwieństo zależy?
XLVI. Ktore są ustawy stosuiące się do zdań przeciwnych?
XLVII. Co iest opis? iloraki? co opis rzeczy? co imienia? co istotny? co przymiotny?
XLVIII. Które są dobrego opisu ustawy?
XLIX. Co podział? iloraka całkowitość? iaki użytek podziału?
L. Które są reguły do czynienia dobrego podziału?

O *Rozumowaniu.*

LI. Co się rozumie przez wnioskowanie? z ilu składa się części? ktòry naycelnieyszy dobrego wnioskowania fudament?
LII. Na ktòrych pewnikach zasadza się cała moc wnioskowania? iakie ztąd wynikaią ustawy?
LIII. Ktòre są powszechnieysze Wnioskowania rodzaie? co Sylloizm? i iloraki?
LIV. Które ustawy służą do rozeznania dobroci Sylloizmu? i na czem zasadza się cała moc iego?
LV. Czyli Sylloizm pomaga co do iaśnieyszego rzeczy poznania?
LVI. Co sądzić o zdaniu owych ktorzy Sylloizm mienią bydź strożem Religii.
LVII. Co iest Entymema? z ilu składa się części? czy użytecznieysze nad Sylloizm?
LVIII. Co Epicherema? co Dylemma? ktore Dylemmatów ustawy?
LIX. Co Sorytes? kiedy iest skuteczny?
LX. Co iest Jndukcya? gdzie ma mieysce? i na czem moc iey zależy?
LXI. Co przykład? co Apolog? co Parabola? iak o nich sądzić?

LXII.

LXII. Co Analogia? iakie iey użycie w rzeczach Fizycznych, Moralnych, i Historycznych?

LXIII. Kiedy iest pomocna Analogia do dobrego rozumowania? kiedy w błąd wprowadza?

LXIV. Co iest okazanie? ilorakie iakie dowody wchodzą w niego

LXV. Które reguły służą do czynienia dobrego okazania? iaki iest skutek iego?

LXVI. Co się rozumie przez błędne wnioskowanie? ilorakie iest?

LXVII. Czyli potrzebna iest rzecz na wymyślaniu błędnych wnioskowań Młodzieży zatrudniać się?

LXVIII. Co iest niedokładne poznanie materyi? co dowodzenie iednego przez drugie?

LXIX. Co iest wzięcie wnioskowania fałszywego za prawdziwe? co wnioskowanie zawstydzaiące?

O Porządku.

LXX. Co porządek? ktore powszechne reguły do wszelkiego porządku stosuiące się?

LXXI. Co porządek rozbiorowy? na iakie uwagi wzgląd mieć w nim należy?

LXXII. Co iest porządek zbiorowy? ktore ustawy zachować w nim trzeba?

LXXIII. Który porządek dla Młodzieży użytecznieyszy bydź zdaie się?

LXXIV. Co się rozumie przez tok mowienia Sokratyczny? na iakie w nim baczność dadź należy ustawy?

LXXV. Jaki iest cel każdey Nauki? co gust dobry? ktore iego piątna?

LXXVI. Na ktore ustawy wzgląd mieć należy w nabywaniu gustu dobrego? przez co przeszkadza się do nabycia tegoż?

LXXVII. Co Logomachia? w ilu przytrafia się sposobach? ktore Logomachow piątna?

LXXVIII. Na ile Klaſ dzielą ſię wſzyſtkie nauki?
LXXIX. Pierwſza Klaſſa doſkonaląca pamięć ktore w ſobie zamyka Nauk gatunki?
LXXX. Co zachować należy piſzącym Hiſtoryą? co uczącym ſię iey?
LXXXI. Druga Klaſſa doſkonaląca reflexyą wiele zamyka nauk?
LXXXII. O czem traktuie Metafizyka? i czego ſię w niey wyſtrzegać należy?
LXXXIII. W umieiętności o Człowieku ktore ſię zawieraią Nauki? i iaka nad niemi uwaga?
LXXXIV. Co Fizyka? iloraka? i iakim ſposobem wzroſt wzięła w tych wiekach?
LXXXV. Na ile części dzieli ſię Matematyka? dlaczego Młodź w Matematycznych umieiętnościach doſkonalić ſię powinna?
LXXXVI Trzecia Klaſſa doſkonaląca Jmainacyą iakie w ſobie zawiera Nauki?
LXXXVII. Coza cel każdy ſobie zakładadź powinien w uczeniu ſię iakieykolwiek Nauki?

NAUKA DOBRZE MYSLI TŁOMACZENIA *czyli* KRYTYKA.

O Prawdzie i ſtanach Duſzy względem Niey.

LXXXVIII. Jloraka ieſt Prawda? co czynili dawni Filozofowie dla oſiągnienia iey?
LXXXIX. Co ſię rozumie przez znaki prawdy? i ilorakie ſą?
XC. Jle ieſt Stanow Duſzy względem prawdy? co niewiadomość i iloraka?
XCI. Co pewność? iak ſię dzieli? co mniemanie? i dowodność zdań?
XCII. Co ſą mniemania dowodne? co niedowodne? ktore ſą reguły na rozeznanie większey zdań dowodności?
XCIII.

XCIII. Czy można iśdź za zdaniem dowodnem opuściwszy dowodnieysze?
XCIV. Co się rozumie przez domysł? ktòre reguły zachować należy w czynieniu domysłow?
XCV. Co się ma rozumieć przez powszechne układy? ilorakie są?
XCVI. Co była za przyczyna wymyślania powszechnych układów?
XCVII. Powszechny układ Techniczny ktore mieć powinien kondycye?
XCVIII. W wynaydowaniu powszechnych układòw imaginaryynych naco wzgląd mieć należy?
XCIX. Co wątpliwość? ilioraka? z ktorych przyczyn metodyczna wątpliwość iest użyteczna?
C. Do ktorych rzeczy można użyć metodyczney wątpliwości?

O Sposobach Dochodzenia Prawdy.

CI. Co się rozumie przez sposoby dochodzenia prawdy? ile ich iest?
CII. Co oczewistość? i w ilu wydaie się okolicznościach?
CIII. Ktòre są charaktery prawdziwey oczewistości?
CIV. Jak się dowodzi że oczewistość iest sposobem doyścia prawdy?
CV. Co się rozumie przez Głos powszechny Natury? ktore są znaki prawdziwego Głosu Natury?
CVI. Jak się dowodzi że się znayduie Głos powszechny Natury?
CVII. Z ktorych dochodzemy przyczyn że Głos powszechny Natury iest sposobem doyścia prawdy?
CVIII. Co się rozumie przez świadectwo zmysłow zewnętrznych? czego potrzeba aby było prawdziwe?
CIX. Do ktorych rzeczy rozciąga się zmysłow swiadectwo?

CX.

CX. Jak dochodzemy że ſwiadectwo zmysłów zewnętrznych ieſt ſpoſobem doyścia prawdy?
CXI. Ktore ſą ſpoſoby do rozeznania prawdziwego zmysłow ſwiadectwa?
CXII. Co Fenomenum? co Obſerwacya? i iloraka?
CXIII. Na Ktòre ustawy wgląd mieć należy w czynieniu Obſerwacyy?
CXIV. Co Experiment? co Doſwiadczenia? co uważać trzeba w czynieniu Experimentow?
CXV. Ktore uwagi maią bydź zachowane w wierzeniu cudzym Expérimentom?
CXVI. Co Powaga? iloraka? ſkąd ma początek Wiara?
CXVII. Jaki ieſt naycelnieyſzy fundament w dawaniu Wiary cudzey Powadze?
CXVIII. W ktorych rzeczach można dadź Wiarę ludzkiey Powadze?
CXIX. Ktore ſą charaktery prawdziwey ludzkiey Powagi?
CXX. Powaga ludzka czy może ſię rozciągać do rzeczy naturalnych i właściwie filozoficznych?
CXXI. Jak ſię dowodzi że ſwiadectwo czyli powaga ludzka ieſt ſpoſobem doyścia prawdy?
CXXII. Jaką pewność czyni ludzkie ſwiadectwo? i czemu częſtokroć omylić może?
CXXIII. Ktore ſą reguły do wierzenia ludzkim ſwiadectwom?
CXXIV. Czemu wſzyſtkim z iednego Autora rzecz iaką biorącym Hiſtorykom, tyle wiary dadź należy, ile temu, z ktorego brali?
CXXV. Gdy o iakiey wielkiey wagi czynności wſpołczeſni nie wſpominaią Hiſtorycy, poźnieyſzym dlaczego niełatwo wierzyć trzeba?
CXXVI. Co ſię rozumie przez Swiadectwo, czyli Powagę Bozką?
CXXVII. Jak ſię dowodzi że Powaga Bozka ieſt naypewnieyſzym doyścia prawdy ſpoſobem?
CXXVIII. Jaką pewność czyni Swiadectwo Bozkie? i czemu nigdy omylić nie może?

O Zrzo-

O zrzodłach błędow w Xiążkach.

CXXIX. Jaki był ſtan Krytyki aż do naſzych czaſow? skąd dochodzemy że wielkim Mężom podrzucano cudze dzieła?

CXXX. Ktòre ſą reguły do rozeznania właściwych piſm od podrzuconych?

CXXXI. Błędy w Xiążkach z ilu zrzodeł wynikaią?

CXXXII. Z czego można wnoſić że z długoletności Xiąg wiele wynikńęło błędow?

CXXXIII. Piſarze iakiemi ſposobami w Xięgi wprowadzili błędy?

CXXXIV. Krytycy i fałszerze iakim ſpoſobem błędami Xięgi napełnili?

CXXXV. Których ſię ma trzymać regul chcący zdrową czynić Krytykę?

CXXXVI. Na ktòre reguły dadź baczność należy w czytaniu Xiąg? Cenzorowi Xiąg co zachować należy?

CXXXVII. Które przymioty maią bydź iſtotne Krytykowi?

O Hermeneutyce.

CXXXVIII. Co ieſt Hermeneutyka? i ktore iey części?

CXXXIX. Jlorakie tłomaczenie? ktore reguły zachować należy chcącym dobrze Xiązkę tłomaczyć?

CXL. Chcący iaką Xiązkę obiaśnić iakich ſię ma trzymać reguł?

CXLI. Co ieſt Kompillator? i na które ma dadź baczność reguły?

CXLII. Co ieſt Epitomator? i na co wzgląd mu mieć należy?

III.

III.

Z MECHANIKI.

I. Co ieſt Ruch ciał? co Bieg? co w Biegu uważać należy?

II. Jak ſię dzieli Bieg? iłoraki ieſt bieg odmienny?

III. Skąd poznać prędkość? ktore ciało prędzey bieży?

IV. Jak ſię wynayduie prędkość ciała biegnącego? długość drogi przebieżoney? i czas na niey ſtawiony w biegu iednoſtaynym poiedynczym?

V. Bieg dwoch ciał poiedynczo iednoſtaynie biegnących iłorako uważać ſię może?

VI. Gdy ciała w rownych czaſach biegną ale z nierowną prędkością iaka ich teorya?

VII. Gdy ciała z rowną prędkością biegną ale w czaſach nierownych iak ſię maią ich drogi?

VIII. Gdy ciała i z nierowną prędkością i w czaſach nierownych biegną iaka ich Teorya?

IX. Jłoraki wzgląd mieć należy na ſiły w biegu złożonym?

X. Gdy ſiły poruſzaiące w iednę ſtronę ciało pchaią iaka ieſt tego ciała chyżość?

XI. Gdy ſiły w przeciwną ſtronę ciało pchaią iaka ieſt biegu złożonego teorya?

XII. Gdy ſiły w rożne ſtrony ale nie cale ſobie przeciwne ciało pchaią iak bieży to ciało?

XIII. Od czego zawiſły ſkutki ciał? co ieſt dzielność ſiły? kiedy rowne ſiły dzielności?

XIV. Czyli ſię znayduie w ciałach bieg iednoſtaynie przyſpieſzony? i dlaczego ciała ciężarem ſpadaiące biegu przyſpieſzaią?

XV. W Biegu przyſpieſzonym iak ſię maią prędkości? ilorako zważaią ſię drogi?

XVI. W Biegu iednoſtaynie przyſpieſzonym iak ſię maią drog długości zważane w rożnych całych czaſach? iak zwazane w czaſach oſobnych?

XVII. Z Teoryi biegu iednoſtaynie przyſpieſzonego iak doyśdź można wyſokości budynku? głębokości ſtudni? i czaſu w ktorym ciało ma ſpadać?

XVIII. Kiedy ſię przytrafia bieg iednoſtaynie ſpoźniony iaka o nim uwaga?

XIX. Co ſię rozumie przez zbior ciężaru? iak ſię proſtym wynayduie ſposobem?

XX. Co ieſt podſtawek? co linia kierowna? kiedy ciało ſpoczywa? kiedy upada?

XXI. Z wiadomości o zbiorze ciężaru iak wielu prawd potrzebnych i ciekawych tłomaczy ſię?

XXII. Jak ſię poznaie czy ciało bespiecznie ſtoi do upadku ſkłonne?

IV.

Z STATYKI.

XXIII. Co ſilnia? ilorakie ſilnie? co Statyka? czem ſię rożni od Mechaniki?

XXIV. Jak uważamy ſilnie? iak ſię wyraża ſiła w Statyce? co ſię rozumie przez ciężar?

XXV. Jak poznać wielkość ſiły? i skąd dochodzemy ile iaką machiną ſiła ieſt powiękſzona?

O drągu

O drągu i silniach z niego złożonych,

XXVI. Jak drąg wyraża się w Statyce? ioraki iest? co za proporcya w drągach prędkości, siły, i ciężaru?

XXVII. Gdy dwa ciężary utrzymuią się na wadze? kiedy siła w drągu iest dzielnieysza?

XXVIII. Jak się wynayduie siła, ciężar i odległości ich od podpory zosobna wzięte?

XXIX. Maiąc siłę ciężar i długość drąga iak wynaleśdź odległości siły, i ciężaru od podpory?

XXX. W używaniu drąga pierwszego, drugiego i trzeciego rodzaiu co się zyskuie? co traci?

XXXI. Dlaczego nie można takiey wynaleśdz Machiny przez ktorąby i czas był skrocony i siła powiększona?

XXXII. W praktyce na co w drągach uważać należy? iakim sposobem doyśdź można ile drąg ciężarem swoim siłę powiększa? i iak wielki sam przez się ciężar utrzymać może na wadze?

XXXIII. Coza użytek tey wiadomości? iakie każdego w szczególności drąga użycie?

XXXIV. Z iakiego drąga składaią się szalki? kiedy są sprawiedliwe? kiedy zdradliwe?

XXXV. Jaki iest łatwy sposob, dochodzenia sprawiedliwości szalek?

XXXVI. Szalkami zdradliwemi iak można wynaleśdź prawdziwą towaru wagę?

XXXVII. Co przemian? dla ktorych wygodny dla ktorych niewygodny iest przyczyn?

XXXVIII. Co iest kołowrot? ioraki? z czego się składa?

XXXIX. Kiedy przez kołowrot siła ciężar na wadze utrzymuie?

XL. W kołowrocie iak się maią prędkości? iakie iego użycie?

XLI. Co krążek? ioraki? krążka nieruhomego iaka iest Teorya?

XLII.

XLII. Przez *krążek* ruchomy ile razy powiększa się siła?

O Rowni pochyłey i silniach do niey należących.

XLIII. Co rownia pochyła? iakie iey użycie? ile utrzymuie ciężaru?

XLIV. Siła utrzymuiąca ciężar na rowni pochyłey, iak się ma do ciężaru? maiąc długość i wysokość rowni, tudzież ciężar, wynaleśdź siłę ktoraby go utrzymała na wadze?

XLV. Co szruba? iloraka? z ktorey składa się silni?

XLVI. Siła używaiąc szruby iak się ma do ciężaru?

XLVII Maiąc obwod szruby i odległość gwintow wynaleśdź iakiey potrzeba siły do podniesienia danego ciężaru?

XLVIII. W praktyce na co, używaiąc szruby, wzgląd dadz należy? iakie iey użycie?

XLIX. Co klin? siła, używaiąc go, iak się ma do ciężaru? z ktorey składa się silni? iaki iest iego użytek?

O silniach złozonych z poprzedzaiących.

L. Z kilku drągow pierwszego rodzaiu iak się składa Machina? ile nią powiększa się siła?

LI. Maiąc liczbę drągow, odległości siły i ciężaru od podpory, wynaleśdź iak wielki ciężar dana siła utrzyma na wadze?

LII. Maiąc liczbę i długość kilku dragow złożonych, wynaleśdź odległość siły i ciężaru od podpory, ażeby przez nie utrzymały się na wadze?

LIII. Jaka zachodzi niewygoda w używaniu drągow złożonych? dla czego są użyteczne?

LIV. Co się rozumie przez blok złożony? i iloraki iest?

LV. W bloku, z wszystkich krążkow ruchomych złożonym, ile powiększa się siła?

LVI. Jak się maią prędkości siły i ciężaru w bloku z krązkow ruchomych złożonym?

LVII. W bloku z krązkow częścią ruchomych częścią nieruchomych złożonym, iak się ma siła do ciężaru?

LVIII. Jak się maią prędkości siły i ciężaru w bloku z krążkow częścią ruchomych częścią nieruchomych złożonym?

LIX. Maiąc liczbę krążkow wynaleźdź iak wielka siła dany ciężar utrzyma na wadze przez blok z wszystkich krążkow ruchomych złożony?

LX. Maiąc liczbę sznurow znaleźdź iak wielki ciężar dana siła utrzyma na wadze przez blok z krążkow częścią ruchomych częścią nieruchomych złozony?

LXI. Jlorako ułożyć się może blok z krążkow częścią ruchomych częścią nieruchomych złożony? ktory wygodnieyszy?

LXII. Coza użytek wydaie się w praktyce bloku złozonego?

LXIII. Koła palczaste gdzie się widzieć daią? iaka prędkość koła mnieyszego względem większego?

LXIV. Jak w kołach palczastych powiększa się siła? iak się maią prędkości siły i ciężaru?

LXV Jak wynaleźdź ile razy obroci się koło nayprędzey biegaiące zanim naywolnieysze raz?

LXVI. Zczego się składa Lewar? iaka iego dzielność?

LXVII. Zczego się składa Szruba nieustaiąca? iak się ma siła do ciężaru używaiąc iey? czyli iest użyteczna?

V.

Z HIDROSTATYKI.

O pchaniu ciał płynnych.

LXVIII. Co Hidrostatyka? co ciało płynne? iak pchaią ciała płynne? coza skutki z tey wiadomośc tłomaczą się?

LXIX.i

LXIX. Jlorakie ſą naczynia w których ſię ciała płynne znayduią? iakie ieſt ciśnienie likworow w naczyniach zewnątrz wſzędzie rownych?

LXX. W naczyniach dna rowne, wyſokości nierowne maiących iak ſię maią ciśnienia?

LXXI. Jak ſię maią ciśnienia w naczyniach, wysokości rowne, dna nierowne maiących?

LXXII. W naczyniach i dnia i wyſokości nierowne maiących iak ſię maią ciśnienia?

LXXIII. W naczyniu u gory obſzernieyſzym u dołu ſzczupleyſzym, tudzież w naczyniu u gory węższym a uſpodu obſzerniey zym iakie ieſt likworow ciśnienie?

LXXIV. Co ſą naczynia złączone? ilorakie? iakie do doświadczeń wygodnieyſze?

LXXV. Jaki ieſt podział likworow? ktore ſię znaydować mogą w naczyniach złączonych?

LXVI. Kiedy w naczyniach złączonych ciała płynne utrzymuią ſię na wadze? ta wiadomość do czego może bydź użyteczna?

LXXVII. Likwory rożnego gatunku w naczyniach złączonych na wadze utrzymuiące ſię, czyli do iedney podnoſzą ſię wyſokości?

LXXVIII. W naczyniach złączonych, kiedy ciała płynne rożnego gatunku utrzymuią ſię na wadze? ta wiadomość do czego ſłużyć może?

O zanurzeniu ciał ſtałych w płynnych.

LXXIX. Jlorako uważaią ſię ciała ſtałe względem zanurzenia ich w wodzie?

LXXX. Skąd dochodzemy że ciała ſtałe zanurzone w wodzie tracą ciężar?

LXXXI. Ciało ſtałe podiednym wymiarem cięższe od wody ile w niey traci ciężaru?

LXXXII. Ciało ſtałe pod iednym wymiarem lekſze od wody czemu w niey zanurzyć ſię nie może?

LXXXIII. Jle ſię nurza ciało ſtałe pod iednym wymiarem lekſze od wody?

LXXXIV. Jaka i eſt Teorya ciała stałego pod iednym wymiarem rownie ciężkiego iak woda?

LXXXV. Czemu ciała rożnego gatunku w powietrzu na wadze będące w wodzie przeważaią ſię?

LXXXVI. W ktorym likworze ciało ſtałe więcey traci ciężaru?

LXXXVII. Jaki ieſt ſpoſob do poznania ktore z ciał ſtałych i płynych ieſt leksze?

LXXXVIII. Kiedy ciało cięższe od wody, w niey nie zatonie? iak można uczynić ciało cięższe lekszym od wody?

LXXXIX. Jle ieſt ſposobów do powiększenia ciał, aby ſię ſtały lekſzemi od wody?

XC. Czemu ryby w każdym mieyſcu i rożney wyſokości wody utrzymuią ſię? dlaczego ludzie i zwierzęta zatonione po kilku dniach wypływaią?

VI.

Z HIDRAULIKI.

O obfitości likworu z naczyń płynącego.

XCI. Co Hidraulika? ktore w niey oſobliwości uważamy? co ſię rozumie przez naczynia z ktorych woda płynie? ilorakie ſą?

XCII. Do czego potrzeba ieſt poznać ile wody w pewnym czaſie z naczyń wypływa?

XCIII. Jak ſię bierze płynnego prędkość? kiedy ieſt iednoſtayna? kiedy prędkości wypływaiącego likworu rowne?

XCIV. Z naczyń zawſze pełnych rownie wyſokich i iednakowe dziury maiących iaka wody wypływa obfitość?

XCV. Jak ſię maią obfitości, gdy dziury nierowne, wyſokości rowne?

XCVI. Gdy wyſokości tylko naczyń nierowne iak ſię maią obfitości wypływaiącego likworu?

XCVIII.

XCVII. Jak ſię mieć będą likworu wypływaiącego obfitości gdy dziury i wyſokości nierowne?
XCVIII. Jak wynayduie ſię obfitość likworu wypływaiącego, Dyameter dziury, naczynia wyſokość, i czas płynienia?

O likworach w gorę wytryſkaiących.

XCIX. Z ktorych przyczyn ciała płynne w gorę wytryſkaią?
C. Jak ſię opiſuie rurka krzywa i do czego ſłuży?
CI. Jakim ſpoſobem przez pagorek z iedney ſtrony na drugą ſprowadzić można wodę?
CII. Co ſą fontanny? czego potrzeba do utrzymania ich? skąd wody im doſtarczyć można? kiedy zawſze bydź mogą?
CIII. Czemu w Fontannach woda nie do tey do ktorey w naczyniach złączonych wytryſkuie wysokości?
CIV. Jak ſię opisuie Machinka, z ktorey przez ſamo rozrzedzenie powietrza woda wytryſkuie?
CV. Jakim ſposobem robi ſię Machina, w ktorey przez ſpadek likwor wytryſkuie, na ktorąkolwiek ſtronę ią przewrociwſzy?
CVI. Jak ſię opisuie Machina od Herona wynaleziona?

MACHINY SPOŁECZNOSCI UZYTECZNE.

O pompach.

CVII. Ktore ſą iſtotne pomp części? i ilorakie ſą pompy?
CVIII. Z ktorych części ſkłada ſię pompa Ssąca? dlaczego w niey idzie woda do gory?
CIX. Z ktorych części ſkłada ſię pompa wypychaiąca? dla iakiey przyczyny wznoſi ſię w niey woda do gory?
CX. Z czego ſię ſkłada pompa złożona? iakim ſposobem przez nię podnoſi ſię woda do gory?

O ſikawce do zalewania ognia.

CXI. Z ktorych części ſkłada ſię ſikawka do zalewania ognia?
CXII. Jakim ſposobem ta machina do gaſzenia pożarow uzywana bydź może?

O Młynach

O Młynach wodnych.

CXIII. Ktore są istotne części Młyna wodnego? ile iest w Młynie iednym kol?
CXIV. Jlorakie są koła zewnętrzne? kiedy woda dzielniey wzrusza koło?
CXV. Jak się opisuie koło wewnętrzne, cewy, wrzeciono? iak wielka iest cew prędkość?
CXVI. Jak się opisuią kamienie? co o nich wiedzieć należy?
CXVII. Jaki iest kamień dzielnieyszy? iak wyrachować prędkość biegaiącego kamienia?
CXVIII. Gdy dzielność wody iest nie wielka, azeby prędkość kamienia biegaiącego była dostateczna iaka powinna bydź Młynu struktura?
CXIX. Zamyślaiący o budowaniu młynu wodnego, ktore ma zachować uwagi?

O Młynach bydlęcych,

CXX. Co się rozumie przez Młyny bydlęce? ilorako koła bydlęta poruszać mogą?
CXXI. Jaka iest struktura Młynu, ktorego koło bydlęta ciągiem poruszaią?
CXXII. Młynu deptaniem bydlęcia poruszonego, iaka iest struktura?
CXXIII. Koło młynu deptaniem poruszonego, iak może bydź inaczey ustawione?
CXXIV. Ludzie czy mogą obracać koło? gdzie są użyteczne takowe młyny?

O wiatrakach.

CXXV. Jak się opisuie wiatrak? ilorakí iest?
CXXVI. Jak się wykłada wiatrak Polski? iak Hollenderski? ktory wygodnieyszy?

O Tartaku

CXXVII. Z ktorych części składa się Tartak? iakim sposobem rznie drzewo?

VII.

Z WIADOMOSCI o CZŁOWIEKU.

I. JAk się tu uważa człowiek? coza użytek wiadomości o nim?
II. Jlorakie są w ciele ludzkim części? co są włokna? pęcherzyczki? i muszkuły?
III. Co Nerwy? Arterye? Zyły? wiązania? skorki? kości? chrząstki?
IV. Co szpik? pot tłusty? masło? sok nerwowy? mlecznik?
V. Co krew? krązenie iey iakim sposobem odprawia się? coza użytek sprawuie?
VI. Co zasilenie? co wzrost? skąd pochodzi łaknienie i pragnienie? odetchnienie iakie w ludziach sprawuie użytki?
VII. Czynności wewnętrzne iako to passye, skąd maią początek? czynności zewnętrzne iak się wykładaią?
VIII. Jle iest życia ludzkiego wiekow? co się rozumie przez temperament? ile ich iest? i skąd pochodzą?
IX. Jakie są wyliczonych temperamentow własności? iakie znaki?
X. Co się rozumie przez zdrowie? z czego wynika choroba i śmierć?
XI. Jle iest rzeczy nieprzyrodzonych utrzymuiących zdrowie? powietrze dlaczego do życia potrzebne?
XII. Jakie przymioty powinno mieć powietrze? w używaniu go iakie służą uwagi?
XIII. Na co wzgląd mieć należy w używaniu pokarmu i napoiu? dlaczego nie wszystkim i nie zawsze iedne służą potrawy?

y.

